

שיח שכולים

תשפ"ג
2023
גיליון מס' 58

حوار الشكلى

חיים
בסיפורים
عاشون في القصص

"שיח שכולים" - רבי שיח ואסופת סיפורי זיכרון

דבר העורך

כמדי שנה, ביום הזיכרון, אנו משפחת השכול מנציחים את יקירינו שנפלו במערכות ישראל ובפעולות האיבה. הגעגוע ליקירינו הולך וגדל עם השנים. הרצון לראותם ולפגשם, להגיד להם רק מילה אחת הולך וגובר. נשמע כחלום הזוי. הזיכרונות גוברים ומציפים אותנו. המשפחה, החברים לנשק זוכרים אותם צעירים "יפי הבלורית והתואר", מלאים בתאוות חיים.

ברגע אחד נגדע עץ החיים והותיר אותנו עם חלל וחור ענק בלב. אנו כותבים על העבר, חולמים והוזים, ולו רק דקה אחת הייתה ניתנת לנו...לחבק, לגעת, להריח, לנשום אותם.

"שיח שכולים" משמש במה ומקום ביטוי לכל אחד מאתנו לשתף את הקוראים ברגשותינו. אנו מזמינים את כולכם לקחת חלק במפעל זה.

ביום הזיכרון השנה נציין את שנת ה-75 לתקומת מדינת ישראל. נזכור את הבנות ואת הבנים לעולמי עד. ארגון "יד לבנים" תומך במשפחות, באחים ובאחיות (מלגות, לימודים, תרבות, רווחה, נופשים, בריאות ובכול), בתקווה להקל עלינו את הכאב והצער. נרים את נס הדגל, נציין את שנת ה-75 למדינתנו האהובה. חג עצמאות שמח לכל בית ישראל.

למיכאל הלפמן לרגל פרישתך מהוועדה, אנו מודים לך על העשייה הברוכה, ומאחלים לך בריאות איתנה.

ליוכי פישר, עמוד התווך של אסופת "שיח שכולים" לרגל צאתך לגימלאות, אנו מאחלים דרך צלחה.

ולמנכ"ל הארגון יובל ליפקין תודה ובהצלחה בדרכך החדשה.

שמואל אגבר וחברי המערכת

שיח שכולים

גיליון מס' 58 – אייר תשפ"ג - 2023
רב שיח ואסופת סיפורי זיכרון

עורך - שמואל אגבר

חברי המערכת:

יחיאל שקלים, מיכאל הלפמן, תמר נתיב,
רינה זנדני, אשר אסולין,
וליד מולא, שמואל אגבר
ואריאלה ידידה ברגהש

הפקה וניהול: מרכז "יד לבנים"

ניקוד ועריכה לשונית: אפרת אבו

יו"ר ארגון "יד לבנים": אלי בן שם

מנכ"ל הארגון – יובל ליפקין

תיאום ורכזת המערכת: יוכי פישר

קרמיקה וציורים: ענת קאן

עטיפה: אלדד וריות סהר

עריכה גרפית: סטודיו יונתן לון

הדפסה: א.ד. הפצות,
האופן 1 קרית אריה, פ"ת

מו"ל: ארגון "יד לבנים"

כנרת 5, בנין ב.ס.ר 3 בני ברק 5126237

טל: 03-5629351 פקס: 03-5629354

www.yadlabanim.org.il

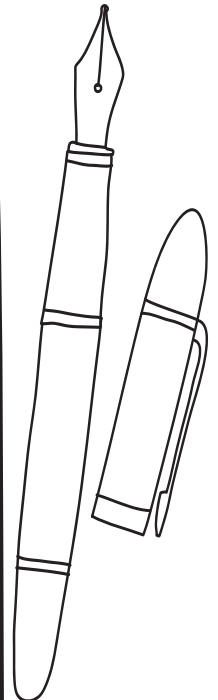
office@yadlabanim.org.il

איך עורכים געגוע

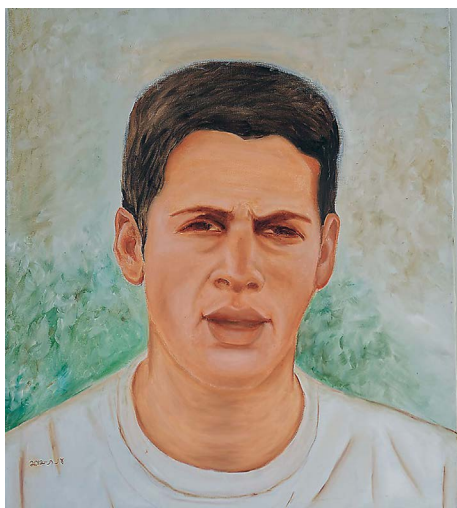
מזה כ-12 שנה אני מנקדת את השירים ב"שיח שכולים", ובשנים האחרונות גם עורכת לשונית את שאר הטקסטים. הגיע הזמן, אני חושבת, לשתף אתכם - הכותבים והקוראים - בתהליך הרגשי שאני עוברת בשעת העריכה - כעורכת, כאחות שכולה וכאחד האדם. לכל טקסט וטקסט בחוברת "שיח שכולים" אני ניגשת בחרדת קודש, ביודעי שכל מילה ומילה - מדם הלב נכתבה. ואיך אפשר להוסיף פסיק או נקודה לרגש שזורם ללא סכר היישר מלב מדמם, איך אפשר לתקן משפטים שהם קולו.ה האחד והיחודי של הכותב.ת - קול רווי געגועים שרק גואים עם הזמן, קול הזועק כאב עמוק, לעתים גם כעס מובן, קול המבטא את המאבק להמשיך בחיים ולחפש את האור גם אחרי האובדן הנורא של יקירם. ואולם, כנגד קדושת קול הכותבים מתנוססת גם קדושת השפה העברית. וכך אני מוצאת את עצמי, פעם אחר פעם, כלואה בין הרציונל לבין המיית הלב, בין המחויבות לשפה לבין הדחף לא לגעת בקול האוטנטי של הכותב.ת. שיקול הדעת מתנגש תכופות עם שיקול הלב. לכן חשוב לי כל כך לקבל את אישורכם על הטקסט הערוך או המנוקד. תמיד אפשר גם לפנות אליי ישירות להתייעצות, להערות או להבהרות (פרטי קשר אצל יוכי, רכזת המערכת).

מעל הכול מרחפת קדושת הנופלים. תוך כדי עבודת העריכה, אני נחשפת לדמותם של החללים עצמם, שלזכרם נכתבו הטקסטים: דמויות רבגוניות, עתירות סגולות וחיוניות, שחיהם מלאי התוכן נגדעו באחת. הדרך שלי לכבד את זכרם היא לחפש עוד קצת מידע עליהם (אם באתר יזכור ואם בקישורים אחרים שגוגל מפנה אליהם) - לפתוח לי עוד צוהר לחייהם. דמותם מלווה אותי בכל מהלך עבודת העריכה - הם לא רק שם, הם סיפור חיים, שאליו אני מפלסת לי שבילים מבעד למילים. משהו מכל אחד ואחת מיקיריכם ממשיך לפעום ולהדהד בי עוד זמן רב.

יהי זכרם ברוך לעולמי עד. חיבוק גדול למשפחות.
אפרת אבו

אומנות וחדוות היצירה

גלעד קאן

נפל ביום כ' בסיון תש"ס
23.06.2000

לפני 23 שנה בתאריך 23/6/2000 יצא בנו גלעד חייל בן 20 לטיול עם כלבו גריזלי לרמת הגולן ומשם לא חזר. גלעד שירת ככלבן בחיל אויר בהגנה היקפית בתל נוף.

אהבתו לכלבים הייתה חלק ממנו, ילד שתמיד הגן על החלש וחמל על בעלי חיים עזובים ומשוטטים ובמקביל טיפח וטיפל בסנופ הכלב מהבית שכה אהב.

אני עבדתי כמילדת וסגנית אחות אחראית בחדר לידה במרכז הרפואי שמיר (אסף הרופא) והייתי עדה להבאת חיים לעולם ושותפה להתרגשות של הילדת ומשפחתה סביב חווית הלידה והילוד, ראיתי בתפקידי כמילדת להפוך את הלידה לחוויה בלתי נשכחת.

כשגלעד נהרג קשה היה לי לחזור למי שהייתי והעצבות אפפה אותי, מספר שבועות קודם לאסון מוניתי כמפקחת על אגף האמהות והילדים כך שההתרחקות הזמנית מיילוד היטיבה עימי.

נשארו משפחה גרעינית קטנה יותר, שלמה בן זוגי ויעל אחותו של גלעד, כולנו עברנו משבר מטלטל וכל אחד מאתנו חיפש דרך חזרה לעשייה ולשגרה.

גדלתי בירושלים בבית של הורים יצירתיים ולמדתי לסרוג ולתפור בובות, ולאחר שגלעד נהרג נרשמתי לחוג ציור, וגולת הכותרת הייתה ציור פניו של גלעד ואח"כ הוספתי חוג פיסול ופסיפס, והיצירה ממלאת אותי שמחה במיוחד כשאני רואה את היצירות המוגמרות בבית שזוכות למחמאות.

שלמה בחר ברכיבה על אופני שטח בקבוצה של אנשים נפלאים ותומכים שהפכו למשפחה, יעל בתנו נישאה לרמי ויחד הביאו לעולם את תמר ושחר שהן כמו חלום בשבילנו. היום יום שלנו מורכב מעשייה משמחת כשתמיד הכאב מלווה ונוכח, והחסר של גלעד והגעגוע אליו לעולם קיימים. תודה לחברינו משה בודוב על האומנות שבצילום שמשתקפת בכל תמונה.

ענת קאן אמא של גלעד ז"ל

יונת השלום

צילום: אבי אוחיון לע"מ

יצחק הרצוג

דבר נשיא המדינה

נשיא המדינה
رئيس الدولة
THE PRESIDENT

משפחות יקרות ואהובות,

"זכרנו אחים ורעים, כי נפלנו בשם החיים", כך כתב לוחם הפלמ"ח ומשורר התקומה, חיים גורי. ואנו, לא שוכחים.

בכול שנה, אנו מציינים את יום הזיכרון, ומיד בסימונו, אנו חוגגים את חגיגות העצמאות. החיבור בין זיכרון הנופלים לחגיגות העצמאות הוא חיבור ייחודי למדינת ישראל. זהו חיבור אמיתי בין שכול ועצמאות, בין כאב לקוממיות, בין חורבן של עולמות שלמים, לבניין עדי עד. כאב עמוק ושמחה גדולה מתמזגים יחד ומזכירים לנו שלמחר הכבד והרב כל כך יש תכלית, קיומם של מדינה ושל עם.

הזיכרון הוא דרך להפוך את בר החלוף לנצחי. הוא מבטיח את המשכיותם של מי ששילמו מחיר דמים כואב, וקושר בחוט של זהב בין סיפורם של החללים לסיפורה של מדינת ישראל ולסיפור התקומה שלנו.

בשנת ה-75 מדינת ישראל היא מדינה איתנה וחזקה. ועדיין, יש מחיר לקיומנו כאן. מחיר חייהם של אהובים, מחיר כאבכם שלכם.

אָבִי בָּנָה מְזֻבָּח, וְלִי אָמַר: "לֵךְ לְקוֹשֵׁשׁ עֵצִים, הִשָּׁה לְעוֹלָה יִמְצָא בֵּין הַשִּׁיחִים". וְאָבִי הוֹשִׁיט לִי אֶת הַמַּאֲכָלִת, וְלִי אָמַר: אֵלֶיחֶם יִמְצָא לָנוּ נַחֲמָה. יִתְגַּדֵּל וְיִתְקַדֵּשׁ! // וְאָנִי אָמַרְתִּי: "הִנֵּה אָנִי, קַחֲנִי..." // וְבָנִי עָרַן שׁוֹכֵב עֲקוֹד, נוֹעֵץ עֵינָיו בְּשִׁמְשֵׁם, וְהוּא תָמִים מְקַדִּי לְשָׁאֵל וּלְהַבִּין. // וְאָנִי אָמַרְתִּי: "הִנֵּה אָנִי, קַחֲנִי..." // אָבִי בָּנָה מְזֻבָּח, וְאָנִי סִתְּמֹתִי פְּרָצוֹתַי וְאַתְּקֹן מַעֲלוֹתַי. וְבָנִי עָרַן עָלָיו שׁוֹכֵב מִתְּבוּסָס דָּמּוּ, וְלֹא יָדַע אִם עָפָר אוֹ דָּמָעוֹת בְּאֶגְרוֹפָיו. // וְאָנִי בּוֹכָה בָּנִי! בָּנִי! לוֹ נָתַן מוֹתִי תַּחְתִּיד."

כך תאר איתן פרץ, אביו של ערן פרץ, את כאבו העמוק, המייסר, על נפילת בנו באסון המסוקים. במשפחת השכול הישראלית, כמו במסדר הנופלים, יש משפחות מכול העדות, האמונות ואורחות החיים. מקצה הארץ עד קצה, מימין ומשמאל. החללים לחמו יחד, וגם אתם, כמוהם, יחד בכאבכם ויחד בצמיחתכם.

כולכם מהווים לנו מקור השראה ועוצמה. מקור של נחמה וכוח. אנו לומדים מכם כפרטים וכעם, ומחבקים אתכם באהבה, בחערצה.

בכול יום בתפילת שמונה עשרה אנו מתפללים לשלום: "עושה שלום במרמינו הוא יעשה שלום עלינו ועל כל ישראל".

מי ייתן ותפילה זו תיענה השנה ומשפחת השכול לא תגדל עוד,

תהא נשמתם של חללי מערכות ישראל צרורה בצרור החיים לעד.

בברכה, ונחמתי
יצחק הרצוג
נשיא המדינה

תתארו לכם באמצע יום יפה, שמיים מעליכם, האהבה איתכם.
שם השיר: תתארו לכם. כתב: שלמה ארצי

צלם: אבי אוחיון לע"מ

יואב גלנט

יקירי - בנות ובני המשפחות השכולות,

"אני לא צריכה יום של זיכרון", כתבה בשירה ברוריה חנוך, אמו של סמל-ראשון אבשלום (אבשי) ז"ל, שנפל בעת מילוי תפקידו בשיטת 13 בחיל הים. "מה שאני צריכה זה יום שיכחון. יום שבו לא אזכור שהיה לי בן שיותר לא יחזור".

ואכן, בעבורכם, בני המשפחות השכולות, כל יום בהיעדר יקיריכם הוא יום של זיכרון וגעגוע שאין להם קץ. השנים חולפות, ואיתן מגיעות לחייכם גם השמחות שמלוות את בני המשפחה. וגם בהן, כמו בימי השיגרה, ניכר כל-כך חסרונם של הבנים והבנות שלנצח נותרו צעירים.

אנו נוהגים לומר, ובצדק, כי "במותם ציון לנו את החיים". אך יש ציווי נוסף שנפילתם של היקרים לכם מכל הותירה לנו: לעשות כל שביכולתנו כדי להיות ראויים להקרבתם, לנפילתם. את הציווי הזה אנו מממשים יום-יום, שעה-שעה, במאמץ ההגנה שאינו פוסק לרגע, על מדינת ישראל ועל אזרחיה. מצפון ועד דרום, בים, באוויר וביבשה - הטובים בבנינו ובבנותינו ממשיכים הלאה בדרכם של יקיריכם, לאורם ולכבודם.

במהלך עשרות שנות שירותי במדי צה"ל, כלוחם וכמפקד, נפלו לצידי ותחת פיקודי עמיתים ומפקדים שלא שבו ממילוי משימתם. אני ממשיך ומלווה את משפחותיהם, ולעולם שמור להן, לצד בניין היקרים, מקום גדול ומיוחד בלבי.

במלאת 75 שנים למדינת ישראל, בהתקדש עלינו יום הזיכרון לחללי מערכות ישראל, דעו כי אנחנו זוכרים תמיד את הנופלים, מוקירים את נכונותם ועוז רוחם, ומצדיעים לכם, הנושאים את כאבו הבלתי-נתפס של השכול. אני שולח לכל אחד ואחת מכם, מעומק לבי, חיבוק גדול של נחמה, ונושא תפילה כי תדעו ימים רבים של אושר, נחת ובריאות טובה.

שלכם,
יואב גלנט

שר הביטחון

הגוזלים שלי עזבו את הקן פרשו כנפיים ועפו.
שם השיר: עוף גוזל. כתבו: אריק איינשטיין ומיקי גבריאלוב

רב אלוף הרצי הלוי

דבר ראש המטה הכללי

בני המשפחות השכולות היקרות,

"לִנְעַץ בְּאַפְלָה עֵינַיִם מְשׁוּעוֹת, לִפְרֹשׁ אֶל הַחֶלֶל יְדֵי גַעְגּוּעִים

וְאֶזְן לְהַטּוֹת לְקוֹל רְשׁוּשׁ עָלֵים, וּלְפַלֵּל לְנֶס, וּלְיַחַל לְאוֹת".

כך כתבה רחל בשירה 'ציפייה', ותיארה את שברי הזיכרונות המדהדים תדיר את החוסר, את שאבד, ואת הכאב שאינו פוסק לרגע. אך מתוך הגעגוע המכווץ את הלב, מבליחים להם אותות המנסים להציע ולו מעט נחמה – הם נמצאים בצחוקם של הילדים, ביישובים ההולכים ומתפתחים, ובצעדי המשפחות המטיילות בשבילי הארץ. כל אלה לא יכלו להתקיים לולא נכונותם, מסירותם וגבורתם של יקיריכם, שמאפשרים לנו לחיות כאן בבטחה ובשלווה.

השנה אנו מציינים 75 שנות עצמאות שהושגו בזכות לקיחת אחריות על גורלנו, עשייה למען חירותנו, ופעולה למען ביטחוננו. מפקדי צה"ל וחייליו עומדים על המשמר לאורך הגבולות, מתמודדים עם איומים ועם אתגרים מורכבים ומגינים על אזרחי מדינת ישראל. זוהי מטרטנו, למענה נפלו טובי בנינו ובנותינו, ולמענה אתן משלמות את המחיר היקר ביותר.

משפחות יקרות, בכל שנה הדפים בספר שלפניכן נשזרים בחוט של כאב וגעגוע, ובין המילים משתקף מעט מן המחיר, מעט מן האובדן העצום. אנחנו אתכן, אוהבים וזוכרים, והלוואי ויכולנו להשקיע את העצב האין־סופי, למלא את החלל ולרפא את השבר, אך את אלה לא נוכל לעשות. נוכל רק להעניק רגעים של נחמה, חיבוק וכתף תומכת להישען עליה. אנו, חיילי צה"ל ומפקדיו נמשיך לפעול מתוך תחושת מחויבות עמוקה – לכם ולנופלים, ניזום, נעז ונגן על המדינה כשמורשתם מאירה את דרכנו.

יהי זכר הנופלים ברוך.

רב־אלוף הרצי הלוי
ראש המטה הכללי

התשפ"ג 2023

אמא אם הייתי יכול לרפא את הגעגוע.
שם השיר: אמא אם הייתי. כתב: חנן בן ארי

רב-ניצב קובי שבתאי

דבר המפקח הכללי

ISRAEL POLICE

משטרת ישראל

שורת הנופלים של משטרת ישראל מתארכת מדי שנה. למרבה הצער, גם השנה התווספו הורים למעגל השכול של משטרת ישראל.

לנגד עינינו עומדים מורשתם וערכיהם – ערכי המוסר, המסירות, הנחישות, אומץ הלב והנכונות להקרבה. נזכור זאת ונמשיך בשליחותנו - למענם, למעננו ולמען הדורות הבאים.

אנחנו נמצאים בעיצומה של תקופה מאתגרת. אירועי הטרור האחרונים, יחד עם גילויי ההסתה והשנאה שלנו אליהם, נועדו לנסות ולפגוע בתחושת הביטחון של אזרחי המדינה, במרקם החיים ובעוצמתנו כחברה ישראלית.

הפיגועים האחרונים שהתרחשו ברחבי המדינה גבו חיי אדם. רבים מהנופלים שימשו עבור אזרחי ישראל חומת מגן, הגנו בגופם וחירפו נפשם למען ביטחון המדינה ואזרחיה.

לעד נזכור את נופלינו ואת הנחישות שהניעה אותם, בשל שליחותם הציבורית כשוטרים. הערכים שהובילו אותם לביצוע המשימה אינם נמדדים בהיותם על המדף, אלא מהווים יעד מרכזי עבורנו בהתמודדות על הגשמתם. המורשת שהותירו לנו חקוקה בלב כל שוטר ולוחם, ועמה הוא יוצא במסירות רבה לבצע את משימותיו.

על משטרת ישראל האחריות להמשיך את דרכם של הנופלים, לפעול בנחישות על מנת לחזק את ביטחונם האישי של אזרחי המדינה ולבצר את עוצמתה וחוסנה של החברה הישראלית.

ביום זה, משטרת ישראל מחבקת בחום את בני המשפחות השכולות ונושאת עמם תפילה כי שורת הנופלים לא תארך עוד.

יהי זכר הנופלים ברוך.

בברכה,
יעקב שבתאי, רב ניצב
המפקח הכללי

את ואני חברות הכי טובות, וכשאני רואה אותך ברגע קשה אני רואה את עצמי.
שם השיר: חברות הכי טובות. כתבה: אורטל אופק

אריה מועלם

דבר ראש אגף משפחות, הנצחה ומורשת

משפחות יקרות,

כמו בכל שנה, עת רוחות חודש אייר נושבות באוויר הזה שבין דגלים וזיכרונות, יממה לפני שמדינתנו מחליפה עוד ספרה במניין שנותרה לשנתה ה-75, אזרחי אומה שלמה מגיעים לפקוד את בתי העלמין ולהתייחד עם בניה ובנותיה אשר נפלו למען הגנת העם.

מתייחדים עם יקיריכם – יקירי האומה, ולא מוצאים מילים של נחמה.

ביום הזיכרון, מתוך הדומייה, אנו חשים את רעות העם, את החיבור אליכם, בני ובנות משפחת השכול, אשר חיים את הכאב בכל יום מחדש.

עבור כולנו, משפחות יקרות, אתן מושא להערכת אין קץ. אתן אות ומופת לגבורה אנושית יוצאת דופן על שום בחירתכן בחיים, על אף הקושי התהומי אשר זר לא יבינו.

כל חלל הוא עולם ומלואו המקפל בתוכו סיפור חיים ייחודי, יחיד ומיוחד, שהותיר את חותמו בצמתי חיים שונים – בקרב חבר, מפקד או מורה, אך בעיקר בקרבכם – הנושאים בלבבכם אלבומי זיכרונות צרובים ובלתי נשכחים.

חוברת זו, אשר ביוזמת ארגון "יד לבנים" מופקת מדי שנה לקראת יום הזיכרון, מאגדת בתוכה זיכרונות, סיפורים וחוויות. כל המעיין בתוכנה מרגיש על בשרו כי אין מזור לכאב הנורא אשר מציף את הגוף ואינו מרפה, לגעגועים העזים ולתחושת הריקנות.

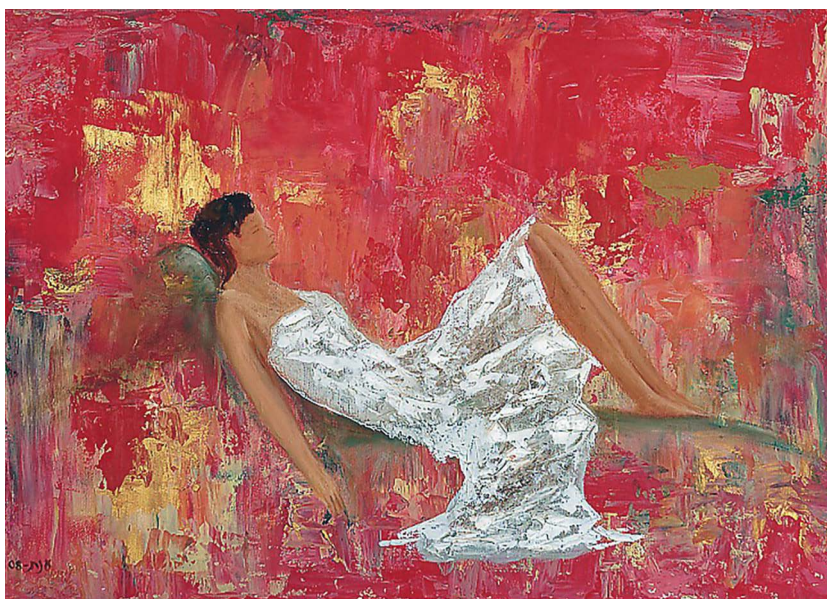
אני רואה חשיבות רבה בשמירה על מסורת רבת שנים זו, אשר עליה עמל הארגון ומקפיד באדיקות לקיימה מדי שנה, מסורת שתכליתה לשמור, להוקיר ולהנציח את זכר היקרים לנו בדמותו של אוגדן שירים וסיפורים קצרים.

יהי זכר הנופלים ברוך.

שלכם,

אריה מועלם

סמנכ"ל וראש אגף משפחות הנצחה ומורשת

לא צריך לחפש מלאכים בשמיים, הם מתהלכים בינינו, על פני האדמה.
שם השיר: אנשים טובים. כתב: נועם חורב

אל"ם רעות קורן

דבר ראשת מערך נפגעים בצה"ל

יקירינו בנות ובני המשפחות השכולות האהובות,

אנו מציינים את יום הזיכרון לחללי מערכות ישראל, בין חג החרות ליום הזיכרון לשואה ולגבורה וליום העצמאות. יום הזיכרון הוא החוט המקשר בין חירותנו לעצמאותנו. ביום קדוש זה, כבמעשה צורפות, מתאחים השסעים היומיומיים, הקצוות מתקרבים והמחלוקות מצטמצמות. אנו מתאחדים מול הזיכרון הכואב, חובקים יחד רסיסי חיים, שברי מילים ותמונות נצחיות.

בימים הקרובים נתייצב כולנו בדום לצידכם, בטקסי הזיכרון בבתי העלמין ונצדיע, נתייחד עם הבנות והבנים, האחיות והאחים, האמהות והאבות, בנות ובני הזוג שאת זכרם אנו נושאים בליבנו.

עבורכם כל יום הוא יום זיכרון. יום השנה, יום הולדת, שיר המתנגן, צחוק של ילדים, ריח חולף, או פשוט יום חול המציף שוב את הזיכרון של מי שאיננו עוד איתנו. עבור מדינת ישראל יום הזיכרון, משמש דרך להכיר תודה בהרכנת ראש, בעיניים מושפלות אל אלו שהיו ואינם, ובנשיאת מבט אל הקיים- בזכותם.

אלו הם ימים בהם אנו נעים כעם בין יגון ומספד לתקווה ולתחייה. ימים בהם סיפורם האיש של חללי צבא ההגנה לישראל הופך ולו במעט מפרטי ללאומי.

אנו חשים זכות גדולה להיות בקשר איתכם, ורואים בכך חשיבות עליונה במעלה. אין בנו כל יומרה לדעת מהו עומק היגון, להכיר את עוצמת הכאב שלא חולף, ואת הגעגוע שאיננו מרפה. אך יחד עם זאת, אנו כאן איתכם, מבקשים להיות שותפים ככל הניתן בנשיאת המשא הזה. זוהי חובתנו של צה"ל על כלל חייליו ומפקדיו. אנו ניצבים כאן כדי להטות כתף ולהוות אוזן קשבת להדהוד הזיכרון, לאותה בת קול חרישית השטה ברוח, ונישאת על פני ישימון הגעגוע האין סופי.

שימור זיכרון הבנות והבנים והנצחתם, מטביעים את חותמם על ערכי רוח צה"ל. מרביתם של הנופלים הפכו אתם לחרבות ברגע הנדרש, כי תחושת החובה והמחויבות קדמה לכל ענייניהם הפרטיים, ובכך תרמו את תרומתם לרוח צה"ל הייחודית, הרוח "הניצקת לתבניות" בכל פעם מחדש.

סיפור חייהם של הנופלות והנופלים היקרים לנו, ממשיך להתנגן בלבבות האוהבים ובכך הם זוכים לחיי נצח.

אסיים בתפילה ובבקשה לימים בהירים יותר ולשקט שעוד יבוא:

"הימים שעוד נכוננו לנו

שהיו נכונים, שהיו רכונים

שהיו מעלינו כמו כפות תמרים." (עידית פאנק)

נישא תפילה להשבת השבויים והנעדרים ארצה,

יהי זכר הנופלות והנופלים, נצור בליבנו לעד.

שלכם בהצדעה ובאהבה,

אלוף משנה, רעות קורן

ראש מערך הנפגעים בצה"ל

ג' באייר תשפ"ג

24 באפריל 2023

בסוף רק שנינו בלבד בלבד הזה.
שם השיר: אהבה למרחקים ארוכים. כתב: נועם חורב

אלי בן שם

דבר יו"ר ארגון יד לבנים

בני המשפחות השכולות היקרים,

בכול שנה, בהתקרב יום הזיכרון, אנו מביאים לכם את "שיח שכולים", אסופה של מחשבות, זיכרונות וגעגועים ליקירנו שאינם.

הפעם, החוברת יורדת לדפוס בשעה קשה לחברה הישראלית, לעם ישראל ולנו, המשפחות השכולות. תקופה של מחלוקת ושסע בעם.

הבנים והבנות שלנו, מכול האמונות, הדעות והעמדות, לחמו יחד ונפלו יחד. לכבודם ולזכרם אנחנו חייבים ללמוד יחד.

חוברת "שיח שכולים", כשמה כן היא, פרי מחשבות ושיחות שאנחנו ממשיכים לנהל עם הבנים והבנות שנכחים בחיינו גם שנים אחרי לכתם. זוהי עוד דרך להזכיר ולהנציח את אהובינו. דרך השירים והאיורים אנו מספרים עליהם ועל חייהם, משתפים וחולקים.

השנה מציינת מדינת ישראל 75 שנות עצמאות. מחיר העצמאות כואב. הנפלים והנופלות השאירו אחריהם חלל שאי אפשר למלא. אנחנו חיים את החלל הזה יום יום, שעה שעה.

אנחנו, בני המשפחות השכולות, לא זקוקים ליום זיכרון. עבורנו, כל יום הוא יום זיכרון. הבנים והבנות שלנו נוכחים תמיד, בכול מקום, והכאב על לכתם נצחי.

ארגון יד לבנים פועל כל השנה להנצחת הבנים והבנות, להנחלת מורשתם ולרווחת בני המשפחות השכולות. אנחנו ממשיכים את מורשתם של ילדינו, מורשת של תקווה וגאווה ושל אהבת העם והארץ.

אני מודה בשם ארגון "יד לבנים" לכול חברי מערכת "שיח שכולים" אשר ערכו את האוגדן באהבה, ברגישות, במסירות ובתשומת לב, מתוך כבוד ראוי לכול יצירה ויצירה ורצון לשקף את משפחת השכול על כול גווניה. כל היצירות באוגדן מבטאות כאב גדול אבל גם עוצמה אדירה.

אני מקווה שהעיון בחוברת ייתן לכול אחת ואחד מכם את התחושה שאינכם לבד, אתם חלק ממשפחה, משפחת יד לבנים.

מי ייתן ונמצא כולנו מעט נחמה ביצירה, בשיתוף, בביחד.

שלכם,

יו"ר ארגון יד לבנים,

אלי בן שם

טוב לנו ביחד, טוב לנו קרוב, חיפשנו את הדרך, למדנו לאהוב.
שם השיר: אהבה של פעם. כתב טל שגב

תוכן העניינים

47	אביבה גיל על דוד אסולין.....	1	דבר העורך
48	אריאלה ידידה ברגהש על שמעיה-אביחי דנוך.....	2	משולחנה של עורכת הלשון - אפרת אבו.....
50	מימי ברק על יצחק (איציק) גינגולד.....	3	דברים על עצמה - ענת קאן
51	חוה ביסטרי על הילה ביסטרי.....	5	דבר נשיא המדינה.....
51	אריה רוזנברג על שחר רוזנברג	7	דבר שר הביטחון
52	יערה סולומון על יוגב יחיאלי	9	דבר ראש המטה הכללי.....
53	שמואל אגבר על רותם אגבר	11	דבר המפקח הכללי
53	טליה ניסים על דן ניסים.....	13	דבר ראש אגף משפחות, הנצחה ומורשת
54	רב שיח על "טנק הצוערים".....	15	דבר ראשת מערך נפגעים בצה"ל.....
56	רינה עוז על שמעון עוזרי.....	17	דבר יו"ר ארגון יד לבנים.....
57	טליה איכר על מיכל איכר	20	רב שיח עם יצחק סופר - מייסד "קרן סופר".....
58	חמוטל שלו על ניסן שלו.....	23	חנה ארבל על יהושע (שוקי) סופר
60	ברוך בן יגאל על עמית (כלפו) בן-יגאל	24	עידית ביטון על יוסף עטיה.....
61	שמואל קלנג על אסף קלנג.....	25	עידן מור על דנה זמורסקי
61	שושי כהן על מתן-ניסים כהן.....	26	יעקב גוטליב על מיכה (מיכי) גוטליב
62	דוד אזולאי על רימונד (רמו) אזולאי	27	שושנה וידבסקי על טל הדר וידבסקי.....
63	אסף זינר על יאיר זינר	28	ציפי לנקיס זחר על צבי -גרגור לנקיס.....
64	שרון בורנשטיין-וולף על בן בורנשטיין.....	29	דיני ארביב על אלינור ארביב
65	דן גולדפוס על גיא גולן.....	30	ריקי ויניק על עזרא קצב
66	לימור לביא על אופיר לביא.....	31	אביבה סימן טוב על שילה סימן טוב.....
68	שרה ומנחם האס על גדליה-צבי האס	32	רב שיח עם אפרים על אחיו אפרים יעקבי
69	גילי יהב על ליאור-שלמה זיו.....	34	דני זכריה על גיל זכריה.....
70	אבשלום אדרת על ערן אדרת	35	שמעון ברזן על צלחה-שולמית (שולי) ברזן
71	מתן גלין על מיקי (רמי) גלין	36	אורי כהן על ניצן כהן.....
71	אמיר ניסצוויג על שחר ניסצוויג	37	יהודית יגדל על רועי יגדל.....
72	הלית וייס על תמיר וייס	37	יצחק נאמן ז"ל על ארז נאמן.....
73	על אברהם (אברמיק) המאירי.....	38	רב שיח עם איתן אריה על מפקדו עוזי מוקדי
74	מאיר דהן על דוד (דודיק) דהן	40	סופי שרון על יצחק (איציק) גינגולד
75	נועה ביטון על יורם ביטון.....	41	יחיאל שקלים על דרור (טיטי) שקלים
76	אורה לפר מינץ על רז מינץ	42	רביע ודימא פלאח על יזן פלאח.....
78	רינה מזרחי על איתי מזרחי	42	יעל ארכלי על ש-אבשלום ארכלי.....
79	יוליה קוניצין על ולריה קוניצין.....	43	רבקה שפייזר על אבנר יונה
79	אור טל על צור אור	44	שירלי אברג'ל לאובר על שלום-שרל אברג'ל
80	המלצה לקריאה - ג'וני שב משדה הקרב	45	עג'יר מקלאדה על פואז חדיד
		46	פולט צמח על משה סבח

"משנסתיים תפקידנו בגולה, עלינו להילחם בארץ בעד עמנו ובעד עתידנו"

מערכת שיח שכולים נפגשה בבית יד לבנים בירושלים עם יצחק סופר - מייסד "קרן סופר" לאחים שכולים - לשמיעת סיפור חייו של אחיו אברהם סופר ז"ל

בשנת 1927. השלטון בעיראק החל לגייס יהודים לצבא, ומי שלא רצה היה חייב לשלם כופר ולהיות פטור מגיוס. אבי ודודי שילמו כופר, ולמרות זאת הכריחו אותם להתגייס. לא נותר אלא לברוח לארץ ישראל דרך פרס, סוריה ולבנון. להורי היו שני בנים ובת (הבת נפטרה). אברהם אחי היה בן 4, ואני לא נולדתי עדיון.

הבריחה מבגדד דרך איראן, סוריה ולבנון נמשכה כ-5 שנים, וההשתקעות בלבנון נמשכה כ-5 שנים, במהלך נולדתי, ומיד אחר כך החליטו הורי לעלות לישראל וקבעו את ביתם בירושלים, בזיכרון משה ליד שנלר. אחי אברהם למד בתלמוד תורה "דורש ציון", משם עבר לבית הספר "אליאנס" לזמן קצר, ובגלל המצב הכלכלי הקשה הוא נאלץ ללמוד בבית הספר "מנזר רטיסבון", שם סיים את לימודיו בהצטיינות. מחוסר אמצעים נבצר ממנו לספק את תשוקתו הגדולה להמשיך את לימודיו, והוא החל לעבוד כפקיד בבנק אפ"ק. בזמנו היו שני סוגי התנדבויות בארץ: האחד להתנדב לקיבוץ, והשני להתגייס

יצחק סופר מחזיק את תמונת אחיו אברהם סופר ז"ל

קרן אברהם סופר בן דוד ומלכה

לאחר שכל בני משפחתו נפטרו החליט למכור את כל רכושם ובתמורה שקיבל בחר להנציח את אחיו דרך מתן מלגות לימודיות לאחים שכולים, על מנת שיוכלו לממש את עצמם. קרן אברהם סופר מעניקה כל שנה מלגות לאחים במימון שכר לימוד לקורסים, לימודים גבוהים ועוד...

הערבים המשיכו לירות לעבר ארבעת רכבי השיירה שנתקעו, הבנזין דלף מהם, וכך במשך שעות מותקפים 80 איש על ידי המון פורעים שהחל נוהר למקום והצית את האוטובוסים על יושביהם. נוסעים שניסו להימלט מהאוטובוסים הבווערים נהרגו ביריות. הרכבים בערו כלפידיים, ומי שלא נהרג נשרף חיים. המון הפורעים גרר את הגופות, התעלל בהם והשחיתם עד לבלי הכר. במקום נותרו שרידים חרוכים של כלי הרכב וגופות מרוטשות. מחזות קשים ביותר נגלו לעיני המחלצים. זה היה ביש מזל. לו היה הולך על פי התוכנית שלו ולא על פי הצעת המפקד שלו, יצחק נבון (לימים נשיא המדינה), מי יודע... אולי... היה נשאר בחיים.

אברהם סופר נולד ב-30.8.1923 בבגדד ונהרג ב-13.4.48. הוא היה בין ההרוגים ב"שיירת הרופאים" בדרך להר הצופים, ומעולם לא זוהתה גופתו. הוא קבור בקבר אחים המוצב בסנהדריה בירושלים. יצחק מספר: "הורי ושני אחיי הגיעו מבגדד שבעיראק

אברהם סופר

נפל ביום ד' בניסן תש"ח

13.04.1948

החיילים המשוחררים ועזר לרבים מהם בקליטתם בחיים האזרחיים. בתום השנה, חזר לעבודתו בבנק, ולאחר מספר חודשים התגייס להגנה."

לשאלה מה הייתה משימתו של אחיו בהגנה, הגיב יצחק בגאווה ובעיניים בורקות:

"אחי היה איש רב פעלים. הוא היה מסתערב והסתובב ביישובים הערביים לאסוף מודיעין (שירות הידיעות) ולקנות נשק מהערבים. המפקד שלו היה יצחק נבון, שהעריך אותו כלוחם אמיתי והאמין ביכולותיו.

בחורף תש"ח, בפרוץ מלחמת העצמאות לאחר החלטת האו"ם על החלוקה, המשיך אחי בפעילותו כמסתערב וגם בפעולות קרביות במקור חיים, ברמת רחל ועוד...

ב-11.4.1948 היה עליו לעלות בדרכים הידועות לו לכפר עיסאווייה כדי להיפגש עם ערבי בעניין הידיעות והנשק. הוא חשב לעשות זאת ברגל, אך יצחק נבון עיכב אותו ליומיים כדי שיצטרף לשיירה בטוחה ומוגנת, "שיירת הרופאים", בדרכה להר הצופים.

בהר הצופים שכנו האוניברסיטה משנת 1925 ובית החולים הדסה משנת 1938. כדי להגיע להר חייבים לעבור דרך הכפר הערבי שיח' ג'ראח. הערבים החלו לתקוף את התחבורה היהודית שעברה בדרך זו בכדורים

חודרי שריון ובהטמנת מוקשים. כך הפך ההר למובלעת בלב אוכלוסייה ערבית עוינת. הגישה להר התאפשרה רק בשיירות מאובטחות בפיקוח בריטי.

להר עלו חיילים במדי שוטרים והצליחו להבריח נשק כבד יותר מהמותר. בתחילת חודש אפריל, הורע מצבו של בית החולים בהר, והיה צורך להעביר לשם אספקה וכוח אדם. מנגד גברה ההסתה נגד האצ"ל ולח"י, ועלילת הדם בפרשת דיר יאסין השפיעה על ערביי מזרח ירושלים לצאת למסע נקמה. על אף זאת השיירה הייתה מוכנה לצאת לדרך.

לאחר התארגנות ולאחר הבטחת המפקד הבריטי

שהדרך מאובטחת, יצאה השיירה לדרך ב-ד' בניסן,

לצבא הבריטי. אחי הגדול הלך לקיבוץ ואברהם התגייס לצבא הבריטי במלחמת העולם השנייה. הוא היה רק בן 17, כמוכן. זייף את הגיל שלו. אמא גילתה זאת והלשינה עליו בלשכת הגיוס והוא שוחרר. לאחר מספר חודשים שוב התגייס ושוב שוחרר בגלל הגיל.

רק במלאת לו 18 שנה התגייס בפעם השלישית, והתקבל לשירות ברגימנט הפלשתינאי המעורב. הוא נשלח למצרים לבלום את התקדמות הגרמנים מאל-עלמיין למצרים, ומשם לחיפה. כל הלוחמים הועברו ממצרים לחיפה ומשם לאירופה.

אברהם לא אהב את הפלוגות המעורבות והוא פעל רבות בתעמולה פנימית ובבקשות להפריד את החיילים היהודים לפלוגות מיוחדות. בסופו של דבר, ההסתדרות הציונית לחצה על משה שרת כדי לאפשר הקמת יחידה יהודית עם סמל מגן דוד, אך סורבה. לא לאורך זמן, כי חיים וייצמן נכנס לפעולה. וכך הוקמה הבריגדה היהודית. אברהם שירת בה כלוחם, אך מכיוון שידע לדבר צרפתית, אנגלית וערבית, אימץ אותו הבריגדיר והפך אותו למזכירו הצבאי.

לפני תום המלחמה המליצו לשלוח אותו לאנגליה לקורס קצינים. הוא הצטיין בסדר ובמשמעת ובהתנהגות למופת, אך הוא סירב באומרו "אני הולך להתגייס".

בזמן שירותו בצפון אפריקה, השתתף עם חיילי יחידתו במתן עזרה ארגונית ותרבותית לתושבים היהודים.

לפי בקשתו, הועבר אל הבריגדה היהודית ובאיטליה החל לארגן עם החיילים שיירות של ניצולים יהודים ולהביא אותם לחוף מבטחים, לצרפת ומשם לארץ ישראל. לפני שחרורו מהצבא כתב להוריו, "משנשתיים תפקידנו בגולה, עלינו להילחם בארץ בעד עמנו ובעד עתידנו".

כששוחרר מהצבא וחזר ארצה, עבר בהצלחה את בחינות הכניסה לאוניברסיטה, אך מחוסר אמצעים נאלץ לדחות את לימודיו והסתפק לפי שעה בלימודי ערב פרטיים. נוסף על כך הקדיש כשנה לפעילות בארגון

לבית ומיד נודע למשפחות ולשכנים, וכולם נהרו אלינו בבכי ובזעקות שבר. אותי שלחו לחברים ואחי השני היה חוקר שבויים בקיבוץ עין גב. לפני 13 שנה הוא נפטר בביתנו ממחלה אחרי שטיפלתי בו במסירות. גם בהוריי טיפלתי עד שהלכו לעולמם. לפי דברי הרופא, רגע לפני שהלך אבי לעולמו, הוא אמר: "לקחו לי את הבן שלי". אני כאח שכול, רואה באובדן אח כאב כפול. גם הכאב שלי על אובדן אחי – כאב שלא עניין איש – וגם הכאב על ההורים שלי, אך המשכנו בחיים ובחרנו בהם למען אחינו כדי לזכור אותו ולהזכיר אותו לעד.

במה בחרת לעסוק?

למדתי עבודה סוציאלית, וכשסיימתי התקבלתי לעבודה במבשרת, שהייתה מאוכלסת על ידי עולים מכורדיסטן. לאחר כשנה עברתי למשרד הרווחה והייתי קצין מבחן. טיפלתי בנוער עבריין דרך בתי המשפט. פרשתי לאחר 35 שנה.

שמענו שתרמת כסף ל"יד לבנים"

כן, אחרי שהוריי נפטרו, וגם אחי הגדול, היו לנו חסכונות וירושות מההורים וגם מבני הדודים שהורישו הכול לאמא שלי.

הקמתי קרן על שם אחי שנקראת "קרן סופר" על סך 18 מיליון שקלים עבור שכר לימוד לאחים שכולים, ובהמשך גם לחונכים שילוו את האחים השכולים הצעירים במהלך לימודיהם. גם את ביתי ואת כספי תרמתי למען אחי לזיכרון עולם. היום אני בקשר הדוק עם יד לבנים ודואג

שהתרומה שלנו תגיע ליעדיה – לאחים השכולים. ■

השתתפו בשיח: רינה זנדני, מיכאל הלפמן, אריאלה ידידה ברגהש, יוכי פישר, שמואל אגבר

13.4.1948, ואברהם אחי בין נוסעיה יחד עם רופאים, אחיות, סטודנטים לרפואה, סגל עובדים, חולים, מבקרי חולים ואנשי הגנה.

בדרכם להר נקלעו למארב. המשורר הראשון עלה על מוקש, התהפך וחסם את הכביש, ומיד פתחו הערבים באש כבדה מהבתים משני עברי הכביש. חמשת כלי הרכב האחרונים פנו לאחור והצליחו להימלט. הערבים המשיכו לירות, ההרוגים היו ניצולי שואה ובתיה הס שנסעה להדסה כדי ללדת.

באירוע הזה ביקש אחי מהנהג לפתוח את הדלת. הוא רצה לצאת מהמשורר כי ראה את המשורריים נשרפים. אך הנהג סירב. אחי התעקש, ובצאתו ירו לעברו כדור שפגע בו בצוואר. ניסיתי באותו זמן לברר מה עלה בגורלו, אך לא קיבלתי מענה. בדרך להר הצופים פגשתי ילד ערבי והוא סיפר לי שהירדנים גררו כמה גופות וקברו אותן בקבר אחים, בבית הקברות האסלאמי, ליד שער האריות. לימים הלכתי לשם וראיתי משטח גדול, כנראה נקברו שם. מאוחר יותר המשטח נעלם. מסתבר שבזמן פואד היו מגעים עם עבדאללה להעביר משם את הגופות לסנהדריה, וחלק מהן הועברו לבית הקברות ליד בית המשפט העליון.

מבין 78 ההרוגים זוהו רק 22, ואחי לא היה ביניהם. הוא נותר בגדר נעדר.

אחי ואני

הייתי בן 15 כשאחי נהרג והוא בן 25, לא נשוי, היה בזוגיות וחשב להינשא, אך זה לא צלח. הקשר בינינו היה חזק והוא היה בשבילי מודל לחיקוי.

כשהשתחרר ממלחמת העולם השנייה, עבד בבנק ואני הייתי המזכיר האישי שלו. כשהיה הולך לכפרים הערביים היה כותב על פתקים שמות של ראשי חמולות, ואני הייתי רושם אותם במחברת. הוא היה אמיץ והסתובב ביישובים ללא נשק, ואני הערצתי אותו על אומץ ליבו ועל גבורתו.

מתי קיבלתם את בשורת האיוב?

אחי נהרג ב-13.4, עשרה ימים לפני פסח, אך באו להודיע לנו בערב פסח כדי שלא נשב שבעה. חברי ההגנה הגיעו

יהושע (שוקי) סופר

נפל ביום ב' בתמוז תש"ע
14.06.2010

מוזיאון לזכרך. מעניין מה היית אומר לו היית רואה זאת.
וההחמצה, שני אחייניך הקטנים, שאינך מכיר, שמך שגור בפייהם, הם מכירים אותך ככל שיכולים ילדים להכיר. אתה חלק מחייהם ואלון הבטיח לאמא, "סבתא אל תדאגי, אני אהרוג את המחבלים שהרגו את שוקי" והאחיינים הגדולים להם היית אבא נוסף, דוד מיוחד במינו, שהיו כול עולמך.
כמה אתה חסר לנו, היית מכניס שמחה לכל אירוע, סוחף את כולם, הרוח החיה בבית, זה שדואג לקנות ולהביא, מפנק את כולם כאילו היו ילדיך. יד ימינה של אמא, מדבר איתה, מחמיא לה, מצלם אותה מבשלת ומהלל את תבשיליה.

שוקי, מה עוד לא אמרנו עליך? אנשים שלא הכירו אותך יודעים בדיוק מי היית, האדם המיוחד טוב הלב, המיוחד במינו. את תכונותיך המיוחדות והאצילות ובעיקר את הנתינה האירוסופית ואהבת האדם שבך עליהם כבר סיפרו וכתבו חבריך ומכריך הרבים מספור.

שוקי, שמור עלינו מלמעלה, מקווה שאתה שם מוקף בבני המשפחה שלנו ובסבא שעל שמו אתה קרוי. שמור על אמא ואבא שהם כל עולמנו, ברך אותנו האחים והאחיינים, ואם אתה יכול, תן סימן, תן לנו כוח להמשיך.

אתה תישאר צעיר לנצח, ואותי ילוו הדמעות והגעגוע.

באהבה ענקית, לנצח אחי,

אוהבת ומאוד מתגעגעת.

חנה ארבל,

אחותו של יהושע שוקי סופר ז"ל

שלוש עשרה שנים חלפו מהיום בו הידפקה הבשורה הנוראה על דלת ביתנו.
שלוש עשרה שנים עברו מהיום בו כדורי מחבלים שפלים ננעצו בגופך.
שלוש עשרה שנים נגזזו מהיום בו השתנו חיינו לעד, עת הגיעה קצינת הנפגעים ובפיה הבשורה הנוראה.
שלוש עשרה שנים בהם התרגלנו לכך שחיינו מלווים בעצב וכאב, שאנחנו מדמיינים אותך ומתגעגעים.
שלוש עשרה שנים מאותם ימים קשים מנשוא שעד היום אני לא מאמינה שעברנו אותם, הם נראים כמו חלום רע, אך זו המציאות שאנחנו חיים יום יום, חיים את החסר שלך, את ההעדר, את הריק, הצער חופר לו עוד מקום בלב הכואב. הזמן אינו מרפא דבר, רק מחדד את האמת.
ככל שחולפות השנים, ככל שהזיכרון מתכהה עוד ועוד, הגעגוע רק גובר.
עד ליום זה היינו משפחה רגילה, שמחה ומגובשת, הורים נהדרים המגדלים בהרבה אהבה והשקעה את חמשת ילדיהם ונותנים למענם את הלב והנשמה.

שוקי, מיום זה חיינו השתנו. חלל עצום נפער. אבא ואמא כבר לא אותו דבר וגם אנו האחים שלך.
הכאב והצער על לכתך רק מתעצם. אנחנו האחים מנסים להקל מעט על הכאב, למשוך קדימה, לסייע, לאחד ולגבש את המשפחה שנותרה. לא הגיוני לקבור בן, בן שעמד בפני תקופה חדשה ומרגשת בחייו, איך כולנו התרגשנו יחד איתך, תכננו אירועים משמחים, כדי להודות לך ולו במעט, על כל מה שעשית עבורנו, כי בן, אח ודוד כמון הם דבר נדיר. נדיר ומיוחד עד כדי כך שאלוהים אסף אותך אליו מהר מדי.

אמא ואבא מבקרים אותך מידי יום, משקים ומסדרים את הגינה היפה פה, בבית החדש שלך.
אבא מוסיף עוד ועוד תמונות לחדרך, שהפך להיות

יוסף עטיה

נפל ביום י"ח בתמוז תש"י
03.07.1950

המחשבה בליבו. לו רק הייתי שם, הלוואי שיכולתי להציל אותם. יש לו עוד כמה שעות של נסיעה. המחשבות נודדות לשבוע העמוס לפניו. הוא חושב על החברה שלו. יש לנו עוד הרבה לתכנן קדימה הוא מרשה לעצמו לרגע להפליג בחלומות. בשבילו גיל 21 זה לא צעיר מדי כדי לחשוב מחשבות של ילדים גדולים, כמו חתונה, אולי ילדים. הוא מנסה לחשוב איך יציע לה, איזה טבעת הוא יקנה. אני צריך לדבר על זה עם אמא הוא חושב. סבא יעזור לי לבחור את הטבעת הכי יפה בחנות, הוא יודע. "הם היו ארבעה חיילים" מוסיף קריין החדשות. "הנהג נהרג במקום, הפצועים פונו לבית החולים בילינסון בפתח תקווה".

הוא עדיין נוסע, הזמן כאילו איבד משמעות. כמו בתוך חלום, הוא שומע את האחות של החייל קוראת "מה אברך לו במה יבורך, זה הנער שאל המלאך" קולה נשבר. הוא שומע את קולות הבכי של אלפי המלווים בבית העלמין. האוטובוס מתקדם ליעד. הוא מסתכל על האופק ורואה אור גדול. הנה עוד רגע מגיעים הוא חושב לעצמו. האוטובוס עוצר. הנהג מסובב אליו את מבטו. קשה לראות את החיוך שלו מעבר לאור המסנוור מאחוריו. כאילו צייר האור כנפיים גדולות ומוארות לנהג. הנהג מניח יד על כתפו. הגענו. זה סוף הדרך, אומר הנהג. כל כך מהר? הוא תוהה בקול רם. נעמת לנו מאד, מוסיף הנהג. אני צריך לצאת לדרך לאסוף עוד חיילים, הוא מוסיף. המסע שלך מתחיל כאן. הוא מסדר את רצועת הנשק ומיישר את הירכית, כתמי המים כבר יבשו על המכנס. הוא מרים את המבט, ורק אור גדול נשאר במקום בו עמד עד לפני רגע האוטובוס. געגוע עצום ממלא לפתע את ליבו. גם אני מתגעגעת אליך אחי הקטן.

עידית ביטון

אחות של יוסי (יוסף) עטיה ז"ל

אוטובוס חיילים

"סע לשלום!" היא קראה אחריו, שופכת מים שמשפריצים קצת על המכנסיים שלו. הוא מרים את הראש, מביט אחורה, ספק מחייך ספק נירגן. כל המכנסיים שלי! הוא אומר, מיישר את הירכית ומושך את התיק מעל הכתף ונכנס למעלית. "תחזור לשלום, כפרה עליך" היא קוראת אליו, נעלם לתוך המעלית.

אבא מקפיץ אותו לתחנת האוטובוס. הוא אוהב את הזמן הזה ביחד. מרגיש לו כמו זמן אחר. בתוך הרכב לבד, כאילו יצרו להם עולם משלהם. הוא הספיק לאוטובוס של 15.00 אחר הצהרים, בדרך לבסיס בדרום הוא התיישב, הנשק בין הרגליים, הראש נשען אחורה, הוא מסדר את הכומתה האדומה שתשמש כמו כרית מפרידה בין הברזל הקר לראשו.

ברוך הבא! חיכיתי לך. קורא הנהג בקול. הוא מכיר את הנוסע שעוד רגע ינסה להשלים שעות שינה, אחרי סוף השבוע בו ניסה לדחוס את כל החברים, החברה והבילויים.

יוצאים לדרך! אומר הנהג, בגלגל"צ שיר של שלמה ארצי מתנגן ברקע, מחמם את ליבו. מזכיר לו את הנסיעה עם החברה' בסוף השבוע, הם שמו דיסק ברכב ושרו בקולי קולות שלמה כל הדרך. העיניים מתחילות להיעצם. התניה של חיילים הוא חושב לעצמו. קצת תנומה לפני שבוע קשה. עוד חודש סוף מסלול, האימונים כבר מרגישים כמו קריעת תחת. בראשו הוא כבר רואה את פסגת הר הקנאים, עליו יטפס עם חבריו.

בדרך מתחלף הנוף, בניינים עירוניים מתחלפים בשטח פתוח. שדות רחבים נראים מרחוק וצבעי חום ואפור של המדבר נגלים לעיניו. פתאום נעצרת המוסיקה, חדשות מתפרצות מספרות שהיה פיגוע ירי. הוא מעיף מבט אפוף שינה על הכביש. רואה את השלט לכיוון צאלים. "פיגוע ירי בצומת תפוח, ברכב היו ארבעה חיילים. הם נקלעו למארב של מחבלים ונפגעו מידי המחבלים". ממשיך קריין החדשות. לכן יצאתי לקורס חובשים, עלתה

דנה זמורסקי

נפלה ביום י"ב בניסן תשס"ד

03.04.2004

וזה עוד חרף בלעדיה, כמו הסתו והאביב
וגם הקיץ, הקרוב ובא - את פרוותיה לא יניב
נוסע אל המקום, הכי קרוב אל הרחוק
כשהרגשות פסקו לפעל, אין עוד בכי אין עוד צחוק
מביט על פסת האבן, המכסה את האהבה
אין כמו מותר ברגע אחד, הפכה היא רטבה
ואני כאן אתך רטב כלי ולא אכפת
מחכה לעוד חייוך, חולם על עוד מבט
אך השקט משתלט, משחררת הדממה
ודמעותי המלוות בגשם, נופלות לאדמה
והנה עוד אצורה, אין חלפה לה עוד שנה
ומביט בפני האנשים, שאוהבים אותך מאד
וכואבים את כאבי, הכואב את כאבך
ובוכים יחדו אתי על שהלכת לעולמך
מביט אין בכל אחד, טמון משהו שקבל ממך
אין כל אחד זוכר, את עצמתו של חייוך
הביטי בכל הכוח, ששאבנו רק ממך
חבקי אותי דנה, הכניסיני תחת כנפך.

עידן מור

חבר ובן דוד של דנה ז"ל

"איפה ישנם עוד אנשים"

אין אפשר להתמודד עם כאב? אין אפשר לתקן את
הלב?

את למדת אותי שכאב זה דבר משני
ושעם הזמן אתגבר עליו גם אני
את אמרת שכלל שהזמן יעבר
יהיה טוב יותר, גם אם נלבש רק שחר.

אז למה עכשו אני בוכה כאן וחושב
על דנה, דנה שאני כל כך אוהב
שתמיד היתה לידי, בטוב ובברע
תמיד, עד לאותו יום כואב, אותו יום נורא

דנה בשבילי היתה סמל האהבה
לא משנה מה, היא אף פעם לא חשבה על עצמה
היתה משקיעה את כלה לעזר,
לדאג לאחרים, עד שהכאב יעבר
ועכשו יחד עם דנה, מתה גם האהבה.
וזה כואב, כל כך כואב, הלב פשוט נקרע.

יושב בחדרי מתבוסס מול התמונות
והכי כואב הוא השלב בו מפסיקות גם הדמעות
כשאתה מתחיל להפנים על אף שאתה מרקן
ומתחיל קצת להרגיש, למרות שהרגש מת מזמן
קורא את שיריה המצטירים בפניך ככתבי קדש
ומתעצבן על הגורל, על מרותו של הענש
שוקע במלים הנבלעות בין השורות
ופניה היפות, כפני פיה בך עולות
ונזכר בחיכה, שאל מולו התגמד העולם
על כמה שאהבת, כמה שאהבו כלם
על זה שרק בזכותה, אני היום כאן עומד
על התמודדות עם אבדן אדם, שלמד אותך להתמודד
וטפות הגשם, שוב נוקשות על החלון
זה רק הגשם השני, אולי אפילו הראשון

מיכה (מיכי) גוטליב

נפל ביום כ"ח בשבט תשנ"ז
04.02.1997

אני מיכה ואלוהים

לילה, חשיכה, עלטה, אני במרפסת לאחר יום לוחט, בוהה לשמים ושואל למה? למה לקחת את בני? הכוכבים מסתתרים בענן החולף, הירח הרכין פניו. עודני בוהה, פורץ שביל זוהר בבוהקו. אני נפעם בשביל הזוהר דמותו של בני יקירי מיכה. מיכה פוסע בשביל הזוהר, גבוה זקוף, ראשו נושק בענן הנע מעליו ואותו חיוך טוב הלב בשפתיו.

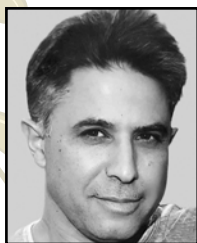
קיץ עבר, פעמי הסתיו, אני במרפסת, העלטה אופפת, הצינה חודרת וגוברת. אני ממתין לשובל הזוהר, לדמות הזקופה, שראשו מופנה אלי בחיוכו השובה. הנה לו ציפיתי, הבזק אור כאור יום חוצה שמים, המותיר שובל ארוך בטבעת של חשיכה, המלווה ברעמים מתנפצים, ובשביל הזוהר כאור יום מהלכת דמות בני מיכה שפניו מופנים אליי בחיוכו השופע רוגע פנימי, שחבריו אהבו. האור בשמים נעלם ופניי עדיין לשמים ושואל למה?

עלטה, חושך נסוך על בית העלמין הצבאי. יושב אני בודד בצמוד לכרית האבן הקרה, שעליה חקוקים "נפל באסון המסוקים", אירוע ארוה. דממה בחשיכה, אוושת העצים ברוח גוברת, העצים נעים ברוח השורקת, ומבטי אל על כשואל למה? מענה אין, כאב נפש יש.

חשיכה, אני ביצועי בהרהורי למה לא אראה את מיכה נשוי עם ילדיו, נכדיי שיחברו לנכדיי מאחותו ואחיו, למה? נרדמתי, השאלה נותרה דוממת.

יעקב גוטליב
אבא של מיכה ז"ל

טל הדר ויזבסקי

נפל ביום י"ג בתמוז תשע"ח
26.06.2018

אתה חסר

טל, הבן היקר והאהוב שכל כך חסר.
טל בננו הבכור, עברו ארבע שנים מאז נפרדת מאיתנו לאחר מחלה קשה שנמשכה שמונה שנים.
היית בן ואח דואג, אב למופת לשלושת ילדיך ובעל אוהב לנירית.
בנעורייך, התנדבת למד"א ולמשמר האזרחי ועם שחרורך מצה"ל בשנת 1995, לאחר שירות כחובש בהנדסה קרבית, התגייסת למשטרת ישראל ושמת לך למטרה להגיע ליחידות המובחרות. ואכן כך היה, שרתת ביחידות העילית של המשטרה: להב 433, גדעונים, מג"ב וימ"מ. נוסף על כך התנדבת ליחידת החילוץ 669 ואף קיבלת לאחר מותך, תעודת הוקרה על פועלך כפרמדיק.
בכל שנות שירותך, לא סיפרת למשפחה הקרובה ביותר על פעילותך היומיומית, שכללה לא מעט סיכונים. רק לאחר מותך התברר לנו כמה סיכונים לקחת על עצמך ביחידות הביטחון המיוחדות.
גם דבר מחלתך היה סוג של "סוד" בכל שנות המחלה. המשכת לתפקד כאדם בריא לכל דבר, ואפילו מעבר. מלבד מפקדך הישיר ורופא היחידה, שאותם יידעת על מחלתך, אף לא אחד מחבריך לעבודה ידע על כך דבר, ועם דבר מותך הם היו בהלם.
היו לך לא מעט תחביבים, ביניהם: טיולים, אפייה, בישול ותיפוף. כמו כן עסקת בספורט ושמרת על כושר גופני ואורח חיים בריא.
לאחר מותך החיים הפכו קשים מנשוא. אתה במחשבתנו בכל יום ובכל דקה, מחשבות שלא מרפות והדמעות זולגות מעצמן.
הטלפונים שכל כך חסרים, הביקורים, הרבה דברים יומיומיים מזכירים אותך, הבישולים והאפייה במטבח שכה אהבת, ימי ההולדת, החגים וימי שישי ביחד כשהיית מגיע עם משפחתך, ועכשיו – אתה נפקד.
השנים עוברות, ועם כל הקושי אנחנו משתדלים לחשוב על האופטימיות והטוב שהיו בך, על כך שלא היית רוצה שנהיה עצובים, ושנמשיך את חיינו בשמחה ובאושר.
אנחנו גאים במי שהיית ובדוגמה שנתת לילדיך. להיות אנשים טובים וערכיים, להתנדב, לתרום, להיות נאמנים למדינה ולהתגייס לצבא.
עמית עשה שנת שירות והוא כבר קצין בחיל האוויר, ועפרי עושה מכינה בשדרות ובעוד כחודשיים מתגייס לצבא. שניהם אחים מדהימים לשי.
כולנו מתגעגעים מאוד.

שושנה ויזבסקי
אמא של טל הדר ז"ל

צבי-גרגור לנקיס

נפל ביום ד' בחשון תשכ"ט
26.10.1968

בשביל המעבר

פוסעת "בשביל המעבר" *
הלוך ושוב הלוך ושוב.
כלואה.
בין שרידי אבי ואמי לבין בית הקברות הצבאי.
מנסה להתכחש, לברח, לשכח.
אח"כ לכעס, לבעט ולצרח.
לנוע בין רצוי לאשמה.
להביט אל תוך האימה.
לאסוף מידע, לנסות להבין,
לגעת, לשאל שאלות.
לקלט שככל שאדע יותר, הכאב יגדל ואבין פחות.

ואני תקועה ב"שביל המעבר" ובחוץ אביב.
אמא, אפשר כבר להרים את הראש ולפסע מסביב?

ציפי לנקיס זהר
אחות של צבי לנקיס ז"ל

* "שביל המעבר" – הוא שביל שמחבר את היכל "יד ושם" עם בית העלמין הצבאי "הר הרצל". נכתב, כשפסעתי על ה"שביל", במהלך הכנות למסע לפולין של משלחת צה"ל – "עדים במדים", אליה הצטרפתי כנציגת המשפחות השכולות.

אלינור ארביב

נפלה ביום ט' באב תשס"ה
14.08.2005

געגוע אין סופי

פני מלאך, חיוך רחב אמיתי וכן, ילדה של החיים והשובבות מחד, שקדנית ובעלת אחריות ומוטיבציה בלתי נלאים מאידך.
חוד החנית בכל מקום בו כיבדה את נוכחותה בתיכון "אליאנס" ובחיל האוויר בו שירתה בלשכת ראש לה"ק כח אדם וכקצינה ביחידת ההסרטה בחיל.
"עוז והדר לבושה ותישחק ליומה האחרון"
"רבות עשו חיל ואת עלית על כולן"
לעד נזכרך כאחת ויחידה.
18 שנים חלפו מאז לכתה מאיתנו וליבי עדיין ממשיך לדמם ואני במחשבה שאולי לא היו הדברים מעולם.
אין רגע ביומיום שאינה במחשבותי.
אני נושאת אותה עמי לכל מקום בו אני נמצאת.
העצבות דבקה בי בקביעות, איני יודעת שמחה.
אימצתי ללבי את דבריה של רונה רמון ז"ל, המהווה עבורי דוגמה וסמל מופת לחיים:
"אנחנו כל הזמן בתהליך של געגוע והחמצה
בין מה שאין לנו לבין מה שנמצא
לבחור לצמוח גם מתוך החושך
ולזכור שהכאב אינו מרפה.
לדעת שישנה דרך גם ממקום של חוסר
ולחיות את החיים במלואם".
ואני כל כך משתדלת...

דיני ארביב

אמא של אלינור ז"ל

עזרא קצב

נפל ביום י' בתשרי תשל"ד

06.10.1973

היית הלב והנשמה

עזרא אחי, אהבת את הפינה השקטה שלך. אהבת ליצור דברים, אהבת לטפח אותם ולטפל בהם. מגיל ילדות אספת בולים, שמרת עליהם כעל בבת עיניך. טיפלת בהם בעדינות ואיש לא רשאי היה לטפל בהם מלבדך.

עזרא, אספת סמלים. כל סמל מימי עצמאות המדינה ועוד סמלי הצטיינות בספורט שכולם היו שלך. מגדנ"ע ומתנועת הנוער "השומר" שבה היית חבר. בחצר ביתנו טיפחת גינה של נרקיסים, שהייתה אהובה עליך. איש לא היה רשאי לטפל בה מלבדך. טיפלת בה במסירות ובאהבה. שנים רבות גידלת דגי אקווריום שהביאו לך מאוחר יותר למושב, קניית ציוד והתחלת לגדל דגים במסירות רבה.

עזרא, אהבת ילדים. אהבת את אבירם בן אחותך אהבה עזה. בכל פעם שהיית בא לבקר היה לאבירם יום חג, קנית לאבירם מתנות וכשלא הזדמן לך היית נותן לו כסף לקופה שלו. נהגתם לשחק ולהשתולל. אבירם כל הזמן היה שואל מתי עזרא יגיע וכשלא הגעת אמר "אני רוצה ללכת למושב". כשלקחנו אותך למושב שניכם הייתם מאושרים, לקחת אותו לנסיעה על הטרקטור לעמדת השמירה והסברת לו כל דבר.

עזרא, אהבת את המושב וראית בו בית. חלומך היה להקים בית במושב ולגדל בו את ילדיך. היית שמח על כל הצלחה בענף החקלאות ועל כל תזוזה בתחום הבנייה, שלה כל כך ציפית. עזרא, יצרת קשרים חברתיים רבים, אהבת לכתוב מכתבים לאנשים שהיו במחיצתך בתקופת בתי הספר, בשירות הצבאי ובמילואים, חברים שראו בך עמוד התווך שלהם. עזרא, ידעת לייצג לאנשים ועזרת בעידוד ובעצה טובה, וכל זאת בעזרת כושר המחשבה המפותח שלך.

עזרא, היית בן נפלא ואהוב להוריך, אח יקר לאחייך ולאחיותיך, חבר טוב לידידיך ולרעיך. עזרא, היית אדם שצפן בחובו הרבה חוכמת חיים, אהבה לזולת, מרץ רב לעשייה וליצירה.

ריקי ויניק

אחותו של עזרא קצב ז"ל

שילה סימן טוב

נפל ביום ד' באדר תשע"ח
19.02.2018

הכאב שלא נגמר

"לא, זה לא יכול להיות שמלאך המוות מגיע למשפחה פעמיים, לא יכול להיות שחווית השכול עוטפת אותך כשמיכה שחורה ואטומה שוב". זו אני, אמא של סמ"ר שילה סימן טוב ז"ל, יושבת בבית החולים, ליד טיפול נמרץ ורואה כמו בסרט, דמויות באות, מחייכות מכאב, מחבקות, אבל אני לא שם, אני בווה באוויר, אני רואה רק דמויות מטושטשות. שוב אותו הסרט רק הפעם בעוצמה יותר גדולה, אני צריכה להחליט על המוות.

זה היה ד' באדר תשע"ט, 13 בפברואר 2018, יום רגיל ושגרתי, עבודה, בית, אבל עם התרגשות מיוחדת. היחידה של הבן שלי, פלס"ר גולני, מגיעה לאזור שלנו, בקדומים. כמו כל אמא, מתרגשת - ההכנות מתחילות. אני מכינה כיבוד לקבל אותם. בשעות הערב אנחנו מחכים להם ברכב באזור גיסי, שיושב באוטו, אומר בקול: הייתה תאונת חיילים בניצני עוז. משאית פגעה בשלושה המרים. אינטואיציה של אמא פועלת גם במקרים כאלו, הראש חושב, אבל ממאן להאמין, הגוף נהיה חלש, הכול מסתובב, עוד רגע אני מתעלפת אבל אי אפשר, צריך לבדוק מה קורה עם שילה. הניידים של המפקדים, החברים לא עונים, אבל אני מתעקשת וממשיכה להתקשר לאחד החברים, וכשהוא עונה אני רוצה לדעת "שילה חי או מת". כבר פגשתי פנים אל פנים את השכול - אמא שלי ואחותי נהרגו בפיגוע בפתח תקווה כשהייתי בת 10, ושם השאירו אותנו בתקווה שהן רק פצועות, כשכולם כבר ידעו את התשובה המרה. הוא מתעקש שהוא לא יודע כי עדיין הכול לא ברור, אבל אני לא מוותרת, והוא אומר "חי ומוטס עכשיו לבית החולים".

ארבעה ימים בטיפול נמרץ, נמצאים בטלטלה בתוך ים סוער, ניתוחים, ושילה מורדם ומונשם אבל עם הרבה תקווה. שם בבית החולים קלטתי את משמעות המשפט: "הכול בידי שמיים". הרופאים מלאים תקווה, מדברים רק על נכות ועוד מעט מעירים אותו, והאווירה הופכת להיות רגועה יותר, צחוקים בקרב המשפחה על תקופת השיקום - הרי הרופאים אומרים ששילה ספורטאי וחזק והכול יהיה בסדר. אבל ביום שישי הקב"ה מחליט אחרת, הכול מתהפך - מריצים את שילה לסי טי והמסקנה "מוות מוחי וההחלטה בידינו". לא מאחלת לאף הורה מצב שבו הוא מחליט אם להשאיר את המצב ולאט לאט הגוף יעשה את שלו או להתעלות ולתרום את איבריו של שילה. ידענו מה היה עושה שילה במצב כזה, בדיעבד הבנו שהוא היה חתום על כרטיס "בלבבי", ומצד שני מנסים למשוך עוד קצת, אולי הנס יגיע ושילה יתעורר ויחזק עלינו.

כדי לתאר את שילה צריך רק לקרוא את הסטטוס בנייד שלו "רק המכיר בחסרונותיו יוכל לראות מעלת חברו" (הרב קוק). כן, מצד אחד בחר שקט, רגוע ומצד שני שמח, מקובל על כל החברים, נאהב, ובכל מקום שהיה השאיר את חותמו, השתדל תמיד לראות את האחר והתנדב בהרבה עמותות כמו עזרה למרפא, אילן וכו'.

שילה בני היקר, היית חלק מהפאזל המשפחתי, חלק אחד ומיוחד ומרגישים שאתה חסר. זכינו בך ל-23 שנים, אבל עדיין יש לנו עוד חלקים מיוחדים - הילדים, הנכדים, שנותנים לנו תמונה מלאה שמחה. ממשיכים אנו בדרכך, ואת יום ההולדת שלך בכל בכסלו הופכים ליום נתינה של פינוק לאחר. שיחות חיזוק לחיילים ובתהליך להקים את "הבית של שילה" ביישוב צופים בעבור ילדים מיוחדים שכה אהבת.

אביבה סימן טוב
אמא של שילה ז"ל

"נולדתי כאח שכול"

שמואל אגבר בשיח עם אפרים (בובי), אחיו הצעיר של אפרים הי"ד, באחד מימי דעיכתה של מגפת הקורונה שפקדה את המדינה. שמואל נפגש עמו כדי לשמוע את סיפורו ולתעד את קורות חיי משפחתו המרתקים מרגע הבריחה מאזרבייג'ן, דרך העלייה והקליטה בארץ ישראל ועד לאובדנו של אחיו הבכור אפרים יעקבי, במלחמת השחרור

והוא רק בן 17 בנופלו. אפשר להבין את הרגישות של בני המשפחה לקרוא לי בשם אפרים, ולכן הודבק לי הכינוי (בובי) שאיתו גדלתי עד בגרותי. לא היה לי קל לגדול עם כינוי החיבה הזה כילד וכנער, הילדים והצעירים בשכונה לא היו רגילים כל כך לכינוי שלי והזכירו לי כל הזמן שזה שם של כלב! כשמלאו לי 17, שמעתי את אבי קורא לי לראשונה "אפרים", ואם אני זוכר נכון, אז אצל אמא שלי נשארת "בובי" עד יום פטירתה. כילד סקרן, אהבתי מאד לקרוא ספרים בעברית. הבית שלנו שימש כאכסניה לספרים רבים. הספריות היו מלאות במילונים, אנציקלופדיות, ספרי מדע, קריאה והגות. אבל מאידך היו בבית גם ספרים בשפות אחרות, ספרות טובה באנגלית, כגון "האדמה הטובה" של פרל בק. ספרים בכלכלה, ספרות משפטית בשפה הצרפתית ועוד... כששאלתי פעם את ההורים שלי "מי קרא בספרים האלה?" התברר לי שכולם היו שייכים לאפרים הי"ד, שהיה איש עם ידע רב, איש אשכולות ורב פעלים. בבקרים עבד אפרים אחי עם אבא כצורך בבית המלאכה

שמי אפרים, נולדתי כאח שכול, בפברואר 1950. שנתיים לאחר נפילת אחי. הוריי קראו לי על שמו של אחי הבכור, אפרים יעקבי, שנפל במלחמת השחרור. אפרים אחי, במסגרת חברותו בתנועת האצ"ל, השתתף בכמה פעולות מגן על העיר ירושלים עם לח"י, תוך סיוע של ההגנה והפלמ"ח. הוא נפל בקרב על כפר הפורעים, דיר יאסין, באפריל 1948, כ"ט באדר ב' תש"ח. בספר "יזכור" המקורי, המופק על ידי משרד הביטחון, צוין כי כינויו המחתרתי של אפרים בפי חברי תנועת האצ"ל היה "סגן עווד". יוסף מזרחי בן 17, שכן וחבר קרוב, שהשתתף במבצע ונהרג אף הוא יותר מאוחר, היה צמוד לאפרים באותו הקרב. הוא סיפר לפני שנפל כי אפרים אמר: "אשמח מאוד למות באם אדע שאביא דרור לאומה". מוסיף מזרחי ומדווח כי אפרים התקדם בראש הכוח. בהליכה שפופה התקרב לכפר דיר יאסין, בטווח מספיק קרוב ובטוח. כשהרים אפרים את ראשו כדי לתצפת, נפגע מיד מכדור של צלף האויב ונפל אל מותו. אפרים הובא למנוחת עולמים בבית הקברות הצבאי בהר הרצל והוא רק בן 21 בנופלו. יוסף הובא למנוחת עולמים בבית הקברות בהר הזיתים

אפרים יעקבי

נפל ביום כ"ט באדר ב' תש"ח
09.04.1948

יוסף מזרחי

נפל ביום י' באייר תש"ח
19.05.1948

המשפחות נותרו לבדן על החוף השומם. ללא ציוד, אוכל או כסף, ולאחר התייעצות ביניהן החליטו להסגיר את עצמם לבריטים כדי לשרוד. לאחר שנעצרו ע"י הבריטים – הובלה המשפחה ברכבת למחנה המעצר בעתלית. נוסעי הרכבת, שהבינו שמדובר ב"עולים חדשים" שחצו את הגבול זה עתה, תרמו למשפחות אוכל וקצת כסף. בעתלית ביצעו הבריטים מיון של המשפחות. מאחר שמשפחת יעקבי עלתה ללא אב (רק האם והילדים), נלקחה האם לחקירה. היא נחקרה נמרצות כדי שתסגיר את מקום הימצאו של אבי המשפחה. לאחר שהאנגלים לא הצליחו להוציא אינפורמציה מהם, פנו אל הילד אפרים וחקרו גם אותו! אפרים עמד בלחץ ולא מסר שום אינפורמציה שממנה היה אפשר להבין שאביו נמצא בכלל בארץ. בסופו של תהליך העלייה הארוך שוחררה המשפחה והתאחדה עם האב בירושלים. ■

שלו לתכשיטים, ובשעות הפנאי התעמק בספרות עברית ולועזית. כמו כן, היה מאוד חברותי, מוקף בחברים וחברות, אהב לנגן על כלי נגינה ולרקוד. באחד הימים עשיתי סדר בבית ושם בעליית הגג ("בידעם") מצאתי כינור ישן. שאלתי "מי ניגן בבית בכינור?" התשובה הייתה כמובן "אפרים".

אפרים נולד ביוני שנת 1927, בעיר אורמיה שבאזרבייג'ן הפרסית, עלה לארץ עם אימו ושלושת אחיו ואחיותיו בשנת 1936, כשהיה רק בן 9. באזור ימת אורמיה, אזרבייג'ן שבפרס, האוכלוסייה דוברת את השפה הטורקית. ליהודים הייתה שפה ייחודית משלהם המבוססת על ארמית עתיקה, בדומה לשפת האידש והלאדינו.

האב עלה לארץ כשנתיים לפני משפחתו, ולאחר שהתבסס מעט כלכלית קרא למשפחה לעלות בעקבותיו. המשפחה הציונית הצטרפה לכמה משפחות נוספות, ויחדיו חצו את הגבול עם מברחי גבול דרך עיראק, סוריה ולבנון עד שהגיעו לביירות.

בביירות המתינו זמן רב לסירה שתיקח אותם לארץ, נשארו שם ללא כסף לאוכל פשוט וממש רעבו ללחם! למותר לציין שהמשפחות לא החזיקו אצלם כסף כדי לא להוות פיתוי למברחי הגבולות לשדוד אותם ולפגוע בהם. המברחים היו אמורים לקבל את כספם בארץ ישראל. בסופו של דבר המברחים הגיעו עם סירת מפרש קטנה, העלו את המשפחות ויצאו מביירות לכיוון צפון הארץ לנקודת מפגש, שם היו אמורים לקבל את כספם. בים התחוללה סערה והסירה ניזוקה, התורן נשבר, וכמעט טבעה. גם המשפחות וגם המברחים נכנסו ללחץ. המברחים חתרו עם משוטים עד לחוף נהרייה הקרוב, "השליכו" לחוף את המשפחות וברחו מבלי לקבל את שכרם.

גיל זכריה

נפל ביום ט"ו באלול תשע"ה
30.08.2015

הרגעים הנפלאים שהחמצת

ליום הזה
לא זכית להגיע
כמו שחלמתי עליו
הרבה ימים.

אפשר רק לספר לך
על כל מה
שהחמצת
ועוד תחמיץ.

תשמח לשמע
מרחוק
על כל פרט
ופרט,
להתעדכן.

לו היית
יכול
להגיע
רק לבקור קצר
לראות.

זה היה מסב
אשר רב
לכל המשפחה.

האם אתה שומע
או רואה?

דני זכריה
אח של גיל ז"ל

צלחה-שולמית (שולי) ברזן

נפלה ביום כ"ד באב תשל"ד
12.08.1974

ואת נשאר בת 19

הייתה שעת לילה מוקדמת יחסית, ישבתי על יד מכשיר הקשר כיוון שהייתי קשר ביחידה. היינו חיילי נח"ל מהיאחזויות הבקעה, בסדרת חפירות ארכיאולוגיות במדבר יהודה.

הלילה היה שקט, כשלפתע נשמעה קריאה ממכשיר הקשר שמבקשים את המפקד התורן בסדרה, בדחיפות, למכשיר הקשר. קראתי למפקד התורן, והוא התחבר למכשיר הקשר. כעבור כמה דקות הוא ביקשני לצאת מאוהל הקשר, כיוון שרצה לשוחח בשקט ולקבל את המידע שנמסר לו. בתום השיחה נתבקשתי לבוא אל אוהל המפקד, לא הבנתי מה הסיבה. הגעתי למפקד והוא ביקשני להיות רגוע, כשלפתע הוא מבשר לי את בשורת האויב: "אחותך נהרגה בתאונת דרכים." הייתי המום, רגליי כשלו ולא יכלו לשאת אותי, אני החסון והחזק התמוטטתי. "מרגע זה אתה מפסיק כל פעילות ואורז את הציוד שלך, מחר יגיע רכב מהיאחזות וייקח אותך הביתה".

פעם ראשונה שהתמודדתי עם מוות שכזה, מפתיע ולא טבעי, אינו מתקבל על הדעת ובתוכי התפללתי שזו טעות. מותך הטרגי והפתאומי, אחות יקרה, הותיר בי חלל שאיני יכול לתאר. חסרונך הפתאומי מחיי היה קשה מנשוא ולא היה קל להתמודד עם זה. בעקבות מותך, נפגעה בריאות ההורים. אנו כולנו ללא יוצא מן הכלל השתדלנו לחזק אותם ולעמוד לצדם כמה שרק אפשר, לא הייתה נחמה, חסרונך הפך את העולם לקודר. אין זה טבעי שילד הולך לעולמו לפני ההורים. אמרתי נחמה, בינתיים הגיסות נכנסו להריון וילדו בנות בזו אחר זו, הבנות נושאות את שמך כי הבטחנו ששמך יישאר בתוכנו וחקוק על ליבנו. שנתיים אחרי לכתך נישאתי וגם לי נולדה בת נפלאה שקיבלה את שמך שולמית (שתבדל"א).

שמחתי הייתה גדולה כיוון שהיא נולדה ביום העצמאות ה' באייר, ובעיניי זה מציין את מה שהיית - ציונית בלב ובנשמה בדיוק כמו שההורים חינכו אותנו. כולם התרגשו מתאריך היסטורי זה, כאילו שגם את רצית שזה יהיה ככה. היום יש בכל משפחתנו בנות הנושאות את שמך שולמית, שם שהיית גאה בו ואהבת מאוד. תמונתך, אחות יקרה, עם הכומתה על ראשך, ממוסגרת ומונחת על שולחן העבודה שלי. כך שתמיד מבטך ומבטי נפגשים. מידי פעם שואלים חברים בעבודה, שאינם יודעים על המקרה, "מי זאת החיילת היפהפייה בתמונה?" וכשאני מספר להם עלייך, ניבט מיד העצב בעיניהם, וכאילו הם מביעים השתתפות בצערי על אובדןך.

אחות יקרה, אני יושב וכותב מלים אלו ומוחה דמעה, כן, גם קצת בוכה ואיני מתבייש, חסרונך מורגש והוא לא קל. ההורים הלכו לעולמם בהפרש קצר יחסית, אמא נפטרה קודם במיתת נשיקה, אבא נפטר כעבור שנה ושלושה חודשים כשהוא מתייסר בשקט ממחלה שהכריעה אותו.

כיום, אחות יקרה, יש לי שלושה ילדים נפלאים. כולם הצליחו בלימודים, שלושה נכדים נפלאים ומתוקים, וחבל שאת לא כאן עימי כדי לראות זאת. לולא לכתך הפתאומי גם את היית ודאי נשואה ומגדלת ילדים נפלאים וגם נכדים. אך את לא זכית לזה את נשאר שם בת 19.

אני מקווה שממרום מושבך את כן משקיפה על כולנו, שומרת עלינו ומתמוגגת מנחת. עשינו הכול כדי לכבד את זכרך, את חיה בתוכנו, כן את קיימת! אנו מדברים עלייך תמיד ובכל הזדמנות. באהבה רבה מאחריך התאום.

שמעון ברזן
אח של שולמית ז"ל

ניצן כהן

נפל ביום כ"ז באדר ב' תשנ"ה
29.03.1995

ויישם את האבן מראשותיו

אבנים גדולות אבנים קטנות
אבנים שותקות אבנים מדברות,
אבני מרצפות אבנים שבקיר
אבני החן למרבה במחיר.
אבנים רבות כל אחת ספורה
גם אם לנו נראית תלושה ממקורה.

עוד בימי ילדותי היתה אבן
עליה ישבה וספירה סבתי
שם גם התחיל ספורי
על תולדות הקמת משפחתי,
על ימי המקרא מפרשת בראשית
על אודות נעוריה וימי הראשית
עוד בטרם עלו לארץ הקדש.
ומכאן לתפלת הלל בראש חודש
על אבן אותה מאסו הבונים
על אבני הפנה שצמחו לבתים,
על אבן נגמר ההלל
ועל אבן נבכה ויילל.
על אבן הניח צדיק את ראשו
התנכחו החרים וגבעות לשרתו
כך למדנו בדרש במקורו.

ישנן אבנים קשות ורכות
ישנן דוממות ישנן מספרות,
ישנן חלקות אחרות חקוקות
אך כלן מספרות ומביעות רגשות.
על פי שמושן ומקום קביעתן
נבחן נתבונן ונלמד יעודן.
מבנין בית הספר ועד אבן דרך
מאנדרטה ועד דרך המלך.

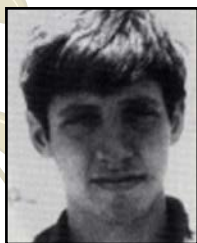
אך אבן אחת למרבה צערי
רק אבן אחת למרבה יגוני
וזאת במלאת השלושים לנפל בני
למדתי כי ישנה גם "כרית"
כרית היא האבן שמנחת על קברו
האבן אשר למראשות
ובהן נחקקו אותיות ושמות,
עליה נכתב בנחלים של דמעות
אבל ובכין של אותן משפחות.
כל אשר לא באבן נחקק
יש אומרים כי אפשר לשנות,

אך עת בלילות אבכה על כרית
על הגזע עליו קם משחית
על אותו הנצן אשר טרם פרח,
על הפרח ועל השושן
באותו המזמור שלמדני אבי
על השיר אודות השושן.
אך אני כבר יודע את מלל השיר
כי ממני נגדע הלבן,
אדם הוא הפצע אשר בלבי
מאותו יום של נפל השושן.
מיום בו הקרב הקרבן

אך זאת הכרית כה קשה היא כאן
כאבן מימי ילדותי,
ספר תספר לדורות הבאים
על נצן שנלקח מעמי...

אורי כהן
אבא של ניצן ז"ל

ארז נאמן

נפל ביום ה' בחשון תשמ"ד
12.10.1983

חופות

עֲשָׂרוֹת פְּעָמִים,
אָרֶז זָכָה,
שְׁחַפְתָּ-הַמַּצֵּיחַ
מַעֲלֵיו תַּפְתַּח.

לִפְנֵי נִשְׁוֹאִין הָיָה,
וְלֹא זָכָה -
שְׁחַפְתָּ-הַנִּשְׁוֹאִין
תַּפְרֵשׁ מַעֲלָיו.

חֶפֶה שֶׁהִיָּתָה,
וְחֶפֶה שֶׁלֹּא הָיָתָה,
וּבָאוּ
חֲפוֹת אַחֲרוֹת
וּנִפְרְשׁוּ.

מַעֲלָיו - חֶפֶת גֶּן-הָעֵדֶן
מַעֲלֵינוּ - חֶפֶת הַשָּׁכוֹל.

יצחק נאמן ז"ל
אבא של ארז ז"ל

רועי יגדל

נפטר לאחר השירות י"ד בתמוז תשע"ב
04.07.2012

ועדיין ממתינה לבואך

זֶהוּ חֶדֶשׁ יוֹלִי
עוֹנֶת הַקֵּץ, אֵלִי
דְּמוּתְךָ מִתְרַחֶקֶת מִטְשֵׁטֶשֶׁת.
נוֹגַעַת בְּמִסְכָּךְ, רוֹצָה לֵאחֹז בְּךָ
לְהַחְזִירָה.
הַזְכָּרוֹנוֹת צוֹרְכִים
אֶךְ יוֹתֵר כְּשִׁמְטֵשֶׁטִּים
וְעַדִּין מִמַּתִּינָה לְבּוֹאֶךָ

מָה אֵתְךָ?
הֲאִם אֵתָה חוֹגֵג?
הֲאִם אֵתָה עֹכְשׁוֹ בּוֹדֵד?
גּוֹפִי רוֹעֵד.

הִי אֲנִי מָת
וְאַתָּם חַיִּים כָּרְגִיל
הוּא לֹא לֹא בְּנִי
חַיִּים חַיִּים אֲחֵרִים

וְעַדִּין מִמַּתִּינָה לְבּוֹאֶךָ

אַתָּה מִתְרַחֵק
כְּמָה שְׁזָה מִפְחִיד
צָר לֹאִם כִּי תִתִּיפֵחַ
עוֹקֵד הַנֶּעֱקָד וְהַמְזַבֵּחַ

וְעַדִּין מִמַּתִּינָה לְבּוֹאֶךָ.

יהודית יגדל
אימו של רועי ז"ל

"בשבילי לבנון זה עוזי המפקד"

כאן ועכשיו, איתן אריה, נענה ומספר את סיפורו האישי המתואר בשורות אלו, בהמשך לפניית שמואל אגבר, האמון על עריכת אסופת סיפורי הזיכרון ב"שיח שכולים" של ארגון "יד לבנים".

גלגול של סיפור

עוזי מפקדי, ארבעים שנה חלפו מאז הפעם האחרונה שפגשתי אותו. כן, זאת באמת הייתה הפעם האחרונה, התחבקנו ונפרדנו.

כדור טועה שנורה לחלל הפתוח, חדר דרך הקסדה שחבשת. היא אמורה הייתה להגן עליך מכול רע. אך הכדור התביית לו ופגע היישר בראשך.

שכבת פצוע, בלי נוע. נאנקת מכאב ונאבקת בכל כוחך להישאר ער, עד שתגיע העזרה הרפואית המיוחלת ויפנו אותך לתאג"ד.

הגעתי אליך הראשון. אימצתי וחיבקתי אותך לתוך זרועותיי. בקשתי ממך ואמרתי "אין לך לאן ללכת. למה אתה ממהה. הרבה דברים נותרו לנו כאן יחד לסדר." תישאר איתי המפקד".

דע! כי, חיבוק כזה נותנים, פעם בחיים לאדם או לחבר שמאוד מעריכים ואוהבים. זה תמיד יישאר החיבוק שלנו. הוא השאיר בי את חותמו, והשפיע בכל אירוע שחוותי פעם בחיי.

איתן אריה: הסיפור האישי שלי משתלב עם הסיפור של מלחמת לבנון הראשונה בכלל ועם הקשר שלי עם סרן עוזי מוקדי בפרט.

מבחינתי הכול התחיל בלילה אחד בו חזרתי מבילוי לבית הורי. זכורה לי התמונה שאימי עומדת עם פנים לבנות בפתח הבית כשמעטפה עם צו 8 בידה.

משם הכול התגלגל מהר מאוד. הוקפצנו לבסיס עורפי של צה"ל מחנה עמוס ליד עפולה. משם דהרנו על גבי נגמ"שים ללבנון לכיוון העיר צידון שבגזרה המערבית.

המפגש וההיכרות הראשונית שלי עם עוזי הייתה בעצם באותו מעמד, משום שהייתי חדש בגדוד ולא זכיתי להכיר

לפני כן.

למרות ההכרות הקצרה, נוצר בינינו קשר מיוחד. חיינו ביחד על הנגמ"ש 24 שעות ביממה. הייתה לי תחושה חזקה, שיש לי אבא שאפשר לסמוך עליו.

לאחר כיבוש בית החולים במחנה הפליטים עין חילוה. בזמן שהתכוננו ללינת לילה. נפגע עוזי בראשו. הפגיעה הייתה אנושה. רצתי אליו, חיבקתי אותו אלי. הרגשתי איך הוא כפצוע גוסס לי בידיים. מה שאני זוכר ולא ימחק מזיכרוני לעולם, זה את השלווה שהייתה נסוכה על פניו ברגעיו האחרונים. כמי שעשה את המעשה הנכון ומת מות גיבורים.

לאחר המלחמה, עזבתי את הגדוד.

משך 40 שנה לא מצאתי את העוז ולא את הדרך להגיע אל המשפחה ולספר את הסיפור על נפילתו של עוזי.

לפני כשנתיים, צפיתי בשידור בטלוויזיה בו תואר סיפור של תרומת כליה דרך עמותת "מתנת חיים" והרגשתי דחף לא מוסבר לתרום כליה לאדם לא מוכר בעצמי. הלכתי עם זה עד הסוף בשקט.

לפני כשנה תרמתי כליה.

משום מקום, בפסח האחרון, קבלתי מעטפה מוזרה מצה"ל, בתוכה מכתב הוקרה ואות מלחמת לבנון.

לפני כמה חודשים הוזמנו עידית רעייתי ואנוכי לשבת תורמים, שמארגנת עמותת "מתנת חיים". שם הכרנו שם זוג מקסים גליה ודוביק מלצר, הם הגיעו בעקבות תרומתה של גליה המקסימה.

רצה הגורל ולקראת סיום אותה שבת מדהימה, יצא לי לדבר ביחידות עם דוביק (השתקן...) עלתה השאלה הישראלית הבנאלית "היכן היית בצבא?"

מסתבר, שדוביק שרת כסמ"ד בלבנון בגדוד מקביל

עוזי מוקדי

נפל ביום כ"ד בסיון תשמ"ב

14.06.1982

המשפחה המדהימה והמיוחדת של עוזי, וכנראה, שמבחינתי, זהו גם ההסבר למעשה. אות הערכה ברצועת הביטחון בלבנון הוענק לאיתן אריה על ידי מפקד החטיבה. איתן, במחווה ובהערכה אישית למפקדו, החליט להעביר את האות לבני משפחתו של סרן עוזי מוקדי. על האות כתב את המילים המרגשות: "בשבילי לבנון זה עוזי המפקד". ■

משתתפים: איתן אריה, עמיר מוקדי ושמואל אגבר רב השיח, התקיים עם איתן אריה, לאחר שנים רבות בו שמר בפרטיות ובקנאות את הסיפור על אובדן מפקדו.

לשלי ומכיר את משפחת מוקדי מיבנאל ואת כל רזי הסיפור. בתמיכתו ובעזרתו יצרתי קשר עם רפי כפרי, שהיה אז סמג"ד והיום מח"ט במילואים. בתיווכו נפגשתי עם עמיר מוקדי, אחיו של עוזי. המעגל נסגר. לא ניתן להתעלם ממספר עובדות מדהימות, האם יש יד מכוונת כאילו ארגנה את העובדות הבאות:

- קיבלתי את אות מלחמת לבנון, בחג הפסח לאחר 40 שנה כמו הזמן שבו הלכו בני ישראל במדבר מעבדות לחירות.
- נפגשתי את עמיר (אח של עוזי) ב-14.6.2022
- עוזי נהרג ב-14.6.1982 – 40 שנה עגול...

כנראה שהייתי צריך לתרום כליה כדי לפגוש את

יצחק (איציק) גינגולד

נפל ביום ט"ו בתמוז תשל"א
08.07.1971

זוכרת

נצבת אני בחוף הים
אל הגלים מביטה...
נזכרת בימים אחרים
לפני יובל שנים.
היינו כל כך צעירים,
בלינו, שחינו עם כל החברים
הים שכל כך אהבת.
מדוע דוקא אל גליו נעלמת?
ואל מצולות הים עם חבריך נפלת.
אותו הים, אותם גלים
עכשו נראים לי כל כך אכזריים
מדוע לא שחית אל חוף מבטחים?
מדוע לא שבת אחי היקר?
שנים רבות עברו מאז אותם ימים,
התבגרנו, אבל אתה בליבי צעיר נשארת לתמיד!
כאשר אני מתגעגעת, אל חוף הים אני נוסעת
אל גליו מביטה ומצפה אולי לראותך
אולי תשוב ממצולות
ונוכל יחד שוב לבלות!?

לזכרו של איציק גינגולד שנפל ב-8 ביולי 1971 עם עשרת חבריו במסוק שנפל לים בצפון סיני

סופי שרון

אחותו של איציק גינגולד ז"ל

דרור (טיטי) שקלים

נפל ביום ח' בניסן תשמ"ז
07.04.1987

כל יום הוא יום זיכרון

דרור בני האהוב, מאז שנלקחת ממני, בן 19 בלבד, הצער קבוע וחרוט עמוק בנפשי. אין מזור לאובדני, חלום שהתנפץ והותיר רסיסים בלתי ניתנים לאיחוי וחלל פעור בחיי. עם אותה הפרידה הפתאומית שקטעה את מסלול חיי ברגע, אבדו גם השותפות, התמיכה, הכתף להישען עליה. נגדעה ההבטחה והפכה לחלל ריק שלעולם לא יתמלא – על חלומות שלא יתגשמו, על העתיד שלא ימומש. על הגעגועים לא נוכל להקל ועל האובדן אין נחמה. בעבורי, כל יום הוא יום זיכרון. בעבורי החיים ממשיכים בצל היגון והאובדן. איש אינו יכול לחלוק עמי את משא הצער ואת החלל העצום שנפער בליבי.

הזמן אינו מקהה את כאבי, הפצעים אינם מגלידים, והגעגועים הולכים וגוברים. זיכרון המלווה אותי בכל דקה בשעות היום אינו מרפה אף בלילות. הכאב הוא פנימי, הוא נורא. הוא ממלא, ולעיתים מתגבר וקורע את פנימיותי. איש אינו יכול לחוש אותו במקומי או להקל עליי, אני מתייסר וכואב את הכאב הכבד מנשוא במציאות, בהווה ובנפש פנימה. שקוע ביגוני עד כדי כך שאני מתקשה לעיתים לתת תשומת לב מספקת לילדים החיים. קשה מאד לשתף אחרים בעוצמת החלל שנפער בפרברי ליבי, בנשמת. אין בפי אף אדם נחמה, אני מתמודד ביגון אין קץ עם הכאב בעזרת תעצומות הנפש שכלואות בתוכי לנצח. אולם ההתמודדות עם היגון, בתעצומות נפש אדירות אלו, הכרחית למען המשך הקיום. אך מתוך האבל העמוק והצער הכבד, בחרתי בחיים לצד הזיכרון שימשיך לבעור לעד. קיימת בי האמונה ויכולת הבחירה לחיות חיים ראויים.

דרור בני האהוב, רציתי לספר לך שהפרופורציות שלי על החיים השתנו, תוך שאני מביט עם עין אחת קדימה ועין אחת לאחור.

דומע ומתגעגע למה שנלקח ממני ולא ישוב עוד. מה שהיה ישוב אל האדמה, אחרי הכול. נותרה בי רק האהבה, בצד המחיר שהיא גובה. לצער, לכאב, לגעגועים, להחמצה, עוד לא נמצאה שום תרופה.

דרור בני האהוב, אוהב ומתגעגע, גאה במי שהיית ובמי שאתה בתוכי. זכרך בני, לעולם לא יקהה ותמיד יהיה צערי עמוק.

יחיאל שקלים
אבא של דרור ז"ל

יזן פאלח

נפל ביום כ"ה באדר ב' תשפ"ב
27.03.2022

יזן פלאח

יזן נרצח ומשם רק נשארו הזיכרונות, התמונות והחייוך שלו. מה שייחד אותו מילדותו אלה הצחוק והחייוך שלו. ילד אדיב ונדיב, ביישן, שקט, צנוע, חייכן וממלא את מי שבקרבתו באנרגיה חיובית, חום ואהבה. יזן גדל והתחנך בבתי הספר בכפרו כפר סמיע. עם זימונו לצו הראשון לצבא התעקש להתנדב לקרבי וללכת בדרכי הדודים שלו כלוחם במשמר הגבול. הוא נלחם עד ששינה את השיבוץ שלו מלוחם מעברים למשמר הגבול. לאחר סיום הטירונות שובץ כלוחם בגדודים ושירת במשך שנה באיו"ש. חבריו תמיד סיפרו עליו שהיה לוחם אמיץ, איש נדיב ובעל נתינה אין סופית. ב-27.3.22 יזן חזר לשירות ומשם נסע להשתלמות בחדרה. לאחר יום ארוך, שיתף אותנו יזן בכל חוויה ורגע שחווה וגם לא שכח לצלם לנו את צלחת השווארמה האחרונה שאכל. שמענו על פיגוע רצחני חבלני של בני עוולה בעיר חדרה. הרבה ניסיונות להשיג את יזן אך ללא מענה. לאחר כמה שעות שהרגישו לנו כנצח, באו והודיעו לנו על נפילתו של בנו בפיגוע הרצחני, אשר בגופו הגן ושמר על תושבי המקום, אך לצערנו את נשמתו הוא איבד. אנו כמשפחה, מאותו יום חיינו לא חזרו להיות אותם חיים. השגרה לא חזרה להיות אותה שגרה. המציאות השתנתה מקצה לקצה כי מקור החייוך והאנרגיה של הבית נגדע ונעלם. יזן, אנחנו מתגעגעים אליך. נשמתיך תישאר צרורה בליבנו. שיהיה זכרך וזכר כל לוחמי ישראל ברוך.

רביע ודימא פלאח
הורים של יזן ז"ל

אבנר יונה

נפל ביום ט"ז בתשרי תשל"ד
12.10.1973

לא עוד אדם על שפתיים

לא עוד אדם על שפתיים
חרון כבש אותן
לא עוד לכן העינים
בא האדם במקומו
אב שבור בירכתיים
ידמעה על לחי אם
הוא, בכיו שקט, כנוע
היא, נותרה כשבר כלי.

באבחה שכלה החרב
אב ואם, אף תם וחם
אח, אחות ואור הדרך
אין סומך ואין תומך.

על ביתי ירד החשך
הוא סמיו ומסמא
עקבותיו נותרו על נפש
וילבש צורות רבות
לעתים קולו ישמיע
פעמים גרוני יחנק
הוא הצל המכסה
הנתיב אליו אפנה.

רבקה שפייר
אחותו של אבנר יונה ז"ל

שי-אבשלום ארבלי

נפל ביום ח' בכסלו תשנ"ב
14.11.1991

כאב הפך מילה

אמרת
אמא דמעות לא מסיעות,
אמרת
אמא להתגבר זו בחירה, וצריך לרצות.
לא בכיתי בן,
השקתי במעין, את חרבת לבבי.
לא זעקתי,
חרצתי חריצי בלימה, לסערת נפשי.
לא נשברתי,
עגנתי, את משברי רוחי.
לא שכחתי,
שמרתי אותך לעד, אתי.
לא כרעתי בעלי זה,
העמסתי על גבי הדל, תרמיל גדול,
דחסתי בו כל פרוז זיכרון.
לא עצרתי,
דמעה, הפכה אות.
כאב, הפך מלה.
בעזרתן
ממשיכה לעד, בשבילי עבר הווה עתיד,
נושאת לך שי, את נר התמיד

יעל ארבלי
אמא של שי ז"ל

שלום-שרל אברג'ל

נפל ביום ו' בכסלו תשל"א

04.12.1970

לזכור

הנה מגיע היום שכלם זוכרים
היום הזה, נו, אתם יודעים
של הנופלים, של ההורים, של האלמנות של היתומים.
של קרבת הטרור, של עם ישראל.
לזכר, כי כלם אומרים, כי כלם רוצים.
לזכר, את אלה שלא הכרנו
לא נגענו, לא חבקנו, לא נשקנו,
איך אפשר לזכר?
לזכר, כי ככה בקשו מאתנו.
לזכר כדי להנציח,
הנצחה היא זכרון
של אתמול ושל היום של העבר והעתיד.
זכרון של חסרון.
חיל או חילת שכתב לא יוכלו לומר בקולם
אמא, אבא, אחי, אחותי, רעיתי, ילדי, ילדתי.
הורה שכתב לא יהיה לו למי לקרא.
אלמנה שתשאר בודדה ולא תקבל חבוק, אהבה.
יתום ויתומה שיגדלו כאנדרטה חיה,
משפחה שלמה, שתחסיר פעימה.
עם שלם שלבו חצוי, הנה מגיע היום הזה,
כלנו רקמה אחת, מחררת וסבוכה,
שלא מותירה לנו אלא לעטות מסכה.

כי העולם כלו במה, ואנחנו שחקנים
ביום הזה, שכלם זוכרים.
נזכרים לכמה שעות,
בתמונות, בספרים וחיות של חיים
כאלו הם אתנו כאן, לכמה רגעים
משאירים חיוך ועצב על הפנים.
הנה מגיע היום שכלם זוכרים,
אז לרגע קט, בואו נהיה מלכדים.
בשביל אלה שרצו לחיות ולא הספיקו,
אותם גבורים שלא הכרנו,
נזכר את כלם.
בעקר את אלה שבחיים,
שתפקידם לחיות בשביל המתים,
כי במוותם צוו לנו את החיים.

שירלי אברגל לאובר

בת של שלום שרל אברג'ל ז"ל

פואז חדיד

נפטר לאחר השירות כ"ח באייר תשמ"ח
15.05.1988

לחישות וציוצים

בלילות,
חולפת מולי רכבת.
דלת נפתחת ואני רואה המון ממך.
עמדתי בכיתי,
חפשתי אותך.
איש בא ואמר:
את יכולה לקחת קצת ממנו,
אספתי את הכאב ואת הדמעות,
עליתי לרכבת ולקחתי קצת ממך,
קצת געגועים,
מלים, תמונות,
חברים, ידידים,
חיוכים וצלילים,
קצת חיות וזכרונות,
אספתי את הכל יחד,
חביתי את הדברים,
כאלו ששוב אני מחבטת אותך.
נכנסתי לחדר, סדרתי את האסף,
נרגשת ודומעת,
מחזקת ובוכה,
בהיתי מרחוק,
קויתי לציר את פניך מחדש,
לדמין אותך יושב מולי,

נסיתי לדמין את העינים,
את החיוך, את המבט
וכל מה שראיתי היה
חלל,
חלל פצוע שלא מרפה.
חלל שזועק.
לא סתם נטמנו גבורים,
הם חלמו על יום יבוא,
בו נחיה בשלום.
שם במרום,
נותר חלל,
שלעד נזכר.

עג'יר מקלאדה

נכדה של פואז פנדי חדיד ז"ל

משה סבח

נפל ביום ז' בטבת תשל"ז
28.12.1976

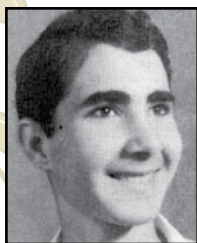
לנצח אחי

אחי, משה היקר, נגדעת באיבך בתקופת שיא של אושר, עשייה, הצלחה, הגשמת חלומות ובניית תוכניות. נקטפת ממשפחה ענפה ומחברים אוהבים. אילו יכולנו לשתף אותך בתיאור עץ המשפחה, שכה אהבת, היינו צריכים לשבת ימים רבים, עם המון סבלנות, מול עיניך המשתהות, המוקסמות והגאות. אילו יכולת להקשיב לסיפורים על מה שהחסרת, היית מזיל דמעות על חיים שלמים שלא הקמת. 46 שנים חלפו והחלל שנפער גדל והתעצם, הכאב מתגבר ותחושת ההחמצה מחניקה. גורל מר ניתק אותך מהתאום שלך, קטף אותך ממשפחה אוהבת ומתגעגעת – מנכדים ומנינים, מהממים ומוכשרים, שלא זכית להכיר. אותך הם למדו להכיר מסיפורים, מתמונות וסרטונים. בחיך היית אופטימי ומלא שמחת חיים, אוהב טבע ובריות בכל רמ"ח איבריו, מואר בטוב לב שחולק בשפע לכל מבקש. וכל זה נגדע ברגע והשאיר אותנו המומים וכואבים. לאמא לא עמדו הכוחות בנטל חסרונך והרגשנו ששיוועה להתאחד עמך. עכשיו אתם צופים בנו מלמעלה: אבא, אמא ובן, אנו בטוחים שהמפגש הטרי עם אמא הקל על שניכם כי אין כמו אהבת אם לתת מזור לכל בעיה ומצוקה. אוהבים ומתגעגעים אח יקר ואהוב שלנו, לנצח תהיה צרוב בלב כולנו, האחים והאחיות.

פולט צמח

אחותו של משה סבח-שחר ז"ל

דוד אסולין

נפל ביום ט"ו באלול תשכ"ח
08.09.1968

לעולם לא יישכח

דוד היקר

השנים הרבות שעברו מאז נקטפת. כמו פרח נדיר שלא הספיק לפרוח. לא ריפאו את הגעגועים אליך אח יקר.

משנה לשנה הגעגועים גוברים והכאב חזק.

נשארתי, אח יקר, עלם "יפה תואר", חיוך מלבב, מבט ביישני ונימוסים שכמותם לא רואים היום. אנחנו לעומתך התבגרנו, הפכנו להורים וגם לסבים ולסבתות, דבר שלעולם לא יקרה אצלך וזה הכאב הגדול ביותר.

אחי היקר, כשאני עומדת ליד קברך מספר פעמים בשנה, שוכחת אני מהעובדה שאני מול מצבת זיכרון ומתחילה לנהל עימך שיחה, מעדכנת אותך על השינויים במשפחתנו. לאחר מכן חוזרים אנו לימי הילדות של שלושה אחים קטנים: אתה דוד, מרים, ואני אביבה. שלושה ילדים קטנים כאילו בודדו אותם מתוך משפחה של אחים גדולים מהם. שלושה ילדים שהיו ביחד עם ההורים שהגיעו לארץ חדשה והיו צריכים להתמודד עם קשיי הקליטה והשפה. אנחנו כילדים המשכנו בחדוות החיים ובמעשה הקונדס כמו כל ילד בגיל הזה.

אז המציאות טופחת על פניי ומזכירה לי כמה מהר התבגרנו והשתלבנו בחיי העם והמולדת, ולדוגמה הגיוס שלך לצבא בטרם עת. כאילו מה בער לך? רצית להיות חייל ולוחם בצה"ל וכזה היית, וכגיבור נקטפת באותו יום אומלל ב-8.9.1968.

אחי היקר, דור חדש קיים במשפחתנו, אחיינים אשר לא הכירו אותך ואתה אותם לא ראית. עומדים בגאווה ביום הזיכרון ליד קברו של הדוד שמעולם לא ראו, דוד, אשר אנו האחים לא מפסיקים לדבר עליו. הטמענו בהם את ההרגשה שהם מכירים אותו, ולכן הצורך שלהם לבוא ולחלוק כבוד והערצה. אחי היקר, קשה לי מאוד לכתוב לאדם שאיננו בינינו, אבל אתה בשבילי תמיד קיים, תמיד אותו האהוב שלעולם לא יישכח.

שמור על עצמך, אח יקר, בעולם של מלאכים, כי אנחנו לא יכולים לשמור עליך. באהבה והערצה.

אביבה גיל

אחותו של דוד אסולין ז"ל

שמעיה-אביחי דנוך

נפל ביום כ"ה בתמוז תשנ"ד
04.07.1994

נוסעת בזמן

פעמים ביום "שלום". ובשעת המבחן הוא יעזור לך! פיללתי שה' יעזור לי עתה, לצאת מהברוך הזה, שיעזור לי במבחן שהפיל עליי.

הוא מרחם עליי, ויודע שאני מחפשת את קרבתו. אז הוא מתקרב אליי. בפרט בזמן הנסיעה, רואים אותו ממש מול העיניים ואין לו גוף ולא דמות הגוף... נוסעת. בנסיעה שלא נגמרת. כמו מלחמה...

נוסעת. כבר תשע וחצי. נהייה מאוחר. עוד צריך להשאיר את התינוקת צביה תחי' שקרויה ע"ש אמי, אצל השכנים. ואז לרוץ ולהיות שם בבית החיים לפני הצפירה... המחשבות זורמות. השנים נספרות. החברים, הדודים, המשפחה. אמא ז"ל כבר לא תגיע... זה שנה או שנתיים שהיא כבר לא...

לא יהיה מי שיזעק בקול גדול על הקבר... בעיקר, אני מפחדת ממטח היריות. בפעם האחרונה שהיא שמעה זאת, הוי איך שהיא התפרצה... הדם שלנו נשפך אחריו אחי. ומאמא כלו כל הטיפות.

אחרי שנלקחת. היינו עוברים בכל פעם דרך אור עציון, דרך הישיבה, דרך הפנימייה הצבאית שלך, הייתי חושבת, אולי נפגוש אותך, ונחזיר אותך לאבא ולאמא. הוי, הם כל כך ישמחו. וכשאמא נהייתה יותר ויותר חולה, ידעתי שהיא לא תוכל לעמוד במפגש הזה והיא עלולה להתמוטט. והפסקתי לחשוב על זה.

נוסעת. מיטיבה במחשבותיי לנסוע. רק רציתי להשמיע לכם את אשר אירע באחת מנסיעותיי. והלב הבוכה רק שולף מילותיו. אהה אחי, שמחה אני בקדושתך! רק שאבא לא יקרא זאת. אמא ז"ל כבר לא תקרא.

היינו ארבעה אחים. נשארנו שלושה. אתה היית המיצי של שלושתנו. הטוב שבכולם. ה' בוחר את הטובים, אנחנו

"צריך סיעתא דישמיא בדרכים", המשפט מלווני מאז עמדתי על דעתי.

נוסעת, הנרי מלווני כמו תמיד בנאמנות ראויה. מבקש הוא ללמוד דרכים חדשות של חסד.

תשע בבוקר. נוסעת. הייתי מעדיפה להישאר בחניית הביניים שלי. אך צו-אלוקי, זמני, אומר לי לנסוע אל זרי הפרחים (מנהג גויי), אל מטח היריות (הקרבי), אל הקדיש. באמתחתי התהילים - מספר הטלפון הסודי שלי אל אלוקים. רוצה לשותף אתכם בכמה סודות.

הסוד הראשון: אם (חלילה) שמעתם דפיקה בדלת או צלצל בפעמון, ובעינית אתם רואים שניים או שלושה לבושי מדים, כשעל כתפו של אחד מהם דרגות בכירות, אל תפתחו להם את הדלת. את הדלת למוות לא פותחים! **הסוד השני:** אל תחלמו על קיר שחור וגבוה, שאי אפשר לעבור אותו, כמו שחלמה אמא שלי ז"ל. הרגעתי אותה שתתבונן באור חיובי. אך היא נשארה חסרת מרגוע, ודאגה לאחי, שעלה באותו יום ללבנון. ביום שני כבר דפקו לנו בדלת!

הסוד השלישי: ב-ד' אייר תשנ"ג העברתי את השיעור הראשון בעניין קדושת החיים וקדושת המוסרים נפשם למען עם ישראל וארץ ישראל. היה זה שיעור ההכנה האחרון שלי לקראת המבחן הנורא. וכל זמן "השבעה", שיננתי לעצמי "שלא אפול, שאתחזק באמונה".

הסוד הרביעי: ימי הקיץ החמים זימנו לנו את הבשורה המרה. קשה גם היום לבלוע את הגלולה הזו. אחי רק בן 19 וחצי. נו שתהיה תחיית המתים. ישבתי ליד אחי אבשלום יחי', ושוחחנו על העולם הזה ועל העולם הבא. אמרתי לו, אחי אתה שומע מה אתה אומר? שאם רואים את המרצה עובר במדרכה השנייה, שווה לחצות את הכביש, על מנת לומר לו "שלום". ככה הוא יזכור אותך. אמרתי לו, אחי, לא סתם יש שלוש תפילות ביום, ובשבת ובחגים קצת יותר, תגיד לריבונו של עולם בכל יום, שלוש

ממהרת אני, צוברת תאוצה. שייסע. אני מאטה. בשער הגיא אני פונה ימינה, כמנהגנו לנסוע דרך קבר דן בן יעקב. הוא ממשיך ישר. "ברוך שפטרנו".

דקה, דקה וחצי קודם הצפירה, אצנו במלוא כוחנו גיסתי ואני. עם הצפירה היינו ברדיוס הנכון, של הבכי, של הכאב, של הזעקה. אבל, כולם שתקו כחיילים ממושמעים, ורק פה ושם נשמעה יבבה קטועה, נראו עיניים מלאות דמעות. הכהנים בחוץ, אינם באים אל הקבר. לא ייגעו באבן הקרה.

אבא הכין אצלו סעודה. אחר הטכס האורך עשרים דקות צבאיות, הם יבואו לסעוד את ליבם הכואב. איני יודעת אם בכל מקום נוהגים כך, אבל מנהג הוא, אשר יש בו לבטא את גודל האחוה שהייתה להם עם אחי. הם ניגשים אחד אחד אל הקבר, מבקשים ללחוש לו, לאחי, דבר מה. ואחר כך אל אבא הכבוש בכאבו, לטפוח לו על השכם בחיבה. כן, גם בחורים צעירים כמוהם אינם יכולים לכבש את זרם הדמעות שגואה, שעולה, ואנחנו מה... אחד מהם התעכב אצלו יתרה, בדממה. אני, שרוב הזמן ראשי שמוט - הרואה רק עקבי רגליהם, וליבי נתון מעלה - אל המלך אל הריבון. באופן בלתי צפוי הוא פשט את סימלו מעליו - עורב אווז מרגמה ברגליו - מתנה לאחי. הרמתי עיניי לראות את אציל הנפש, אשר תלש מעצמו את היקר לו, למען תיתן לאחי. עיניו נפגשו בעיניי. "את כאן?", נשאלה השאלה מעיניו, בבושט עצומה. "אחי הוא", אמרתי בקול חלוש. הוא נאלם בבכיו ונמלט.

אריאלה ידידה ברגהש
אחות של שמעיה אביחי דנוך ז"ל

נשארים כאן לעשות עבודת שטח, להכין צידה לדרך... עד מאה ועשרים, מי יודע? ותחיית המתים בוודאי! אחי, אתה יודע, לפני שנתיים, כשאמא לא הייתה עמנו בפעם הראשונה. והמטח המעצבן הזה שוב נורה, חשבתי עליכם, אתם הקדושים שם למעלה, הספוגים באור רוחניות עילאי של ה' יתברך. מתבוננים אתם בנו, באנשים הללו המתגודדים חבורות חבורות בעירוביאי! יש לכם נחת רוח? נוסעת. כבר מאוד מאוחר.

לא נוסעת. עוצרת באדום. גינות סחרוב. יוצאת מירושלים אל עיר החוף. לא אלך אל הים לראות את גליו המשתפכים חרישית אל רגליי, כמי שמכבדים את מי שאחיה נלקח. איני מחפשת פה כבוד. ובכלל מי מחפש כבוד כזה? רק מלך הכבוד הוא שיודע ודמעותיי שמשתפכות אליו בשירה מרנינת לב: "מי הוא זה מלך הכבוד ה' צבאות, הוא מלך הכבוד סלה..." עתה מתחיל הסיפור שרציתי לספר לך אחי. סיפור של העולם הזה אולי יגיע למעלה, אליך, אחי, שבעולם הבא. אולי יראה ה' בעונינו ויאמר לצרותינו די. עוד מעט תשעה באב. אולי כבר לא נצום. הלוואי. תשע וחצי בבוקר. גינות סחרוב. לא נוסעת. עוצרת באדום. הנרי (הרכב שלנו) בנתיב הימני, אצילי כמו תמיד. אווזת בידי את ההגה. ניוטרל, ברקס. ממתנה לירוק. משמאלי נהג קצר רוח, לבוש מדים. חלחלה מתעוררת בי. נזכרת, שיש חייל אחד שכבר לא יחזור... "אינך היחידה", אני מסננת מתוכי. "התגברי... התגברי!" ירוק. לוקחת את הסיבוב שמאלה. וקצר רוח זה חותך בצורה פוגעת. כמעט פוגעת. הוי, זה מה שחסר לי. צופרת לו מין צפירה כזו ארוכה של "היי תזהר". והוא החזיר לי במין עצירות כאלה שבנס לא נכנסתי בו. החלטתי להתרחק ממנו. אך הוא גם ברמזור הבא שמר טינה.

יצחק (איציק) גינגולד

נפל ביום ט"ו בתמוז תשל"א
08.07.1971

לפסוע לאורו

הייתי בתם הקטנה של הוריי ואחותו הצעירה והמפונקת של אחי, שהיה גדול ממני בעשר שנים. בינינו אחותנו, סופי. היינו משפחה צעירה ומלוכדת שצמחה במושב גת רימון ואחר כך בעיר פתח תקווה. אני זוכרת פרדסים ושדות פתוחים וריח נרקיסים, ובעיקר תחושה של חופש, שהכול הכול אפשרי כתושבת המדינה, דור שני לתקומה, ועשייה שנובעת משורשיות למקום. הסיפור שלנו לא מיוחד. ברבות השנים נחשפתי לעוד ועוד סיפורים, קצת דומים וקצת שונים, כשבליבם משאלה אחת: להיכתב, להיאמר, לעבור הלאה, להיזכר, להשאיר חותם ולו הקטן ביותר בלבבות האנשים. כך גם משאלתי. איציק גויס לחיל האוויר ואחרי שנשר מקורס טיס באכזבה כבושה, הוא הגיע ליחידה שהייתה אז בחיתוליה בבסיס תל נוף, כלוחם צוות אוויר בתפקיד אלקטרוני מוטס, שהלך וצבר שעות טיסה, ל"א הם נקראים כך עד היום.

אחי אהב את חבריו ליחידה ואת פקודיו, והרגיש שהוא לוקח חלק משמעותי במערך חשוב וחדשני. הוא היה יפה תואר, בעל עיניים גדולות וחומות, עם שתי גומות חן שאפשר היה לשקוע בתוכן, וכמאמר הקלישאה, הייתה לו בלורית מתנפנפת. הוא גם היה חכם ושנון, עקשן ודבק במטרה, דעתן ובוגר, רגיש ומלא שמחת חיים, צנוע, שאפתן, סקרן ומופנם, קפדן וביישן, חברותי, אמיץ וטוב לב. הוא לא היה מושלם, אבל מבחינתי הוא כן היה, חוץ מהרגעים שהרגיז אותי נורא. הכרת נופי הארץ דרך הידיים והרגליים, אהבת המולדת ומסירות לצו השעה היו חקוקות בליבו באופן לא מליצי. הוא הרבה לטייל, לצפות בסרטים בקולנוע ולשהות ליד דברים שהיו אהובים עליו במיוחד ושספג ביחד עימנו, אחיותיו, בבית ההורים. עם אותם הערכים והשתובבות נעורים הוא עלה לטיסה, אחת מיני רבות, ביום חמישי, ב-8 ביולי 1971.

איציק ועוד תשעה אנשי צוות יצאו למשימה מבצעית. בדרכם חזרה לבסיס האם הם טסו מעל חוף "אל עריש" שבסיני. המסוק פגע במים והתרסק. זאת הייתה התרסקות מסוק היסעור הראשונה בתולדות המדינה. בערב קיצי אחד של חופש גדול, משפחתי ואני הצטרפנו בן רגע למשפחת השכול. הייתי בת 12 וחצי בלבד. קראו לזה אסון העשרה, הקימו גלעד לזכרם סמוך לחוף במצרים, והיישוב נתיב העשרה מנציח אותם בשמו עד היום.

מאז שאחותי ואני קיבלנו את ההכרה הרשמית כאחיות שכולות, אני משתדלת לפסוע לאורו של איציק אחי. אני דבקה בערכים שגדלנו עליהם, גם כשקשה כאן. מי ייתן ונמשיך לזכות לראות כאן בתים מכים שורש, צומחים ומשגשגים ושהארץ תמשיך להיבנות לטובת המחר, תוך הנצחת הנופלים וכל אלה שחרפו נפשם למען המקום הזה.

יהי זכרם ברוך.

מימי ברק

אחותו של איציק גינגולד ז"ל

שחר רוזנברג

נפל ביום כ"ח בשבט תשנ"ז
04.02.1997

שחר, כעץ הגדוע, כך גדול הגעגוע

מדי פעם נופלת עלי מן עצבות שלא תמיד ארד לסוד
פשרה, אך תמיד כמעט מיד מנער עצמי ובכוח עולה
וחוזר אל עצמי.

אולי זה הגיל ואולי הגעגוע שאף פעם לא יתממש,
עשרות שנים ילדי, שאתה אינך אתנו ואנו רק עוצמים
עינינו כדי להיטיב ולהתבונן בדמותך הנמוגה וחולפת
לה עם השנים.

קומתנו שחה וליבנו עצב.

כותב אבות ישרון:

כָּל הַנֶּהֱרַת
הַלְכִים אֶל
הַיָּם וְהַיָּם
אֵינוֹ מֵלֵא

כִּי כָל
הַנֶּהֱרַת חֲזִירִים
אֶל הַנֶּהֱרַת.
תִּאֲמִי לִי.

זֶה סֵד
גִּאֵת וְשֹׁפֵל.
זֶה סֵד
תִּרְתִּי הַגְּעֵגָעִים.

אריה רוזנברג
אבא של שחר ז"ל

הילה ביסטורי

נפטרה לאחר השירות י"ז באדר תשפ"א
01.03.2021

הזמן לא מרפא

ובלילות עולה דמותך כמו סרט אילם. ילדה קטנה.

פייה קטנה. עם בגד ים זעיר שני חלקים.

כחול. ברור שכחול, הצבע האהוב עלייך.

כן, עם סרטים ושנצים. מגונדר.

מדלגת כמו נימפה בין הגלים, עולה מן הים.

בהירת עור, בהירת שיער. נמשים קטנטנים על האף.

עם שמש בעיניים.

צחוק מתגלגל בלי קול. חסר פחד. חסר דאגות. מלא

ציפיה - מה יזמנו לי החיים, העתיד; לבלוע, לחטוף

לנגוס בגדול. תקווה.

הסרט שבתוך ראשי רץ, קלז-אפ. הפנים שלך

מתקרבות אליי יותר ויותר, ממלאות את המסך

הילה, הוי כמה שאני פחדתי. שתיפלי, שתטבעי.

שתבלעי ממי הים, שתטבעי.

אז, הים היה אויבי הגדול מכולם. החזקתי עצמי לא

לאסור עלייך. לא לעצור ולבלום את אושרך המתפרץ.

הים היה אויבי הגדול.

ועכשיו, את ילדת החושך שלי. מופיעה אליי בלילה. על

המסך הפנימי הפרטי שלי. ואני מריצה את הסרט שוב

ושוב ושוב. שלא תעלמי. דוחקת את שאר החלומות,

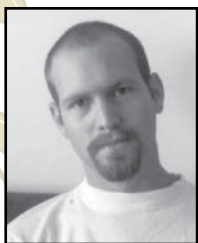
המחשבות, ההרהורים וחשבונות הנפש של הלילה.

תישארי איתי.

מוזמנת.

בואי לקפץ בין אדוות הקצף של הגלים.

חוה ביסטורי
אמא של הילה ז"ל

יוגב יחיאלי

נפל ביום ח' באדר תשס"ו
08.03.2006

שיחה עם הגלים

יוגב

מה יערה?

אני עצובה. אל תשאל אותי למה

לא אשאל

תבוא אתי לים?

אני נכנסת למכונית

אתה מחכה כמה בתים ממני, גבוה ונוגה

כשאתה נכנס אני מקבלת חצי חיך וחצי חבוק וביחד זה

שלם.

מגיעים לים

גלים על פני המים

ואנחנו שנים

מותחים על החול את הרגלים

אתה יושב לצדי בשתיקה

ואני נשענת עליך וגומעת את מה שלא נאמר:

נהיה פה גם מחר

אני כאן בשבילך

אני אתך.

לא נכנסים למים, חרף

המים קרים

לך לא אכפת

אתה אוהב כשיש לי רעיונות מוזרים

אני זורקת כמה צלילים

אתה מבין ומקשיב לפעמים גם מגיב

אנחנו מבינים, גם בלי מלים.

יוגב, אני עצובה

אל תשאל אותי למה

אתה לא שואל

אני נכנסת למכונית ונוסעת

דמותך משתקפת אלי מבחור צעיר שעומד ליד הרמזור

אל תעבר! עוד לא נדלק האור

קולך נשמע מהרדיו, סוזן שוב רוצה לקחת אותך מכאן

למקום שלך ליד הנהר, אבל אתה נשאר.

מגיעים לים

והים הוא אינסופי

הגל

הגלים לא השתנו

החול רק

רק אתה נפקד נוכח

אני אתך

לוחש לי החול בין אצבעות הרגלים

אני אתך

רוחשים הגלים רחבי הידים

ואני מקבלת חבוק ממה שיש

כי מה שאין ונלקח כואב כל כך

מתר לי להיות אנוכית לרגע?

לשכח את כל מי שנשאר רבע?

לדבר על החלק שלי שחסר, שהלך?

אני אוהבת אותך כל כך

אני אתך

אני שומעת את קולה הרועד של הרוח

אני אתך.

יערה סולומון

חברת ילדות של יוגב יחיאלי ז"ל

דן ניסים

נפל ביום ג' באב תשל"א
25.07.1971

שְׁכֵלָה אֶהְבֶּה

משפחה שְׁכֵלָה אֶהְבֶּה
מי ינחם לה, אם כאובה
ושנים עוד פועם בלבה
חלל שלפתע נפער בקרבה.
ואחים מנסים לאחות
שברון וכאב ואבדן של חלום
ואביו, כאבו בעודו באבו
ורק אב מנחם ללבו.
משפחה שְׁכֵלָה אֶהְבֶּה
הלואי לא תוסיפי עוד לדאבה.

טליה ניסים

אחיינית של דן ניסים ז"ל

רותם אגבר

נפל ביום ל' בשבט תשנ"ט
15.02.1999

לא הצליחו להעלים ממני

בשוחה לצד אם הדרך
שכב חיל פצוע קשה וזב דם.
קרא בקול "חובש" "חובש"
אך זה לבוא בושש.

דרך חריר ותריס הנגמ"ש
הציצה עליו קרן אור
האירה על רגלו הקטועה
החיל רצה בכל מאודו
לחזור לשלום הביתה.

"לא להפך אותי לפנת זכרון,
שיכתבו עלי ספורי גבורה
וידליקו לזכרי נר נשמה".
אמר בתחנה.

פתאום מצא את עצמו הנג"ד
שוכב על אלווקה בתאג"ד.
אמבולנסים מכל הכוונים
אנשי רפואה להצילו מנסים.
הרופא החטיבתי נגע בעורק ה"קרוטיס"
וקבע את מותו בלי הסוסים.

יריות של משמר הכבוד נורו
דברי חזנים, קצינים נשמעו,
דברי נחומים, בסינית ובעברית
בכי, בבית העלמין.
הירח אמצע החדש מאיר מלא
ערפל מסביב סביב,
לא הצליחו להעלים ממני
את נפילתו של רתם בני בכורי.

שמואל אגבר

אבא של רותם ז"ל

ארבעה עלו בסערה השמיימה

שמואל אגבר, עורך אסופת סיפורי הזיכרון "שיח שכולים", כותב את השורות הללו, בהמשך לבקשתו של שורד וניצול בודד מתופת גיא ההריגה

"טנק הצוערים" – זה היה הקוד שלהם בקשר. כל המפקדים הבכירים ואחרים שמעו בקשר את אופן התנהלותם מול האויב, את אחוזי ההצלחה בהשמדת טנקים מצריים ואת הרצון להמשיך להילחם למען המדינה. הפיקוד קיבל החלטה להעביר את הצוות לקרבות הקשים בחווה הסינית. הקרבות היו מרים ורבים נהרגו. המוות שרר בכל מקום, כוחות צה"ל לא ידעו קרבות קשים מאלו.

"כל המפקדים הבכירים ואחרים שמעו בקשר את אופן התנהלותם מול האויב, את אחוזי ההצלחה בהשמדת טנקים מצריים ואת הרצון להמשיך להילחם למען המדינה"

ב-15 באוקטובר 1973, כל תחנות הקשר והכלים שהקיפו את החווה הסינית קיבלו הודעת מצוקה: "הטנק של החברים קיבל פגיעה ישירה...". ארבעת החברים נמלטו לכל עבר מהטנק הבוער עם נשקם

אפריים (אפי) אדמוני יבד"א
נמרוד גזית ז"ל
יורם גור ז"ל
ברוך ליסיצקי ז"ל
ישעיהו בן דב ז"ל

יחד חמישה חברים מילדות יחד למדו בפנימייה הצבאית בחיפה יחד התגייסו לחיל השיריון יחד הלכו לקורס קצינים בבה"ד 1 בכוונה לשרת כקצינים בחיל.

מלחמת יום הכיפורים פרצה, וב"טנק הצוערים" היה מקום רק לארבעה מהם. החברים הטובים עשו הגרלה ואפי אדמוני נשאר בחוץ, למורת רוחו. צוות הטנק היה חלק מגדוד 79 בחטיבה 14 שלחם בגזרת תעלת סואץ. יחד הם נלחמו בגבורה ובאומץ, הם הסתערו על כל יעד ואיום שעמדו מולם, פגעו בכוחות הצבא המצרי בכל הכוחות שעמדו לצידם ובכלי הנשק שעמדו לרשותם. במהלך הקרב בחווה הסינית נפגע טנק מגח גל, ואנשי צוותו, ארבעת החברים, נהרגו. ארבעת הצוערים החברים היו מפקדי טנקים, והם עשו סבבים ביניהם על הטנק במילוי תפקידים כגון נהג, תותחן, טען, נשק וגם כמפקד.

ישעיהו בן דב ז"ל
נפל ביום כ' בתשרי
תשל"ד 16.10.1973

ברוך (ברוי) ליסיצקי ז"ל
נפל ביום כ' בתשרי
תשל"ד 16.10.1973

יורם גור ז"ל
נפל ביום כ' בתשרי
תשל"ד 16.10.1973

נמרוד גזית ז"ל
נפל ביום כ' בתשרי
תשל"ד 16.10.1973

בשל מיקום האנדרטה בבסיס, מבקרים מבחוץ לא יכלו לבקר בה, לכן הוחלט להעביר אותה לפנימייה הצבאית אף על פי שלמפקדי הבסיס מצל"ח היה קשה להיפרד מהטנק. הטנק ששופץ הפך להיות סמל לגבורה ולאומץ לב לכל השוחרים הלומדים במקום, וכן שימש כאתר הנצחה למשפחות.

ב-22 ביולי 2022, ערכו טקס בפנימייה והסירו את הלוחט מטנק הצוערים שחזר הביתה כאנדרטה. אפי אדמוני, החבר החמישי, עמד דום והצדיע לארבעת חבריו לנשק. ■

האישי. הקשר עימם נותק והם הוכרזו כנעדרים מתים. רק אחרי המלחמה התגלו גופותיהם בתוך חולות סיני. סיבת מותם לא ידועה עד עצם היום הזה. בזכות גבורתם הנועזת, הם הועלו לדרגת סג"מ וגם קיבלו את אות הצל"ש מהרמטכ"ל. רק בשנת 2010 הונצחו הארבעה. שריד הטנק שלהם, שנמצא אי שם בחולות סיני, הובא לבסיס מצל"ח בצריפין והוצב שם כאנדרטה, כשסביבו מונחים לוחות שיש, עליהם חקוקים שמות הנופלים וסיפור גבורתם.

שמעון עוזרי

נפל ביום כ"ב בתשרי תשל"ד

18.10.1973

שמעון, גיס יקר שלי

כאשר התבקשתי לכתוב ולספר עליך גיליתי כי דלות המילים לתאר את יפי דמותך וגדלות אישיותך: נעים הליכות, בעל חיוך מבויש, לב ענק וכריזמה עצומה. גבר שבגברים, בעל אידיאלי, חבר שבחברים, דמות לחיקוי ולמופת. גם אלה מילים פלקטיות שאינן הולמות את מידותיך ואת אישיותך העמוקה והכובשת. הסיפורים הבאים אולי יצליחו לתאר מעט את האיש והאגדה – שמעון. אירוע חשוב מאין כמוהו בחיי שקשור אליך אירע בתאריך 9.9.1970, עת כרעתי ללדת את בני השני. הגעת לבקר אותי כשאתה עייף ומאובק, לאחר שהשתתפת במרדף ארוך ומייגע בבקעה. נראית תשוש ורצוף, אך החיוך הביישני על פניך היה זורח ומאיר ועיניך הביעו שמחה. במעמד זה שאלת אותי אם כבר בחרנו שם לרך הנולד. עניתי שטרם החלטנו סופית. אתה ביקשת בנחרצות אופיינית כי שמו של הרך הנולד יהיה "גיא" על שם חבר לנשק בצוות שלך שנפל שעות ספורות קודם לכן. לכבוד הוא לנו! ואכן במעמד ברית המילה הוכרז השם "גיא" על שמו של חברך היקר ולזכרו. אירוע שני המאיר אור על אישיותך התרחש בשנת 1972, עת הייתי בשנת אבל על מות אבי. בערבו של יום, הגעת את ביתנו ושיתפת אותנו כי גמלה בך ההחלטה להציע נישואין ליעל בחירת ליבך. שמחנו מאד בשמחתך ושאלנו מה מועד החתונה המתוכנן. כוונתך הייתה להינשא באותה שנה, אך מכיוון שידעת שאני נמצאת בשנת אבל, החלטת לקבוע את תאריך החתונה רק בתום שנת אבל. שהרי היה חשוב לך מאד שגם אני אשתתף בשמחתכם. ההתחשבות בה נהגת, הרגישות והרצון שלך להשתתפותי בשמחתכם, נגעו מאד לליבי והעצימו את הקרבה והאהבה שחשתי כלפיך כגיס וכאדם. אלה רק שתי חוויות וזיכרונות מיני רבים שהשארתי בחיינו, גיסי היקר. אוהבת, מתגעגעת וחסרה אותך.

רינה עוז

גיסתו של שמעון עוזרי ז"ל

מיכל איכר

נפלה ביום י"א באדר א' תשנ"ה
11.02.1995

פרח שנקטף

מיכל, פרח שנקטף
כל כך בחטף, ממש ביעף
אכזר הוא הגורל,
עד כמה אמלל,
הלב כואב, דואב, מסרב להאמין
לא מוכן להשלים.

כלך צעירה, יפה מבטיחה
שופעת חם, מלאת שמחה,
נערה שהיא אש, להבה,
ורק תקווה והמון אהבה.
שאבת מהחיים את המתוק, לעתים את המר,
את הדבש והעקץ הקר
הכל מהר, בקצב סוער,
עד כי הראש לעתים הסתחרר,
מה הפלא שתמיד היה לך בוער,
לא נוכל לשמע עוד צחוק מתגלגל
לא נבין עוד את משמעות המשג: "כיף להשתולל"

היית כל-כך בלתי צפויה, נערה של הפתעות,
לא ידענו איזה, תעלול! יבוא בעוד חמש דקות,
אך פחדנו, לא העזנו,
ידעת להיות טבעית, מקורית ומעל הכל אמתית
עשית "מה בראש שלך",
מעולם לא העסיק אותך "מה יגידו, מה יחשבו"
זה לא היה הסגנון שלך.
אבדה לנו מנהיגה ברוכת כשרונות,
מלכה (ללא כתר) כזו שסוחפת, גורפת, תומכת.
לעולם לא נשכחך מיכל.

טליה איכר

אמא של מיכל ז"ל

ניסן שלו

נפל ביום י"ח באב תשס"ו
12.08.2006

מתגעגעת אליך אחי

12 באוגוסט. עוד 12 באוגוסט, ה-12 באוגוסט בשנה ה-16 בחיים החדשים שלי. התפתחה אצלי איזו אשליה כזו שככל שהזמן עובר התאריך הזה יחלוף כמעט ליד, בלי שאדע, בלי שארגיש. אבל הזמן שעובר מחייך אליי חיוך מריר מלוח השנה... מהרגע שיוזני מגיע האוויר נהיה דחוס, קשה יותר לנשום, האזכרות שבלוח עוברות בזו אחר זו עד שאוגוסט מגיע.

ופתאום כל דבר קטן ממלא את העיניים בדמעות, הזיכרונות צפים ועולים, הגעגועים מציפים וגלי הכאב מתנפצים על חדרי הלב.

גדלנו בעוד שנה. בשנה שעברה עמדתי כאן עם בטן ענקית של חודש שמיני ועכשיו עם בטן קצת פחות גדולה ועם לב שהתרחב והתמלא בעוד אהבה ענקית עם הלידה של מורי שלנו שאוטוטו בן שנה ויגיד את השם שלך ויכיר את התמונות וישמע את הסיפורים. ותחושת הפספוס...

הסתכלתי היום בתמונה שלנו מלפני שנים, בטח הייתי בת 4 או חמש ואתה כבר נער מתבגר עם רעמת שיער מרשימה. אנחנו יושבים על הדשא ליד הבית ועל ברכינו ספר פתוח. יותר מעשרים שנה היו לנו יחד מאז אותה תמונה ועוד המון תמונות ורגעים משותפים. אבל משהו בתמונה הזו, בתום שממלא את אותו רגע, בפשטות שלו עושה אותה כל כך מיוחדת בעבורי. אח גדול שקורא לאחותו הקטנה סיפור. כמה מובן מאליו זה היה אז. וכמה זה לא מובן מאליו.

שפשוט תקפוץ אלינו איזה אחא"צ, תקרא סיפור לילדים, תשחק איתם, תזרוק אותם באוויר. דוד חי. לא דוד שמחייך מהתמונה ומהסיפורים של אמא. ואנחנו נשב ונצחק ונדבר על השבוע שהיה ועל הפתרון של 2 מאונך בתשבץ היגיון, ותעזור לי בכל ההתלבטויות שיש לי ונחליף המלצות על סדרות ומוסיקה ועוד ועוד - אחים. כל כך טריוויאלי.

"רגע של שמחה לבד מול המראה
ריקוד לתוך הלילה

יד רכה שתלטף אותך
שנייה לפני שקמת

פתק על מפית ושפה פרטית
ריח שאתה אוהב

שיר שמתנגן מבית של שכן
כל מה שתמצא יהיה לך"

(שלמה ארצי, "כל מה שתמצא")

הכאב על האובדן שלך לימד אותי להעריך את הרגעים הקטנים, הפשוטים של היחד ולנצור אותם.

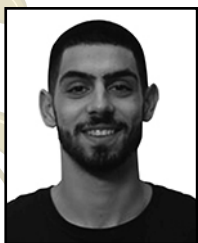

מלחבק את הילדים האהובים שלנו, להירדם עימם בלילה ולהתעורר לחיוך שלהם בבוקר... גם כשזה לפנות בוקר, מלאחוז את היד הקטנה שלהם כשאנחנו הולכים יחד, מחיבוק משפחתי של כולנו, מהשטויות שאנחנו עושים יחד, מהריבים הקטנים והגדולים. להודות על הכול, על התקופות העמוסות, על ימים ורגעים של עצבים. ובעיקר שלא משנה מה, אנחנו יחד, בריאים, אוהבים ומאושרים. לפני האזכרה מרגו שאלה אותי, במטרה לשמוע עוד עליך ולהכיר אותך, מה היה המאכל שהכי אהבת. במטרה להתחקות אחר התשובה שהתקשיתי לתת בעצמי, כתבתי לכמה מחבריך הטובים. התשובות היו מרתקות והעלו אצל כולנו זיכרונות נעימים, געגועים וחיוך גדול. כנראה שכמו מכל דבר, גם מהאוכל לא עשית עניין גדול. אהבת אוכל פשוט וטעים, הרבה ירקות ופירות של העונה, בלי תיבול, בלי תחכום מיוחד והעיקר עם חבר או חברה טובים לצידך. זהו, פשוט ככה. כל כך פשוט וכל כך לא, כי אתה כבר לא כאן לכל אלו.

ברגע שאחינו שגיא אמר לי שזה אתה עברו לי בראש כל הרגעים הגדולים של החיים שלי שלא תהיה חלק מהם כמו שתמיד היה ברור שתהיה - כשאתחתן, כשאלד ואגדל את הילדים שלי, כשאסיים את הלימודים... אבל בעצם אתה הכי חסר לי ביומיום - ברגעים הפשוטים, הכביכול סתמיים, הרגעים האלו המובנים מאליהם. כמו אותו רגע לפני שלושים ומשהו שנים שננצר בתמונה אחת באלבום - אח גדול שקורא סיפור לאחותו הקטנה. אח גדול שלי, תודה על כל מה שלימדת אותי, תודה שאתה ממשיך ללוות אותנו ולשמור ולהיות עימי ועימנו. אני כל כך מתגעגעת אליך.

חמוטל שלו
אחות של ניסן שלו ז"ל

עמית (כלפּו) בן-יגאל

נפל ביום י"ח באייר תש"ף
12.05.2020

עמית שלי

הבנים והבנות שזה עתה הגיעו מהבסיס, רגע לפני שהם רצים להיפגש עם החברים. כל ההורים אומרים בלב "ברוך השם ותודה לאל שהבן/הבת חזרו הביתה בריאים ושלמים". אתם מבינים מה מרגש אותי? חיוך של ההורים. זה עושה לי טוב על הלב.

מבחינתי יש לי בור ענק שלא רואים את הסוף שלו ומגדל יש לי מגדל שגם את הקומה האחרונה לא רואים. כל יום אני ממלא את המגדל בתוכן ועובר חדר ועוד חדר וככה ממלא בית אחר בית בדברים חיוביים. מזכיר לעצמי שאסור לי ליפול לבור הזה, לחיות עם מודעות שאסור להתקרב לבור הענק הזה. להיות רק במגדל, בעשייה למען חיילי צבא ההגנה לישראל בכלל ולמען בפרט. גם כשאני נופל אני מזכיר לעצמי שאני חייב לאסוף את עצמי, לשטוף את הפנים ולנגב את הדמעות. להמשיך קדימה לא לעצור. אלו הם חיי, לא בחרתי אותם, כשדפקו על הדלת, ביום שלישי ב-12 במאי 2020 בשעה 06:30 בבוקר. מאותו הבוקר אני כל יום עורך "טקס" בחירה בחיים ומבקש מהאל שייטע בי בינה, להבין, להשכיל, לשמוע, ללמוד וללמד את עצמי לצעוד לצד השכול. אני מקפיד להגיע לבית העלמין, שבוע אחר שבוע ושם אתה "בוגי נוגי שלי" (שם חיבה שאני המצאתי לעמית ברגע לידתו). מי היה מאמין שזה המקום הכי רגוע עבורי, שם אני מדבר איתך, שר לך, מספר מה עברתי השבוע ומה בכוונתי לעשות בשבוע החדש.

עמית עוד ארוכה הדרך, ואני צפוי לעבור בכל מיני דרכים, חלקן תהיינה נוחות חלקן תהיינה לא נעימות, אבל אני אלך בדרך ולא אפחד, ייתכן ואבכה או אצחק בחלק מהדרך, אלך לי בדרך גם בחום וגם בקור, ולא אתלונן כי אתה בליבי.
מתגעגע מלא.

גם השנה אני אעמוד בצפירה, זקוף קומה ואצדיע לך. הפכת לגיבור של כולם, מקטן ועד גדול שרים את ההמנון שלך "מי משוגע אני משוגע" בתוספת קלה "מי משוגע עמית משוגע". השתתפתי באינספור מפגשים עם לוחמים מרוב החילות וכמעט בכל הסיירות ביקרתי, הלוחמים והחיילים צמאים לשמוע את סיפורך, סיפור אנושי על אח שלהם לנשק.

רבים מהחיילים מקדישים לך את הקורס, את המסע ועוד שיעורי מורשת והנצחה רבים.

היית צריך לראות איך אולם שלם בבה"ד 1 עמוס בצוערים עומד על רגליו ומוחא לך כפיים. זה גרם לי להזיל דמעות "עין במר בוכה ולב שמח". העין בוכה כי אתה לא כאן. הלב שמח, כי כולם גאים בך ובדרך שעברת במשך שנתיים ושבעה חודשים כלוחם בצבא ההגנה לישראל.

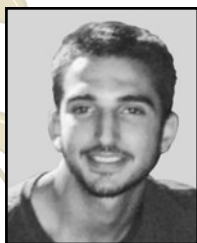
לכולם אני מספר את הסיפור שלך, על בן יחיד, ספורטאי מצטיין, אלוף ישראל שוויתר על שירות צבאי כספורטאי, עשה הכול על מנת להצטרף ליחידה קרבית, עבר את המיונים לסיירת גולני. לא היה מאושר ממך כשהלכת בגאווה עם הכומתה החומה והתג של גולני. עמיתי, מאז נפילתך בחרתי בדרך הקשה, המאתגרת שיש בה המון נפילות, אבל גם עליות. אני בוחר בחיים בכל יום מחדש. לא מוותר, נחוש לחיות ולחיות בשמחה לצד השכול.

היית בן יחיד שלי ונותרתי ללא ילדים, אז החלטתי לאמץ את כל חיילי צה"ל ולא חשוב לי צבע הכומתה ו/או הנעלים של החייל או החיילת, כולם אחים שלך וכולכם ילדיי. וכל בוקר כשאני מתפלל בחדר שלך ומניח תפילין, בסוף התפילה אני מקפיד לברך את כל חיילינו שיחזרו הביתה לשלום למשפחות שלהם.

כי מי כמוני יודע שמחכים להם בבית ומצפים לבואם של הבנים והבנות לובשי המדים. לדמיין את המפגשים של המשפחות עם יקיריהם, החיבוק של אבא ואמא, האוכל הביתי, המיטה החמה החדר הנקי והכל לכבודם של

ברוך בן יגאל
אבא של עמית ז"ל

מתן-ניסים כהן

נפל ביום ג' בתשרי תשע"ה
27.09.2014

החדר של מתן

מה שונה הוא הדרך
מיום שעזבת...
החדר שלך מתן,
מלא ופעיל כל הזמן.
כבר יותר מדי לילות שלא הארת את החדר
והאור שנופל על הקירות
מדגיש את החיוך שלך בתמונות...
בחדר משמשים בערבוביה,
חפצים שלך שנשארו מיתמים
וחפצים של יום שמשמשים חיים.
בפנה שוכבים להם שלושה ארגזים שחורים,
בתוכם הציוד שלך מהצבא שנאסף אחר לכתך,
ובארון מתערבבים החיים והגעגועים
הבגדים שכל כך אהבת
שבחרת בקפידה והיורק שלך...
ולצדם הבגדים של הנכדים
ופריטים שמתחלפים...
ערמת בגדים לפני גהוץ
ושקיות שקיות ...
ועל הקירות תלויות התמונות
ובמדפים מזכרות ותזכורות,
וקלסרים עמוסים.
ובחדר שלך לנים האורחים,
ונקרא בפי כלם "החדר של מתן"
והחדר משמש את כלם,
מניחים חפצים... נכנסים ויוצאים.
החדר שלך מתן
שונה אבל מכר
מזכיר לנו את שאבד
מנכיח אותך ומחדד את חסרונך
חדר מלא ולגמרי חסר...

שושי כהן
אמא של מתן ז"ל

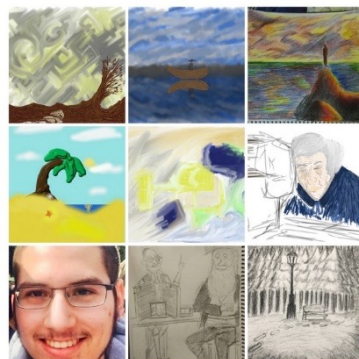
אסף קלנג

נפל ביום י"ז בטבת תשע"ח
03.01.2018

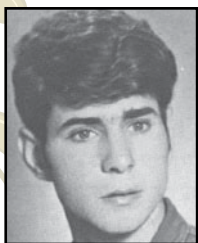
חי בפרוזדור

אספי שלי
בכורי אהובי,
מאז הלכת אני חי -
בפרוזדור
בור שחר.
כל הזמן חי בצורך -
לעבר
מלקום בבקר
אל החיים
ולעבר אצלך
אצל המתים.
בכל קדוש
חג או מועד
המלה "זכר"
היא כסאך הריק.
פרוזדור
צד אחד אור
צד שני תהום שחר
ויהי ערב
ויהי בקר
חשך ואור
פרוזדור

שמוליק קלנג
אבא של אסף ז"ל

קולאז' ציורים של אסף

רימונד (רמו) אזולאי

נפל ביום ז' בשבט תשל"ו
09.01.1976

מרגיש את הגעגוע

רמו אחי הצעיר,

אני נמצא ליד קברך בחלקה הצבאית, ליד האבן שעליה חקוק שמך. האבן קרה, מנוכרת, אבל שמך חקוק בה והיא הופכת להיות אנושית וחמה! אני בא אליה לנוח ממרוץ החיים, ולהתייחד עם הזיכרון. אני מנשק אותה בחום כדי שתרגיש את חום ליבי. כך אני מרגיש את הגעגוע, הכאב, הכעס, התסכול, הבכי ואת הרצון שוב לגעת אפילו לרגע. ואני תוהה: למה? איך זה קרה? למה זה נפל עלינו? ואני נושא עיניי למרומים – למה לא ענית לאחי, הוא זעק אליך לעזרה, למה לא הושטת לו יד? השארת לנו פצע שלא יגליד לעולם.

רמו, כשליבך זעק ובכה, גם אנחנו בכינו וכשהלב בוכה רק אלוהים שומע. ולא נותר בנו כוח. רמו, הזמן אינו מרפא את הכאב, רק מחדד את האמת ומטיח אותה בפנים. אתה כבר לא תשוב אלינו, לא תחזור מהצבא עייף, רעב, ולא תביא בגדים מלוכלכים – מדים של סיירת חרוב עם כנפי צניחה. היית גאוות המשפחה, וואו! היו לך חברים בקורס מכ"ם, כמו: חזי מדמוני שאיתו אני שומר על קשר טוב.

אמא חיכתה לך לכבס, לגהץ ולהכין לך אוכל שאהבת כל כך. אני זוכר שערכת מסיבת גיוס עם חבריך: ויקי גילי, יעקב חליבה, קורסיה ושמוליק אסרף בביתנו. שרתם וחגגתם ואני שומר על הקלטת עם קולך לנצח. אסיים במילות השיר "לנצח אחי נזכור אותך תמיד... אל מול אורך המשגע... אני עומד לבכות לך אחי" - תהיה חזק שם למעלה, מתוק שלי, הלב שלי החסיר פעימה בגללך. היה שלום אחי יקר!

דוד אזולאי
אח של רמו ז"ל

יאיר זינר

נפל ביום ט"ו באלול תשמ"ד
12.09.1984

קצינת נפגעים

קצינת נפגעים

טובת עינים ורכת לב,

שרוך תכל-צהב על הכתף.

חיוך מביש על הפנים,

מקשיבה לקולות ולצלילים.

נמצאת שם בכל מאוזה,

נוגעת בלב, הכאב הוא כמו כאבה,

מהלכת בעדינות בין הטפות,

בוחרת את המלים הנכונות.

נציגה רשמית במדים,

אך בנפשה

דמות תומכת לכל עזרה.

באה לבקור מצידת בלב ענקי

וכשהולכת,

אתה מרגיש קצת יותר נקי.

מטעינה באהבה וברך,

אנרגיות חיוביות, נעימות של שירה.

במחצתה, הכאב לא כל כך נורא.

אתה חש עטוף ומחבק, די במה שכבר קרה,

סוף סוף מעט אור בקצה המנהרה.

בלילה,

היא עוצמת עינים עיפות.

מארגנת את היום שהיה ואת המחשבות.

בחלומה,

היא עומדת לפני היושב במרומים,

בידה סל של צער ומכאובים.

מריקה לפניו, יתברך, את הסל

ואומרת: אנא, ראה בןי, עשה שיהיה להם קל.

הקדוש ברוך הוא את ראשו מרכין,

היא מזילה דמעה וגם המלאכים,

מחזירים לה את הסל מלא ברפואה ורחמים,

ליום המחירת ולימים הבאים...

קצינת נפגעים!

אסף זינר

אח של יאיר ז"ל

בן בורנשטיין

נפל ביום ה' בתשרי תשס"ב
22.09.2001

שהבת שלי תעמוד לפני כל השכבה בתפקיד ראשי בחידון כתה ח' בחטיבת הביניים שז"ר כפ"ס, שנולד ומתקיים להנצחת הדוד שלה.
שבמאי 2014 אצטרך להתלבט עד דמעות בין טקס ברית מילה לנדב ליום הזיכרון, עד שתגיע אליי דודתי שתמיד משרה עליי רוגע ובטחון ומבטיחה ומקיימת שהכול יהיה בסדר.
שאתחיל את דרכי הארוכה ב'בצלאל' בזכות בן.
שהילדים שלי יראו את השם של דוד שלהם על הקיר בבית הספר, בכל שנה, במשך כל השנה.
שאקבל מאחי מתנה ללידה של בתי הבכורה ושזה יהיה אחד הדברים המצמררים ביותר שיקרו לי.
שבכנס מקצועי, תוך כדי התוודעות לקולגות חדשים, אחד מהם יאמר - שרון בורנשטיין? אחות של בן בורנשטיין? ותשתרר שתיקה מביכה עד שנרים כוס יין לחיי המתים.
שבכל שנה, ערב האזכרה, אשב עם עצמי בשעות הקטנות של הלילה ואנסה להבין מה משמעות הזיכרון של בן בשבילי השנה.
שמעכשיו, ליתר דיוק, החל מלפני שבוע, ה' בתשרי תשפ"ג, זה יהיה יותר זמן בלעדיו מאשר אתו.

שרון בורנשטיין-וולף
אחות של בן בורנשטיין ז"ל

עשרים ואחת מחשבות

21 מחשבות ל-21 שנים (או דברים שלא היו קורים אילולא..)
שבכל שנה יהיה שמור לי כיסא בשורה הראשונה בטקס יום הזיכרון העירוני ושאגיע לשמוע את אמא שלי מדברת מול כל העיר.
שאמשיך להיות חלק מהליין אפ בערב מגמת המוסיקה בכנצלסון כפ"ס גם 25 שנים אחרי שסיימתי תיכון.
שאגור עם משפחתי בדירה שבה גדלתי.
שכשאגיע לאנדרטת הזיכרון העוצמתית בגראונד זירו במנהטן, אחשוב על הבור האישי שלי שנפער 11 ימים אחרי הטרגדיה הציבורית.
שכשנדב יאמר לי 'אמא את יודעת שיש לי משהו משותף עם בן - הירוק של מכבי חיפה', אתרגש עד דמעות כיוון שהוא לא מדבר על החבר שלו בן מהכיתה, אלא על הדוד שרק שמע עליו ולא הכיר.
שאחשב לחלק מחבורת 'הבנים' - החברים של בן, שתמיד בסתר רציתי להיות חלק ממנה ואף פעם לא חלמתי שבאמת אהיה.
שבתום כל יום כיפור אשב על אותה המדרגה בחצר ביתי מזה 32 שנים, ואחכה ליציאת 3 כוכבים אפילו שלא צמתי, ממש כמו שבן ועידו עשו אחרי הצום כשהיו נערים.
שבשנת 2022 כשאגלול מטה באינסטגרם כמעשה שגרה יומי ואראה לפתע את העיניים של בן ניבטות אליי, זה ירגיש כמו בוקס בבטן ולא אצליח להחליט מה יותר עצוב לי - שזה קרה או שזה לא קורה.
שלא תהיה לי תמונה דיגיטלית של אח שלי.
אבל כן יהיה אצלי הסלולרי הטיפש האחרון שלו.
ששירים של נלי פורטדו ובמיוחד 'I'm like a bird' תמיד יגרמו לי לבכות, לא משנה היכן אני נמצאת.
שה' בתשרי יהיה התאריך העברי האחד והיחיד שתמיד אדע מתי הוא מגיע.
שאעשה חימום לפני מופע עם מקהלתי התל אביבית מול תמונת הנצחה של אחי הכפר סבאי הנצחי.

גיא גולן

נפל ביום ג' באלול תשנ"ז
05.09.1997

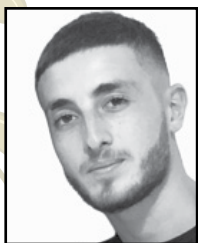
ממציאות לזיכרון

גיא,

הזמן עובר כל כך מהר, אין רגע לעצור אין רגע לחשוב, מלבד פה בבית העלמין. הזמן עצר לפני 25 שנה, באותו ערב ארוך שלקח מאיתנו את הטובים ביותר. 25 שנה עברו מאז הלכת מאיתנו, מטורף, אני זוכר את זה כאילו היה זה אתמול, אני זוכר אותנו מתנדנדים בסטי"ל: חיוכים, משחקי קלפים. אני זוכר אותנו חברים מאחלים בהצלחה ונעלמים. באותו היום הפכת אצלי ממציאות לזיכרון, הפכת אצלי מחבר לכוכב הצפון. באותו הערב התחייבתי כי אהיה ראוי לך, אהיה ראוי לאובדן הנורא. אמשיך לשרת ולהוביל אנשים צעירים לקרב, אנסה להשפיע, לא ממקום של אשליה שהכול תלוי בי, אבל במה שכן תלוי בי אוודא שאני משפיע. גיא – החיוך שלא ירד מהפנים, העדינות בשפה, בהתנהגות – מענטש אמיתי. ערך הרעות, התרומה והשליחות, ערכים שאולי נעדרים מהשיח שלנו היום, היו נחלתך, לא במילים או במשפטים מפוצצים, פשוט בהתנהגות, פשוט במי שאתה. ערכים אלו, דמותך ודרכך, חקוקים עמוק בנפשי והם הערכים לפיהם אני מנסה לפעול יום יום שעה שעה. ועל פיהם אנו מחנכים את הדור הצעיר שמתכונן לקרב ויוצא אליו בעת הצורך. בכל פעם מחדש, כאשר אני עומד כאן ועוצר, רשרוש העלים ושיח הציפורים מדגישים כמה יפים הם החיים. כמה חשובים הם וכמה שבריריים. גיא, בגופך אבדת, אך דרךך ממשיכה. אנחנו בני המחזור שלך נפגשים בכל שנה מחדש בזכותך, נפגשים ומדברים. נפגשים ולא דווקא מדברים עליך אבל אתה נוכח, אתה אוזח את כולנו ביחד וגורם לנו לזמן קצר לצחוק, לזכור, לחבק, לאהוב שוב ולחזור אחורה, רק לרגע, לתקופה של לפני 25 שנים. תיקי, יורם והמשפחה, אני מסתכל עליכם כבר 25 שנה, מדהימים, מתוך אובדן נורא חיזקתם והתחזקתם, גרמתם לנו להגיע, גרמתם לנו להיות נוכחים. הערכה והערצה לי אליכם על החיים שאתם בניתם, למרות הכול. גיא – שלח את רוחך עלינו בכל פעם מחדש. אנחנו כאן ממשיכים את דרכך, כל אחד בדרכו. משפחות, ילדים והרבה חיוכים. זו הדרך, הדרך שלך. הזמן שלך עצר מלכת, ואני המשכתי בשירות הצבאי כשאתה עימי ואת דרגת התא"ל שאני נושא על כתפיי אני חולק עמך. נוח בשלום על משכבך. מתגעגע.

דן גולדפוס

חבר לנשק של גיא גולן ז"ל

אופיר לביא

נפל ביום כ' בטבת תשפ"ב
24.12.2021

...ואין מנוח

במהלך 11 החודשים האחרונים מיום האסון הנורא מכול, העצב חדר לביתנו, הגעגוע הבלתי פוסק שאין לו תפוגה, השקט הרועם במסדרונות ביתנו. שלבי האבל איומים ומתעתעים, ממצב של שיתוק כללי בגוף ובנפש, נשימות כבדות חסרות חמצן למצב של חיפוש מתמיד אחריו, בכל חדר, בכל רחוב, בכל מקום. זיכרונות שמציפים בדמעות שלישי. הרצון להבין, לדעת, לחוש את מה שחשת ברגעך האחרונים, הפרשנויות, לילות ללא שינה, אפיסת כוחות. אנשים מנחמים והאוזניים לא שומעות, מביטים על העולם בכעס גדול, הכול ממשיך אבל אנחנו כבר לא. ולמה דווקא אנחנו, ולמה דווקא אופיר? ואיזה סיפור מסתתר מאחורי דוושת הגז של הנהג חסר האחריות. ואין מנוח. מפסיקים לאכול, מפסיקים לשתות, הגוף לא צריך כלום. שוכחים לחיות, מאבדים את חדוות החיים וכשמסתכלים בתוך עיניהם של ילדינו אנחנו מבינים שאין לנו פריבילגיה להתאדות, אנחנו חייבים לתפוס את המקום של המבוגר האחראי. ומילים מילים, ומשפטים סתומים, והצעות ואמירות מפוצצות יום רודף יום ואין מנוח. ואנשים טובים שליבים יוצא אלינו, אבל אין לנו המקום להכניס אותם, הבור שחור מדי, מלא ברעשי הד עמומים ומפחידים, כואבים, מוצפים, מתעייפים. כל כך הרבה חוסר הגיון שצריך לסדר, לחבר את חלקי הפאזל כדי לייצר סיפור שאתו אפשר לקום בבוקר ולישון כמה שעות בלילה. אז מה עושים? מתחילים מבראשית, תרתי משמע. מנסים ללמוד את המילים שמאחורי המשפטים ולסדר את האותיות שמהן הכול נברא, להבין את הבורא, מנסים לבנות חיים חדשים וליצור שגרה חדשה ולצקת לתוכם את הזיכרונות, המראות, את אופירי המלאך שלנו. ללמוד וללמד, להחיות ולהרגיש ואין מנוח. אז מריחים את הבגדים שלך, מחבקים את הנעליים, שומרים כל פיסת נייר, כל פלסטר, מחזיקים בכל הכוח את מה שהותרת מאחור. והעגלה בסופר מלאה במוצרים חדשים שנכנסו לחיינו – נרות נשמה מכל הסוגים והצבעים, גפרורים וערמות של טישו שפעם היו מספיקים לשנים. והמחשבות מדלגות ממקום למקום, והחיפוש אחר נחמות קטנות בא לידי ביטוי בהקמת חדר הנצחה ועוד פינה, ועוד אחת והמון תמונות ממוסגרות וקישוטים ועוד קצת ממך ועוד טיפה וגם בזה אין מנוח! הנשמה מחפשת מזון אחר, חדש, צלילי המוסיקה הוחלפו בשיעורי תורה, דעת וחוכמה. ובית הכנסת הפך למקום שבו הניגונים מחזקים אותנו והחיפוש אחר התשובה הופך לדבר הנורמלי ביותר כדי להמשיך.

ואט אט האור ממלא את חיינו, נכנס ומתגבר, ההכרה שזהו סוף של משהו ותחילתו של אחר מתחילה לבצבץ, השעות והימים הבאים מתורגמים למשימות, תאריכים, בניית שגרה המושתתת על חסר, ואין ברירה. והכאב צף ושוקע, צף ושוקע כמו גאות ושפל, כך חיינו מתנהלים. וקצף הדמעות ממליח כל חלקה טובה וחייבים לנצח, חייבים לנצח לכבודך אופיר, שלמרות שאתה נמצא בעולם שכולו טוב, שלא תחוש חס ושלום בצער עלינו, אז קמים לכבודך, מתלבשים לכבודך, אוכלים לכבודך, מציינים ימי הולדת, חוזרים לעבודה ובתוך המרוץ המוכר הזה מסתכלים קדימה דרך משקפיים חדשים. אופירי, אתה חלק בלתי נפרד מהחמצן שאנחנו נושמים, אתה יושב אתנו בליל שבת בקידוש, הצלחת שלך מונחת במקומה הקבוע, היין והלחם של "המוציא" מוגש לך כבעבר, אתה היית בבר מצווה של אפיק ובחתונה של אלה ותמשיך עד סוף חיינו להיות אתנו, בנו, בתוכנו. בגדיך בארון מסודרים, החדר נשאר כמו שהוא, שום דבר לא זז ממקומו. מחכים לך שתחזור אופירי – אין אופציה אחרת ואתה תחזור! חבריך ממשיכים להתקשר ולספר בך, שמך הולך לפניך ועוד ועוד אנשים מתעניינים בך, בסיפור שלך. פערת בור עצום בלבבות רבים, אך גם מילאת אותם בתובנות שהשארת אצל כל אחד מהאנשים שעברו בחיך למעין מסע חדש בחייהם. אתה רואה, שומע ומליץ יושר על כולנו. אין לי ספק בכך שאתה נלחם בשבילנו למעלה כדי שיוקל לנו. לפעמים אני יכולה להרגיש שאתה צורח לנו שטוב לך כדי שנשמע ונירגע. אבל איפה אנחנו ואיפה אתה? אומרים שסיימת את המשימה שלך בעולם הזה ואני מוסיפה בצער – מבלי שבחרת בכך! ועכשיו מצווים אנו להמשיך את מרוץ השליחים הזה במסלול הנכון. אז תבוא אליי לפעמים בחלום, מתוק שלי, ותספר לי עם מי אתה נמצא, ומה חושבים עלינו שם למעלה, ומה אמת ומה שקר, מה מצפים מאתנו והאם אנחנו בכיוון הנכון? אופירי – אנחנו משתדלים לשמח את הקב"ה ואותך בפעילויות הנצחה וחסד, תרומה ונתינה ביזיוי הרבים. נוסעים ברחבי הארץ לכבודך, בונים מפעל הנצחה מכובד ותוקעים יתד בכל מקום – את יתד השמחה ואהבת האדם שלך.

נוח על משכבך בשלום ילד שלי, תהא נשמתך צרורה בצרור החיים בגן עדן עליון בין צדיקים!

לימור לביא

אמא של אופיר ז"ל

גדליה-צבי האס

נפל ביום כ"ז בניסן תשנ"ג
18.04.1993

שלושים שנה בלי גדי

בכ"ז בניסן הקרוב ימלאו 30 שנים כואבות לנפילתו של בננו בכורנו האהוב והבלתי נשכח סמל גדי ז"ל, חייל חמ"ן. שמו המלא גדליה-צבי ע"ש שני הסבים שלנו שנספו בשואה, והנה הוא עולה בסערה השמימה ביום הזיכרון לשואה ולגבורה.

קמנו מהשבעה ביום הזיכרון לחללי צה"ל ויום השלושים שלו חל ביום ירושלים.

כמה סמלי. ע"כ נאמר: "מֵאֵת יְהוָה הִיְתָה זֹאת נִפְלְאוֹת בְּעֵינֵינוּ".

ילד ועלם חמודות שנוגד, גדל והתחנך בירושלים, שאף לגדולות, אך לדאבון לבנו הגדול לא זכה למצות את הפוטנציאל.

מפקדיו – מפקד היחידה, המג"ד והמ"פ העריכוהו מאד.

באינספור מפגשים עימם, בשמחה ובעצב, לאורך כל השנים, שמענו מפיהם אודותיו והבנו את גודל הפספוס.

שקענו במחשבות נוגות של אילו זכינו... טעם של החמצות אינסופיות ממלא את פינו. 30 שנה (דור וחצי) של געגועים אינסופיים.

זכינו לנכדים נהדרים ואף לשני נינים מקסימים. אך החסר נשאר. הכוס אינה מלאה. קשה כל כך לגדל דור ועוד דור במשפחה שמכירים רק מן התמונות ומן הסיפורים. בכאב גדול זכרנו השנה את יום הולדתו ה-50. באזכרה השנתית שלו וכן לאורך כל השנים, אנו זוכים לחיבוק גדול של חבריו מהילדות, מהלימודים ומהצבא, של מפקדיו ושל קצינות הנפגעים של היחידות, שמשתדלים להקל עלינו. מי ייתן ונמצא כוחות נפש וגוף להמשיך להתמודד עם האובדן הגדול.

זכרנו האהוב עימנו תמיד.

שרה ומנחם האס

הורים של גדי ז"ל

ליאור-שלמה זיו

נפל ביום י"ח בניסן תשס"ג
20.04.2003

טעם החלום

כששואלים אותי איך זה מרגיש לאבד מישהו קרוב, בן משפחה, אני אומרת שזה כמו להיות קשורה בחבל. בהתחלה, את מופתעת מחוזק הקשירה, מעוצמת הלפיתה, מרגישה כאב גדול ונורא, משתק את כל אברי הגוף, מרעיד את מיתרי הקול, מונע מהריאות לקבל אוויר, מונע מהרגליים לתפקד. תוך כדי כך את מנסה להשתחרר מהגזירה, מושכת, תולשת, כועסת, צועקת לעזרה, מגרדת ומשפשפת. כשאת מבינה שאין ברירה- הקשר יישאר, את נרגעת לרגע, מסדירה נשימה, מסדרת את השיער, מותחת רגליים ומנסה להמשיך כרגיל.

למעשה את מגלה שאת לא יכולה לעשות הכול כרגיל ואת לומדת ומלמדת את עצמך איך זה להתגרד כשהידיים כבולות, להתקלח, ללכת לשירותים, לישון, לעבוד, לנהוג ועוד. חלק מהדברים אפשר אפילו לעשות בלי שהאחרים יראו שאת כבולה, וחלק ממש לא.

לפעמים הקשר הופך למרכזי וקשה להסתיר אותו - כמו בלחיצת יד לדוגמה, כשפוגשים מישהו חדש ולוחצים ידיים "נעים מאוד", את מיד צריכה להתנצל ולהסביר מדוע ידייך כבולות. ולספר איך זה קרה לך וכמה זמן את כבר ככה, ואז את חייבת לומר "הכל בסדר". והאדם שמולך חושב לעצמו: אילו היו כובלים אותי כך - בחיים לא הייתי מסתדר. אבל הוא לא אומר כדי לא לפגוע בך.

ככה ממשיכים כרגיל, ישנים, קמים, הולכים לעבודה עד רגעי המשבר.

לפעמים בלילה פתאום מתעוררים עם טעם החלום של ידיים משוחררות עוד בדמיון, אבל אז מניעים את כפות הידיים מתחת לשמיכה ונזכרים שזה רק חלום, הידיים עדיין כבולות ופתאום נדמה שמישהו הידק את הקשר וזה כואב יותר, לפעמים לוקח זמן מה עד שמתרגלים לקשר ההדוק יותר (גם אם רק נדמה לנו) ועד אז זה כואב נורא כאילו רק עכשיו קשרו אותנו.

עוברות שנתיים ואתה מגלה שלא חיבת מישהו כבר הרבה זמן, לא התמתחת, לא שיחקת בכדור, לא רקדת ועוד הרבה דברים שפעם היית עושה כל הזמן.

הידיים כבר קצת נפוחות, לא כמו פעם, סביב פרק היד יש סימנים כחולים והרופא אומר שכנראה יישארו צלקות לכל החיים גם אם ישוחרר הקשר יום אחד. אי אפשר לטפח את הידיים והן סדוקות, יבשות, מזקינות מהר יותר משאר אברי הגוף.

כשאני מביטה במראה, יש לי עדיין שיער שופע, מטופח ומסורק, בגדים יפים ועיניים גדולות וחכמות, אם כי מיוסרות ועצובות, פה שלא מפסיק למלמל- מתי זה ייגמר, כואב לי כל כך...

גילי ייב

אחות של ליאור זיו ז"ל

ערן אדרת

נפל ביום י"ב בסיון תשנ"ז
17.06.1997

ואני, לעצירת אסונות כאלה נרתמתי,
לסיע במקום שבו אני - לא הצלחתי.
לבער את הבורות, להגביר מודעות,
כדי לנסות למנע עוד התאבדות.

כדי שאדם שנקלע למצוקה אבדנית,
ידע שנתן, גם כשמאד קשה, ליצר תפנית.
וגם הכאב הכי צורב והכי חד,
עשוי להפסק - הוא לא ימשך לעד.

שיש לו מה לתרם לעולם, למשפחתו,
שבכל לבם כה אוהבים אותו.
שחיו יכולים להיות בהירים כזהב,
אם רק לא יעצר אותם - במו ידיו.

הגיע הזמן שיפציע האור בתוך העלטה,
של מי שעבורם כל יום הוא כמו עקדה.
כאב מתמשך וסבל עד-בלי-די,
ושבמוחם מתרוצץ "טוב מותי מחי".

עלינו כחברה מוטלת האחריות,
לעשות הכל כדי שאותו אדם לא ימות.
המשימה אדירה, אבל - בל נחת,
כבר חז"ל האדירו את כל המציל נפש אחת...

היש דבר נשגב מהצלחתם?
מהפיכת מי שבחיים מאס ואת גורלו חתם,
לאדם שיביא לעצמו ולעולם שפע וברכה,
ובכך גם יציל מאסון את כל המשפחה?

כבר 25 שנה שאני בתוך השליחות,
צאָה שהשאיר לי בני לצד הבכות.
אנו חייבים זאת - לו ולכל דומיו,
הבה נפעל באמץ למניעת התאבדויות - עכשיו!

אבשלום אדרת
אבא של ערן ז"ל

לא עוד

החיים התהפכו, הכל השתנה,
היינו צעירים ב- 25 שנה.
התגייסנו לצבא, בריא וחסון,
מלא צפיות, נער גאון.

נקלענו לסביבה די קשוחה,
לתפקיד שלא העלית בדעתך.
הדכאון החל לכרסם בעצמה,
זה היה כבר לפני - 25 שנה.

וכשהמצוקה גברה והפכה בלתי נסבלת,
וההשארות בחיים נהיתה מאמללת,
שמת קץ לחייך הכה קצרים,
אנחנו נותרנו לחיים אחרים.

עם הרבה שאלות ותהיות של איך ולמה,
נעלמת מחיינו, נשמתך נדמה.
היכן טעינו, מה אפשר היה לעשות,
אנחנו נותרנו, נפשות נרמסות.

איזו משמעות נמצא עתה לחיינו,
עד כמה נוכל לסלח לעצמנו.
הלכת למוותך, לבד ומדא, עד
מתי לבנו יבכה.

למדנו, לאט, את מותך להפנים,
קלטנו שלעולם נחיה את יום הדמים,
את ההודעה שבאחת שנתה את הכל,
ועמיתה גם אותנו בשאלה האם להיות או לחדל.

הבנו שכלום לא יחזר למה שהיה,
נפשנו לתמיד תשאיר הומיה.
לכתך צבע את עולמנו בשחר,
שנים המשיכה נשמתנו לסער.

הזמן לא רפא, האסון נחרך בגופנו,
היה לגמרי לא פשוט לחזר לעצמנו.
כל אחד במשפחה חפש את דרכו,
יוצר משמעות לחיו, לאטו.

שחר ניסנצוויג

נפל ביום י"ז בסיון תשנ"ד
27.05.1994

השחר

יְרֵדָה נִפְשִׁי אֵלַי מְדַבֵּר
וְכָל עֲצֵי הַשָּׁדָה כְּצִיץ עֵלְפָה.
נִפְרֶדֶת מִן הָעֵלְמָא, וְנִסְגְּרָה דְּרָךְ
עַל מִי אֲשֶׁקִּיף עֵתָה,
כְּמוֹ לַעֲת שֹׁחַר וְאֵילָת.

אֶת קוֹלְךָ אֲשַׁמַּע, וְתִצּוֹ לִי, קוֹמָה!
וְאַרְאֶךָ בְּעֶרְוָגוֹת בֶּשֶׁם, בְּגֵן שְׁנָנְעֵל.
הֵייתָ כְּלַבָּנָה, בֶּרֶךְ כַּחֲמָה.
אָנָּה אֵלֶיךָ? שְׁכוּלִים כָּלֶם,
וְהִנֵּךְ מֵאִיר מֵאֵט וּמַעֵט.

מְדוּבָב זְכְרוֹנוֹת, מַעִיר שִׁפְתֵי יִשְׁנִים,
חֵלוֹם חֲלֹמְתִי וְחֲזוֹי רֹאשִׁי לֹא יוֹדִיעֵנִי.
אֲשַׁכְּבָה מִטָּתִי בְּדַמְעָתִי, לָךְ אֲנִיחָתִי.

עַל גֵּל נֶעוֹל
בְּמַעְיָן חֲתוּם
אֶהְלֵלָה!

אמיר ניסנצוויג
אח של שחר ז"ל

מיקי (רמי) גלין

נפל ביום ט"ז באייר תשס"ט
10.05.2009

שלום בדרכים עכשיו!

אָחִי הַמֵּשׁ"ק נָסַע חֲמוּשׁ בְּמַלִּים
הָאִיר עוֹלְמוֹת כֹּה יָפִים שֶׁקָּרָאתִי
בְּגִבּוֹרָה וּבְעֵז, בְּמוֹפְתִים
שֶׁכָּתְבוּ הַחַיִּים בָּהֶם נוֹתַרְתִּי

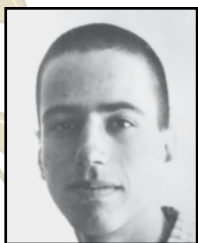
מְדוּעַ פּוֹעֲלֵי בְרָזֵל וְעוֹפְרֹת
חוֹרְטִים שְׁמוֹ בְּכָל הָאֲנֶדְרָטָאוֹת
הָרִי אָחִי הַבְּכוֹר הוּא קוֹצוֹ שֶׁל הַיּוֹד
בְּשִׁיחַ שֶׁל אוֹתָן שְׁכוּלוֹת דּוֹאֲבוֹת

הָאֵם זֶה גַּם הַיּוֹם שֶׁל מִיקִי
שֶׁנִּפְשׁוֹ נִמְסְרָה לְדַרְכִּים
אוֹ שְׁמָא כָּל אֵלֶּה הֵם כְּעֶשֶׂב שׁוֹטֶה
שֶׁבְּשִׁמְם יִסּוּלוּ עוֹד כְּבִישִׁים

דוֹבֵר צְבָאוֹת, לִימִים הָאֵלּוּף,
תְּמִיד בְּבִקּוּרָיו נִהַג מְאוֹד לְהַחֲמִיא
אֶךְ אֶת מִי,
אֶת מִי מְרַשִּׁימוֹת הַמַּלְאִכִּים

כְּמוֹ אֶסְפֵּלֶט שֶׁקֵּט
הֵן חֲרָשׁוֹת
לְאָחִי

מתן גלין
אח של מיקי רמי ז"ל

תמיר וויס

נפל ביום כ"ג בחשון תשמ"ט
02.11.1988

המכתב

רציתי לכתוב לך מכתב, הדבר פשוט לא מתאפשר.
איך ניתן לכתוב בכלל דבר מה? לאן ניתן לשלוח את המכתב? האם יהיה לו מענה?
34 שנים שאתה כבר לא עימנו, אבל כן, נוכח – נפקד.
אתה עימנו כל העת, בכל יום, בכל שעה, בכל דקה. כשדמותך התמירה והמחייכת מתנוססת מול עינינו.
נקטפת בעודך באיבך. השנים שחלפו וחולפות והכאב שאינו מרפה רק הולך ומתעצם.
אומרים שהזמן מקהה את הכאב... הלוואי, הוא רק מתחזק.
כמו שאמר אחד מחברייך, תחושת הפספוס והכאב הגדול בועטים ומלווים.
לחשוב על כל מה שיכול היה להיות ולא קרה ולא יקרה,
והזיכרון, הזיכרון של הבן, האח, החבר, האיש והאגדה.
עם השנים נולדו לי, לחברייך ולחברותייך צאצאים, אשר לא זכו להכירך פיזית ולמרות זאת מכירים אותך
היטב, גדלים בצילך ומפיחים בך חיים מסיפורינו ומסיפורי הוריהם.
והשנה, תום הקרויה על שמך, בתם של מיה ודדה, נישאה, והיא הרי נושאת בגאון ובגאווה את אותיות
שמך, שמחנו כולנו וזכרנו אותך כפי שזיכרונך לא מש מאתנו ברגעים אלו.
ה-DEEP PURPLE, הלהקה שלך, הגיעה לארץ להופעה, והשיח בחבורה שלך עצוב ומצחיק כאחד.
ובננו הבכור עומר – תמיר נכדם הבכור של אמא ואבא התגייס לצבא ולאן? ליחידת יהל"ם של חיל
ההנדסה הקרבית – ממשיך במסורת המשפחתית של הכומתה הכסופה ממך, דרכי, אליו. הלב מלא גאווה.
ואלו רק אירועים קטנים מחיי היומיום שאתה כה חסר בהם.
ולסיום, או לא,
תמיר, בן, אח, חבר, נשארתי צעיר, מחייך, אוהב אדם, מוקף בחברים עד היום.
וכפי שציין בדבריו תת אלוף במילואים יוסי מורלי (קהנ"ר) באחד מהמפגשים, היית איש של קפה, טיולים,
בילויים, מוסיקה ואופנועים, אוהב משפחה ותמיר כשמך...
אנחנו כולנו בגרנו, השתנינו, האפרנו עם השנים, צברנו ניסיון וחיים עם זיכרונך.
זיכרונך לא ימוש מאתנו אהוב ליבנו. אוהבים אותך המון, אמא ואבא אני ובני משפחתי וחברייך.
אוהבת אותך ומתגעגעת המון.

הלית וייס

אחות של תמיר וייס ז"ל

רחוק המשעול

משיריו של אברהם

בעיזבונו נמצאו שירים ומכתבים שאת חלקם כתב בזמן הקצר ששירת בצבא, בעת קורס מפקדי הכיתות.

במפעל ההנצחה המסורתי של גלי צה"ל נבחרו שירים שנכתבו ע"י חללי מערכות ישראל מימי קום המדינה ועד מלחמת "צוק איתן". חיילים וקצינים בשרות חובה וקבע מבצעים קטעי נופלים המשודרים בערב יום הזכרון. שמונה חיילים וחיילות בתחום המוסיקה והשירה נבחרו למיין מתוך 300 מכתבים ורשומות, שמונה שירים בלבד! אחד מהשמונה שירו של אברמיק ז"ל "רחוק המשעול". השיר מספר על: חייל שעובר מסע ארוך ומפרך, דרכי המסע אינן נגמרות, הן מתפתלות בין הרים ונעלמות מן העין ואילו היקום נשאר בשתיקתו, נוהג כרגיל בשגרת יומו גם אם רצה לומר: "עייפו החיילים". החייל כוחו הולך ואוזל במסע, בשמש הקופחת ורק הרוח מיטיבה עימו, שולחת בנחת ידה ולופתת.

השיר מסתיים במילים: "ונשקו שנדם" אכן נשקו של אברמיק דם! והוא נהרג.

איתי המאירי
גיסתו של אברהם המאירי ז"ל

דוד (דודיק) זהבי

נפל ביום י"ט בסיון תשמ"ב
10.06.1982

ממשיכים להתגעגע

דודיק אחי הצעיר, 41 שנים חלפו, ואנחנו ממשיכים להתגעגע: לעיניים, לחיוך לשקט הנפשי ולצניעות. מתגעגעים שתהיה איתנו, תסתובב בינינו, שנוכל לדבר איתך, לספר לך מה עובר עלינו וליהנות ממך ובעיקר מההקשבה, מהסבלנות ומהשקט הנפשי שלך. תמיד ידעת לתת עצה טובה, מילת עידוד וחיוך מחזק. היית אמור להיות היום כבר בן 60, אך נשארת בן 19 צעיר לנצח. דודיק, הזמן מכרסם בזיכרון ומתחיל להשכיח: את הקול, את הפנים, את החיוך, צריכים להסתכל על התמונות כדי להיזכר. ריצת הניווט הנערכת מידי שנה לזכרך היא גם הריצה שלנו אל הזיכרון והיא עוזרת לנו לזכור ולהיזכר. בשנת 2020, הקורונה מנעה מאתנו לקיים את ריצת הניווט במתכונת הרגילה, בשנת 2021 חזרנו למתכונת רגילה. בשנת הקורונה, חסרה לנו ההתרגשות שסביב ריצת הניווט – ההכנות שלפני, היציאה לסיור מקדים בשטח, הכנת המפות, הכובעים, החולצות, הגביעים, המדליות, הריח של העצים בבוקר כשבאים לסדר את האתר, הדגלים שמתנופפים ברוח על רקע שיר הרעות, הפינה שלך, דודיק, שבכל שנה מקבלת זווית אחרת, הכיסאות הלבנים שמתמלאים במשפחה ובחברים לקראת הטקס, חלוקת הגביעים והמדליות לזוכים, שירת התקווה והפרידה מהחברים. דודיק, ביום האזכרה וריצת הניווט, אנו חוזרים אחורה בזמן ומגלגלים תמונות ואירועים מהעבר, שנצרכו בזיכרון וקשורים בעיקר לתקופות בזמן שלפני ואחרי נפילתך. אצלי צרובה הפעם האחרונה שראיתי אותך ונפרדתי ממך בצומת מורשה, ביום חזרתך לבסיס, התעקשת שלא אסיע אותך כי לא רצית להכביד עליי. חבל שלא התעקשתי להסיע אותך, אבל מי חשב שזו הפעם האחרונה שאראה אותך. האירוע השני שנצרב בזיכרון שלי קשור ליום בו הגעתי לבקר אותך בבסיס, יחד עם איילה, יום לפני שפרצה המלחמה. כחלק מההכנות והכוננות, יצאת לתרגיל, למרות שהיית חולה, ואני פספסתי את ההזדמנות להיפרד ממך. לומר לך שלום. גם היום שבו הודיעו לנו על נפילתך, צרוב אצלי ולא מרפה ממני. קיבלנו את ההודעה ביום שישי, יום לאחר נפילתך. בצהריים, נפרדתי מאמא כדי להמשיך בנסיעה לת"א ואני זוכר עד היום שלפני שנסעתי נשרפה נורה במטבח אצל אמא, מעין סימן למשהו רע שקרה. ואכן, באותו זמן כבר לא היית בין החיים. ההודעה על נפילתך תפסה אותי אצל חנה, שקיבלה טלפון מאילנה, סירבה להאמין להודעה והעבירה את השיחה אליי. גם אני פשוט לא האמנתי ושאלתי כל הזמן: "בדקתם שזה הוא? בדקתם תעודת זהות, מס' אישי? אולי יש טעות?" התשובות שקיבלתי דקרו לי בלב עוד ועוד. פשוט סירבתי להאמין והייתי המום וחסר אונים. הזיכרונות מאותו יום כבר מטושטשים, אני זוכר את זהבה בהריון עם דבי, אני זוכר את הצער וההלם העמוקים של אמא ושל האחיות והאחים וגם של אבא ז"ל שסירב להכיר בכך. אני גם זוכר שהסתגרתי בתוך עצמי, וכל הזמן שאלתי איך זה קרה? איך לא הייתי שם לשמור ולהגן עליך? למה דווקא אתה? לאחר מכן, זכורים לי החלומות והסיוטים בהם אתה מופיע שוב ושוב ואני מדמיין שאתה עדיין חי ואני פוגש אותך פתאום ברחוב בארץ או בחו"ל. הזמן בכל זאת עושה את שלו; חלומות וסיוטים כבר אין. ברור שלא אפגוש אותך ברחוב – לא בארץ ולא בחו"ל, ונשארו עם הגעגועים והזיכרונות.

מאיר זהבי

אח של דוד (דודיק) ז"ל

יורם ביטון

נפל ביום ט"ו בסיון תשמ"ב
06.06.1982

להתגעגע אליך דרך התמונות

יורם

הלכת עם עוד רבים,
מלחמת לבנון הראשונה,
עזבת פה את הכל למטה,
את העבר, ההווה והעתיד
את המשפחה, החברים ומה שביניהם,
עם החיוך היפה.
לא הספקת לחוות אינספור רגעים,
אהבה ראשונה, להקים משפחה,
להקים קריירה, להכיר אותנו, האחיינים שלך,
לראות אותנו צומחים, גדלים וחיים.
אך אלוקים לוקח את הטובים ביותר
ואתה היית הטוב ביותר.
אני בטוחה שאתה מסתכל עלינו מלמעלה וגאה.
גאה במשפחה ענקית שזוכרת אותך
בכל רגע ורגע ואנחנו גאים בך, בדרך שלך.
סבא ז"ל היה גאה בך עד יומו האחרון
וסבתא, שתיבדל לחיים ארוכים, גאה בך
ומתגעגעת בכל שניה ושניה בחייה.
אך סבתא וכל אחיך, וביניהם אמא שלי,
מספרים לי ולכל האחיינים מי היית,
יורם הילד עם העיניים הבהירות,
האמיץ עם החיוך השובה לב, שעוזר לכל מי שזקוק,
האח הבכור שתמיד היה לעזרה.
תודה על מי שהיית, דוד יורם,
ותודה על הזכות שניתנה בידי לשמוע עליך,
להתגעגע אליך דרך תמונות
ולצפות שביום מן הימים אולי תחזור.
הוא לחם למעני, לחם למענך ולמען כל עמך.

נועה ביטון

אחיינית של יורם ביטון ז"ל

רז מינץ

נפל ביום י"ז בחשון תשס"ב
02.11.2001

איתך אבל אחרת – 21 שנים

ילד רז שלי,

21 שנים!

שנות מותך רבות יותר משנות חייך,

חייך אתנו גדולים יותר ממותך!

21 שנים.

אין לשנים שום משמעות בכל מה שקשור לתקופה שאתה לא אתנו.

21 שנים.

דברים בעולמי משתנים,

אני גרה עכשו מול הים

מעלי השמים

ומולי ים כחל,

לפעמים אתה חי פה

לפעמים אתה מת

לפעמים הדמיון פה

כבר נראה כמו אמת.

הזמן מוחק לי דברים,

רק בחלקתך דברים נשארים

כמעט כמו לפני 21 שנים.

אני יושבת לידך,

כותבת על האבן

בטוש בלתי מחיק

מי היית,

איך השקעת והצטיינת

כותבת כדי שמי שעומד במקרה לידך

ידע מי שוכב

מתחת לאבן הכבדה.

21 שנים -

יש לזה משמעות אצל החיים

אין לזה משמעות אצל המתים.

עורך נשאר חלק כשהיה,

לי נוספים קמטים כל הזמן,

שְׁעָרָךְ חוּם,
בְּשָׁלִי זֶרְקָה שִׁיבָה,
שְׁמִסּוּיִית בְּבִלְוֹנָד שְׁלֹא הִכְרַת,
בְּדַמְיוּנִי אַתָּה כָּל הַזְמָן בְּמַדִּים,
אֲנִי מַחְלִיפָה בְּגָדִים,
אַתָּה נִשְׁאֲרֶת רְזָה כְּשֶׁהֵייתָ,
עָלִי נֹסְפוּ הַקִּילֹגְרָמִים.

21 שָׁנִים שְׁאִימָא בָּאָה לְבִקֵּר אוֹתָךְ
וְאַתָּה נִשְׁאָר בְּמִקוּמָךְ,
אֲנִי מִדְּבָרְתָּ,
וְאַתָּה מְאַפְשֶׁר.
שׁוֹתֵק.
אֲנִי עֹבְרֶתִי אֶל מוֹל הַיָּם,
אַתָּה לֹא זָז מִכָּאן.

21 שָׁנִים וְכָל הַזְמָן מִתּוֹסְפִים
דְּבָרִים חֲדָשִׁים שְׁעָלִי לַעֲדֹכָן אוֹתָךְ בָּהֶם:
טִיק-טוֹק וְסִלְפִי וְהִיבְרִידִי וְתוֹצֵאוֹת בְּחִירוֹת
תוֹהָה מָה לֹא סִפְרֶתִי,
מָה יֵשׁ לְחַדֵּשׁ,
אִיךְ לַעֲבֹת אוֹתָךְ כְּשֶׁדְמוּתְךָ הוֹלֶכֶת וּמִצְטַמֶּקֶת בִּיחֹס הַפּוֹךְ לַגִּעְגּוּעִים?

21 שָׁנִים.
מִחְזֹר חַיִּים שְׁלֹם
שְׁלֹךְ אֵין חֶלֶק בּוֹ.

יֶלֶד רֹז אֶהוּב,
לַעֲתִים אֲנִי מְזִיזָה הַצֵּדָה רְגָשׁוֹת דּוֹקְרִים,
אֲבָל אַתָּה לֹא זָז מִמְּנִי.
עוֹמֵד לִידִי בְּדַמְמָה,
חֶלֶק בְּלֶתִי נִפְרָד
מִהוּיָתִי.
יֶלֶד שְׁלִי, יֵשׁ לָךְ מִשְׁג כָּמָה אֲנִי רוֹצָה לְחַבֵּק אוֹתָךְ?
חֲבוּק חֶזֶק, לֹא מִרְפָּה,
לְהַגִּיד לָךְ: אַתָּה נִשְׁאָר כָּאן, לְמַעַלָּה, בֵּין הַחַיִּים!
אַתָּה לֹא חוֹזֵר לְמִטָּה
אֶל הַמֵּתִים!

אורה לפר מינץ
אמא של רז ז"ל

איתי מזרחי

נפל ביום י"ג באדר א' תשס"ג
15.02.2003

בבוא הסתיו והחורף המתקרב

נושבות הרוחות, כמו המחשבות.
חלקן עצובות ולא מנחמות,
והנותרות כמשב רוח מרענן,
הן הזכרונות המתוקים מהבן האובד,
הכשרוני, המכשר שאהב לציר,
וגם זאת נזכר לעד.

רינה מזרחי

אמא של איתי ז"ל

ציורים של איתי

צור אור

נפל ביום כ' בטבת תשס"ד
14.01.2004

הספד לצור

זה שוב אותו היום
מזדחל ועוטר, כמו בחלום
תופס בגרוני ולוחץ
מרגיש, כמו נעקדתי לעץ
משתק השרירים, מחזק רפיונם
מערפל מחשבות, מלכד יגונם
הוא מגיע ולופת
חובט בי, ממש מרסק
זולגות הדמעות, לשחרר את העצב
הגוף מרעיד, מאבד את הקשב
מבזקים של תמונות, מימים רחוקים
ועוד אני מפליג - מדמין את הקב"ה
משתף אתו - אותך, הוא מסביר לי הסבה
רצה בעצמו, להתפאר ביצירה...
למדתי לחיות עמך בכל יום
מתגעגע כל כך, אולי תבוא?
אפלו בחלום
מתי כבר נפגש?
יהיה מרגש

אור טל
אבא של צור ז"ל

ולריה קוניצין

נפלה ביום כ' בתמוז תשע"ט
22.07.2019

בחרתי בחיים

המשפט "אני לא בחרתי בחיים, החיים בחרו בי" עצבן אותי. הייתי אומרת "לבחור בחיים".
כשולרי נפטרה, בהתייחסות למשפט, היום 3 שנים אחרי האסון, אני מבינה שאנחנו כן בוחרות בחיים. בזה שלא מאסנו בחיינו, בזה שמסכימות כל יום להתעורר ליום חדש ללכת לעבודה ולהמשיך בשגרת החיים.
כל פעם שאנחנו יוצאות לאירוע או מארגנות משהו לילדים שנשארו, אנחנו בוחרות בחיים.
בשביל אמא שכולה, לנשום זו לא פעולה קלה. זה לא קורה על אוטומט. זו עבודה קשה וכן עניין של בחירה יומיומית.

יוליה קוניצין
אמא של ולריה ז"ל

ג'וני שב משדה הקרב / דלטון טרמבו

קליסיקה מודרנית של הפצוע האנוש המפורסם בעולם, סמל לטרגיות ולאכזריות של מלחמות באשר הן. זהו רומן שובר לב, מהספרים המצמררים שנכתבו אי פעם. הסיפור מוגש לנו כמונולוג של ג'וני בונהם, חייל אמריקני צעיר ששוכב בבית חולים ולא מבין מה קרה לו. הוא לא שומע כלום (חוץ מהמחשבות והזיכרונות של עצמו), לא רואה דבר, ולאט לאט מבין את חומרת פציעתו, ואילו עוד איברים הוא איבד. בעודו מעכל את שאירע לו, הוא נזכר באנקדוטות מחייו, צולל בחזרה לרגעים יפים, וחוזר למציאות רק כדי להיווכח שקרה לו אסון נורא – יותר ממוות – ומנסה למצוא דרך לתקשר עם סביבתו. אי אפשר לקרוא את הספר הזה בלי לבכות. אם בלב או בקול רם. עם יציאתו לאור בפרוץ מלחמת העולם השנייה, הפך הספר במהירות לרב מכר עולמי ולקלאסיקה מודרנית. העולם כולו געש ורעש מרוב הלם מהתיאורים הקשים לצד הזיכרונות המקסימים שעוברים בראשו של האיש, השרוי במצב בלתי נתפס כמעט. הרומן עוצר הנשימה הכתוב ביד אמן ובקול ייחודי, העלה לתודעה את המחיר הכבד שמשלמים חיילים, את הכאב, הפיזי והנפשי כאחד, שנושאים איתם השבים משדה הקרב ואת מאבקם לחיות חיים מלאים. טרמבו מדגיש את אנושיותם של כל אותם חיילים שהחברה תופסת כנתון סטטיסטי או ככלי שרת בידי ממשלות. הם אמנם שרדו את אימי המלחמה, אך היא הותירה את חותמה בגופם ובנפשם.

הספר נכתב ב-1938 על ידי הסופר והתסריטאי זוכה פרס האוסקר דלטון טרבו, בעקבות מאמר על חייל שנפצע אנושות במלחמת העולם הראשונה ואיך מצא דרך בעזרת מטפלי – ליצור קשר עם האנשים סביבו. מאז פרסומו זכה הספר לעיבודים רבים על המסך ועל הבמה. הוא תורגם לראשונה לעברית בשנת 1947 בהוצאת "תמוז" והפך גם כן לרב מכר מידי. כעת הוא מוגש בתרגום חדש ומצוין של יותם בנשלום.

כח ש"ח

מערכת שיח שכולים

“

אברהם סופר ז"ל

באירוע הזה ביקש אחי מהנהג לפתוח את הדלת. הוא רצה לצאת מהמשוריינן כי ראה את המשוריינים נשרפים. אך הנהג סירב. אחי התעקש, ובצאתו ירו לעברו כדור שפגע בו בצוואר. ניסיתי באותו זמן לברר מה עלה בגורלו, אך לא קיבלתי מענה. בדרך להר הצופים פגשתי ילד ערבי והוא סיפר לי שהירדנים גררו כמה גופות וקברו אותן בקבר אחים, בבית הקברות האסלאמי, ליד שער האריות.

סיפור חייו ומוותו של אברהם סופר

“

יוסף מזרחי ז"ל

אפרים יעקבי ז"ל

אפרים אחי, במסגרת חברותו בתנועת האצ"ל, השתתף בכמה פעולות מגן על העיר ירושלים עם ארגון הלח"י, תוך סיוע של ההגנה והפלמ"ח. הוא נפל בקרב על כפר הפורעים, דיר יאסין, באפריל 1948, כ"ט באדר ב' תש"ח.

אפרים (בובי) על אחיו הצעיר אפרים הי"ד

“

עוזי מוקדי ז"ל

הפגיעה הייתה אנושה. רצתי אליו, חיבקתי אותו אלי. הרגשתי איך הוא כפצוע גוסס לי בידיים. מה שאני זוכר ולא יימחק מזיכרוני לעולם, זה את השלווה שהייתה נסוכה על פניו ברגעיו האחרונים. כמי שעשה את המעשה הנכון ומת מות גיבורים. לאחר המלחמה, עזבתי את הגדוד. במשך 40 שנה לא מצאתי את העוז ולא את הדרך להגיע אל המשפחה ולספר את הסיפור על נפילתו של עוזי.

איתן אריה על עוזי מוקדי שנפל ב-14.06.1982

“

נמרוד גזית ז"ל

יורם גור ז"ל

ברוך (בבי) ליסיצקי ז"ל

ישיעיהו בן דב ז"ל

מלחמת יום הכיפורים פרצה כשב"טנק הצוערים" היה מקום רק לארבעה מהם. יחד, בקרב החווה הסינית, נהרגו ארבעת חברי הטנק. אדמוני נותר לבדו עם השכול, הכאב והצער.

"טנק הצוערים"

חיים
בסיפורים
عاشون في القصص

שיח
שכולים
حوار الشكلى

תשפ"ג
2023
נתיב מס 58